

DOCUMENTE PRIVITOARE LA ISTORIA BISERICEI ROMÂNE.

Io Alexandru Const. Moruz Voevod. Gosp. Zemli Vlahiscoi.

Preasf. ta părinte Mitropolit al Ungro-Vlahiei Chir Dosithei. Am vădut Domnia mea anaforaua ce ne faci cu arătare, de câte-va ponturi, pentru îndreptarea Protopopilor și a preoților de obște, prin care ceri Prea Sfinția ta să li se dea nizam spre a lipsi urmările lor cele rele, și în protivă a se pune o bună orînduială. La care răspundem Prea Sfinției Tale: ca temelul cel dintâiu, de a pădi adică buna orînduială între cele bisericesti, a se întări credința și a se înmulți și evlavia creștinilor către cele sfinte, iaste de a fi preoții, cari aũ darul preoției, iar mai virtos protopopii, cari se numesc și chor-episcopi, aleși bărbați vrednici, cu cuviință și cu cunoștință de învățatură, atât cei ce se orînduesc de cătră Preasf. ta, în Eparhia Mitropoliei, cât și cei ce se orînduesc de părinții Episcopi în Eparhiile Episcopesti. Cari aceștia când vor fi făcut cercetare și nu vor avea pricină, acela cari pôte să-l siléscă și să-l îndemne la urmări netrebnice de lăcomie, adică a pricinui că aũ dat avarit peste măsură și s'aũ cheltuit la Protopopie, silindu-se a-și scóte cheltuiala și va fi cumpănit havaet după măsura

venitului lui cel drept și obicînit, atuncea se va putea pădi și buna orînduială. Intru tóte cele ce ne arăți Preasf. ta și va lipsi cele necuviincióse urmări, pentru că ómenii fac buna orînduială și iarăși ómenii strică buna orînduială; iar nu să lucreze de sine-i. Iar când acésta care iaste temeul nu se va urma în faptă, întru zadar sunt orîndue-lile și poruncile și nici orînduială nu-i va îndrepta, ci va fi iarăș precum curge, pentru care însuși Preasf. ta a da sémă înaintea lui Dumneđeú la Infricoșatul Județ, cât asemenea și părinții Episcopi pentru Eparhiile sale și dimpreună cu sfinția lor a da și Preasf. ta samă și pentru acelea. Drept aceea de vreme ce vedem la Preasf. ta bună rivnă spre îndreptarea acestora scriindu-ne cu durere, de a se da Nizam pentru faptele cele fără de orînduială și improtivă ale protopopilor, trebuie ca atât Preasf. ta în Eparhia Preasfinției tale, cât și părinții Episcopi în Eparhia sfinției lor, întâlú acésta să o faceți, adică alegerea protopopilor de a fi ómenii vrednici, de cuviință, cu cunoștința de învățatură, cu vieță fără de prihană, pentru că nu sunt atâtea la număr de mulți, nici este dóră țara acésta de la Dumneđeú la atâta stare de a nu se putea găsi atâtea vrednice ipochimene, câți trebuie pentru protopopi, ci trebuie să se afle cu inlesnire, de a se orîndui acest fel de ómenii, cărora să li se cumpănescă avaeu după măsură și după starea venitului cel drept, care póte il avea după vechiú obiceiú, ca să nu aibă pricina acésta de a se înșála la lăcomie și la urmări rele; iar să nu se orînduiască protopopi fieș-cum, pentru regele, pentru hatăruri or pentru mai multă dare de havaet, s'aú prin ajutor de prietenii și rudeni saú pentru interes și câștig acelor ce se află pe lângă Arhieriei în slujba Mitropoliei și la Episcopi, că acésta este slujbă cu deosebire, unde fiind că acum se sfirșește și anul, poți și Preasf. ta și părinții Episcopi a face alegerea acésta și a rîndui bărbați ca acela

vrednici, cărora le vei da Preasf. ta învățăturile cele îndes-
tulate bisericesti pe larg de a le urma, cari și când vor
sluji bine, pădind buna orânduială și nu se va învinovăți
întru nimic, nu trebuie să se scotoță din protopopie unul ca
acela vrednic, ci răspundându-ți havaetul acela-l ce va fi
cumpănit, după starea și măsura venitului pe fiește-care an,
trebuie să rămie nelipsit din protopopie și patru și cinci ani
său și până în sfârșitul vieței lor. Iar când se va învino-
văți protopopul atuncea trebuie să se aducă în judecată de
față, să se cerceteze vina lui și așa cu vina dovedită și cu
judecată Bisericească înscris, nu numai se va scote din pro-
topopie, ci încă să i se facă și pedepsa ce i se cade, ară-
tând și domniei mele cu anafora pe unul ca acela, ca altă
dată să nu mai fi orinduit în protopopie, care acești pro-
topopi nu aũ volnicie mai mult în pricinile mirenilor, parte
bărbătescă saũ muerescă, a se amesteca, și a se întinde
într'alt chip, de ar trimite adică de sineș să tragă, să se
ridice și să se aducă or bărbat or holteiu or muere văduvă
saũ fată numai căci aũ audit saũ a spus cinevaș vre-un
fel de pără, să bată, să pue în hiară și să globescă, fără
de numai un bărbat de va merge de sineș la protopop ca
să cêră îndreptare soției lui, or un părinte, tată saũ mumă
pentru fapta lor saũ rudenia cea de aprópe, pentru ruda
lui, saũ când isprăvnicia județului va orindui la protopopi
pricinii ca acestea, atunci are acêsta, a înțelepți și a face
îndreptare, cu cuvint și cu învățatură bisericescă și numai
de a închide parte muerescă pentru înțelepțirea, cu invo-
irea și cererea părinților saũ a rudelor slobođire; iar hiare,
biciu, băț, să nu aibă de a bate, nici de a globi, pentru că
biciu preotului îi iaste cuvintul lui Dumneđu în gura lui,
cu care trebuie să se învețe și să se îndrepteze norodul.
Că Christos nu aũ avut nici biciu, nici tolag în mânil sale,
carele de ar fi vrut a îndrepta norodul seũ cu acel fel de
mijloc și a face resplătire cu pedepsă, avea putere de miș

de legheóne de ingeri. Decí dupá cum Christos cu învătă-
turi dumneđești aũ umblat, asemenea și protopopi și pre-
oții cu învătăturile cele bisericești trebuie să fie următori,
iar nu cu bătăi și cu hiare și cu jafuri de glóbe, că acésta
fórte ne turburá și nu le vom putea mai mult suferi. De
care se știe că pentru acésta avem a trimite poruncile nóstre
într'adins și preasf. ta trebuie să proftaxești mai înainte a
se face cunoscute la toți, și așa din pricină ca acestea care
se sėvrșesc și se isbrănesc prin protopopi; nu oprim Domnia
mea de a lua din partea cea vinovată acei trei sute de bani
obícnuți, ce ne scrii Preasf. ta, care se numește dicheoma
(dreptul), iar nu glóbă, cât și dela cununii, iar aceea ce ne
arăți că aũ fost obícnuit, adică din nunta dintâi, de june
cu fată taleri unul vechi, de a doua nuntă doi zloți vechi,
de a treia nuntă taleri doi vechi și or pentru havaeturile aces-
tea saũ veri pentru ce împliniri va face protopopi de la preoți să
aibă a da adeverința lui iscălită la mâna aceluia, ca să poți a
lua sfinția ta pliroforie, când vei cerceta de urmările pro-
topopului, iar când protopopul n'aũ putut prin mijlocul ca-
rele poruncim a izbrăni o pricină ca aceea, nu are a face
mai mult herechet, de cât a da în știre Ispravnicilor, ca Is-
pravnicii să trimită partea bărbătescă cu acea femeie saũ
fată aicea la Preasf. ta, saũ la părinții Episcopii, ca să facă
judecată saũ hotărîre bisericescă de Arhiereul locului. Aces-
tea carele poruncim Domnia mea să se pue în faptă, atât
de cătră Preasf. ta, cât și de către Părinții Episcopii, după
pitacul Domniei mele, după care asemenea copii să trimiți
Preasf. ta și la părinții Episcopii câteș-trei, de a urma ne-
greșit

1795, Dechemv.

(L. P.)

Acest pitac domnesc, are cea mai mare însemnă-
tate pentru administrarea Bisericeii românești. Trebuie
să admitem că aceleași abusuri erau în administrația

bisericescă și în Moldova ca și în Valahia. Voind Mitropolitul țerei Dosothei a pune stavilă neorînduelilor din administrația bisericescă a făcut anafora la Domn și i-a cerut un ordin ori pitac domnesc prin care să se oprască pentru viitor abuzurile de cari suferea administrația bisericescă. Protopopii până la jumătatea seculului al XVIII-lea erau mulți, cam unul pe fie-care plasă, iar în capitale câte doi. Moravurile decădute în epoca fanariotă au făcut, ca și protopopii să fie la fel cu restul administrației civile. In acest pitac se spune, că candidații pentru protopopie dădeaŭ bani pentru a fi numiți în aceste funcții, pe cari bani în urmă trebuiaŭ să-i scótă de la creștinii de sub administrația lor.

Pe atunci desfacerile, starea civilă, moralitatea publică și toate afacerile mixte religioase, pe lângă cele pur religioase erau de domeniul administrației bisericesti. Pe lângă acestea Protopopii mai erau și agenți ai puterei civile în toate afacerile țerei, cu sfătuirii de a plăti dăjdi, de a face angării, de a pădi higiena publică, pe timpul bólelor molipsitoare. Ast-fel sfera activității administrative a Protopopilor era foarte întinsă. Din această cauză, mulți din Protopopi se de-deaŭ la tot felul de căștiguri nedrepte și jefuiaŭ pe nedrept pe acei ce erau prinși în o vieță morală necorectă. Judecățile unor asemenea indiviđi se făceaŭ de Protopop. Pentru acest cuvînt Domnul prin pitacul acesta îndémná pe Mitropolit și prin el pe Episcopii, ca să fie cu mare atenție la alegerea acestor membri administrativi, să distitue pe cei abusivi și

să nu priméscă și numéscă în Protopopii de cât persóne învêțate și cu moralitate nepătată. Domnul recunóște însuși prin acest pitac că Protopopii aũ drept a lua dări de la asemenea împricinați și cununii dar atât cât este obicínuit. Mai cere, Domnul, ca pe respunderea morală a Mitropolitului și Episcopilor să nu se dea afară de cât Protopopii abusivi, iar pe cei buni să-i mențină în posturile lor. Li se interđice absolut protopopilor de a întrebuinta mészuri barbarez, ca íiare, bici, băț, închisorí, ca neconforme cu spiritul creștinismului. Din cele đise se vede însemnătatea acestui document pentru administrarea bisericéscă.

Io Alexandru Const. Moruzi Voevod.

Preasf. ta părinte Mitropolit. Fiind că una din cele înlesnite priciní de înmulțirea molifselei la bóla cíumei este și adunările pomenirilor ce obicínuesc ómenii de fac după ce móre omul, mai vîrtos pe afară obicínuiu-se de se face adunări cu mese, care acésta și în anul trecut am poruncit Domnia mea de a fi oprit în tótă vremea ce s'aũ aflat bóla. Și de vreme ce pe alocurea tot se cam aude de acéstă bóla, când la un loc, când la altul, putem đice că din nefericirea lor curge, or ce molimă se întîmplă, pentru care poruncim Domnia mea, ca să se contenéscă obicínuitele pogrebanii și pomeniri ce se fac cu adunări și până la sfîrșitul lui August să nu li se facă, ci le vor sêvîrși după sfîrșitul lunei August, de care acésta să dai poruncile Preasf. tale la toți protopopii și preoții satelor ca să dea înțelegere ómenilor, de acéstă poruncă a Domniei mele, care este numai și numai pentru ca să nu se facă amestecătură de ómeni, să se înmulțéscă iarăși bóla și tot același folos vor

avea răposaii cu pomenirile ce li se vor face în urmă, după ce se va răci vremea despre toamnă, și acest fel de folos urmare să se facă și în Eparhiile Episcopilor. Tot. pisah. gasp.

1796, Mai 17.

În acest pitac ni se spune că ciuma de la 1796 a ținut mai mulți ani, de aceea Domnul împreună cu sfatul țerei și ierarhia bisericească iaă această măsură sanitară, adică opresc adunările de oameni cu ocazia celor morți de ciumă. Opresc a se face îngropări cu adunări de oameni, a se săvârși după obiceiul țerei prasnice ori mese, în casele ciumaților, după cum e datina țerei; de asemenea și visitarea celor ciumați de către rudele și cunoscuții lor. Acest pitac amână facerea acestor pomeniri în timpul de toamnă când e mai rece, cu toate că este știut că microbul ciumei se răspândește mai mult toamna și erna de cât vara. De aici rezultă că igiena publică în timpurile vechi era pe seama și a administrației bisericești.

Io Alexandru Ioan Ipsilant Voevod.

Preasfinția ta părinte Mitropolit al Ungro și iubitorilor de Dumneșu Episcopii al Râmnicului, al Argeșului și al Buzăului. Vă facem Domnia mea în știre că din unele jalube ale locuitorilor, ce aū dat Domniei mele, luăm înțelegere cum că protopopii și preoții împotriva obiceiului vechi fac urmări la rîndul cununiilor, cerënd protopopii pentru arhierul Eparhieii dela june cu fată câte taleri doi și jumătate. iar de la alți și câte patru cincii lei și osebit preotul care citește cununiile talerii unul, care acesta fiind nesuferită la

auđul Domniei mele, în vreme ce cununiile, ca niște blagoslovite de Dumneđeũ, se cade încă a se înlesni spre a se însoți norodul și fiind că, încă din cea-l-altă Domnie a noastră este Nizamul acesta dat cum și în urmă, după arătarea cea cu cale și cu orînduială aũ făcut Preasf. sa părintele Mitropolit al Ungro-V. către Domnia sa seleful nostru, vëzum din condica Divanului că s'aũ hotărît înscris cât este anume obiceiul vechiũ a lua protopopiĩ, adică dela cununia dintâiũ june cu fată talerĩ unul vechiũ, dela cununia al doilea, doi zloți vechi, dela cununia a treia doi lei vechi, am dat poruncile Domniei mele către Ispravnicĩ, ca să dea în știre tuturor locuitorilor de obște, ce este datoria lor a da la cununii. Dar osebit și Preasf. ta părinte Mitropolit al Ungro-V. i Sfințiile Vóstre Episcopilor, să aveți a da poruncile Arhiereshi către protopopi și preoți, ca să nu caute a cere și a lua mai mult de cât havaetul ce numim mai sus, care este obicĩnuit; și pe cel ce aũ luat saũ va lua mai mult, până a nu veni la auđul Domniei mele, nu numai să-l puneți să întórcă ci încă să-i faceți și osinda cea cuviinciosă, și atât în pricina cununiilor, cât și în cele-l-alte pricini mirenești, care urmédă a se căuta prin obraz bisericesc de protopop, fórte să păzască buna orînduială, după nizamul ce este dat, încă din cea-l-altă Domnie a noastră, care și în anul trecut, la Dechemvrie I-iũ 1795, prin Arhiereshile ponturi ale Preasf. sale părintelui Mitropolit Ungro-V. și prin Domneștele ale Domniei sale selefului nostru s'aũ dat deobște pe larg, după cum vëđum în condica Divanului, tóte acelea să le urmeze întocmai fără de a nu-i suferi însuși sfințiile vóstre, de a aduce în tréba bisericescă vre un catahrisis, care nu va fi suferit Domniei mele. Talc. pisah. gap.

1796 Decemv. I-iũ.

Din acest pitac se dovedește că Biserica națională română a fost în tot-d'auna în stat; acéstă depen-

dință se întâlnește în tot timpul trecut în istoria noastră bisericească. Amestecul în afacerile bisericești ale puterii civile a fost preponderator la Români. Pitacul acesta tratând despre abuzurile ce săvârșeau Proto-popii ne arată că singurii numai reprezentanții bisericești nu puteau stavili abuzurile și de aceea recurgeau la Domnie ca să dea asemenea porunci, ceea ce însemnă că autoritatea civilă s'a interesat în tot-d'auna de bunul mers al afacerilor bisericești, și dedea concursul său bisericeii, mai ales în partea esecutivă.

Io Alexandru Ioan Ipsilant Voevod.

Preasf. tale părinte Mitropolit al Ungr. iubitorilor de Dumneșeu Episcopii al Rîmnicului, al Argeșului și al Buzăului. Facem Domnia mea în știre că, pentru hirotoniile de preoți și diaconi, atât la cea-l-altă Domnie a noastră, au fost hotărîre știută, cât și mai în urmă în Domnia Selefului nostru, prin anaforaua deobște și prin Hrisov s'au dat asemenea hotărîre de urmare înscris, după cum vedem din condicile Divanului, că unde numai va fi lipsă și trebuință cunoscută de preoți sau diaconi, prin cercetarea Ispravnicilor județului, prin adeverința înscris a locuitorilor sătenii a stăpânilor moșiei sau a mahalagiilor, făcându-se și Bisericească cercetare de iaste vrednic a primi darul preoției, să se cêră voe prin anafora bugiurdisită sub pecete domnescă a se hirotonisi acel preot sau diacon; și prin anafora bugiurdisită hirotonindu-se să dea acel plocon bisericesc, numai pe cât iaste orânduit și hotărît prin Hrisov, iar nu mai mult. Care acêstă hotărîre măcar că sîntem fără' de îndolală că se va fi păzind de cătră Sfințiile Vostre, ca un lucru cuviincios și nu veți fi suferind a se face catahrisis la acest lucru bisericesc. Dar cu tôte acestea dăm Domnia

mea Sfințiilor Vóstre în știre ca să vă fie cunoscut, că această poruncă și hotărîre a Domniei mele a se urma fără smintelă atît la pricina hirotoniilor, spre a nu se face fără cercetare și anafora bugiurdisită domnăscă, cât și la pricina ploconului bisericesc, când se va da slobozenie prin anafora bugiurdisită, a nu se face catahrisis cu luare mai mult. Tolc. pisah. gosp.

1796 Dechemvrie 17.

(L. Sig.).

În acest pitac se opresc hirotoniile de prisos și cari aveaŭ loc în timpurile trecute sub fanarioți din cauză că dările ce plăteaŭ locuitorii eraŭ foarte multe și mari. Decî feciorii de locuitori, de dascăli, de preoți, cari aveaŭ un mic avut îl vindeaŭ pentru a-l da Protopopilor și altor persóne influente, ba și Arhierilor de peste Dunărea, mai ales celui de la Vidin (Diŭ) pentru a se face preot ori diacon. Căpătând hirotonia, individul nu mai plătea dările ca locuitorii, ci numai cele privitoare pe partea bisericăscă cari eraŭ mai mici. S'aŭ făcut, cunoștem, foarte multe abuzuri cu hirotoniile peste măsură de multe în seculii trecuți numai pentru a scăpa de dări. Puterea civilă însă era interesată de a se înmulți numărul contribuabililor, de aceea întălnim și casuri când în urma cercetărilor făcute mulți din acești hirotoniți peste numărul trebuitor și neapți în ale preoției aŭ fost puși între birnici.

Poruncă pentru ajutorința de la Mănăstirea Halchi i de la Biserica Stavrodromi din Țarigrad.

Cucernice protopópe chir popa,... sud... plasa... i molivtelor vóstre preoți și diaconi dintr'acéstă plasă blagoslovenie.

După acésta vă înștiințăm că mănăstirea de la Ostrovul Halchi de lângă Țarigrad, unde se prăznuește hramul Prea Sfintei Născătoare de Dumneđeū și pururea feciórei Maria, după pliroforisirea ce ne-aū dat Măria Sa Vodă se află în mare scăpătăciune, supusă supt grea datorie și mai virtos că într'acești trei ani trecuți, cu tóte greutățile ce am avut. Noi am stătuț cătră Măria Sa pentru molitva vóstră de nu v'ați supărat cu nici un fel de dajde, cum bani de lefi și altele. Drept acea acum cu luminată poruncă a Măriei Sale s'aū făcut orânduială ca să dea ajutor partea preoțască din tótă țara de Iude câte taleri trei, bani trei-deci de fiește-care preot și diacon; însă taleri trei la mai sus numita Mănăstire, iar parale dece la biserica ce s'aū făcut acum din temelie la Stavrodromi în Țarigrad, unde n'aū mai fost până acum Biserică creștinéscă.

Deci poruncim molitvei tale, cucernice protopópe, ca aducênd pe cei bătrâni și iscusii preoți ai plășei la un loc, să faceți cislă după starea și puterea fiește-căruia, cu dréptă cumpănire, fără a se năpăstui cei mai săraci, de cătră cei mai cu putere. Și așa molitva vóstră preoților și diaconilor dintr'acéstă plasă să răspundeți banii fiește-care, după cislă, în mâna Cucernicului protopop, fără zăbavă. Și molitva ta protopópe poruncim ca cu bună siguranță să-i trimiți la Episcopie la logofétul Gavriil, dimpreună cu catastih curat, de tótă suma banilor, spre ași putea încheia socotéla, ne îndrăznind a tăinui vre-un lude din câte ai în plasă-ți saū a cislui mai mult un ban peste ceea ce poruncim, căci în urmă dovedindu-te strașnic te vom pedepsi. Acésta și fi blagoslovit.

1805, Avgust 8.

Acéstă poruncă dată de Mitropolitul Dositheiu dovedește pe deplin că noi Români, am dat ajutoruri creștinilor din Orient subjugați de Turci, cari ajutoruri

în urmă s'aŭ întins și ca contribuție asupra clerului întreg din țară. Se justifică dar pe deplin că în mod abusiv se puneau dări pe clericii români pentru susținerea bisericeii grecești din Orient.

Iosif, cu mila lui Dumnezeu Episcop Argeșului.

Intre cele-lalte datorii Arhieresti se numără una și aceea, care iaste cea mai întâi, ca să se grijască Arhierul pentru podoba și buna-încuviințarea a sf. Bisericii cum și pentru sfintele și Dumnezeestele slujbe a se săvârși într'insele la vreme, după canónele sf. părinți. Decî dar smerenia noastră privighind neîncetat a nu lipsi o bună întocmire ca acesta, de la monastirile i bisericile ce sînt în Eparhia noastră, după multe cercetări ce facem între cele-lalte și pentru acesta am luat pliroforie (informație). Că la unele Biserici, din multă nebăgare de sémă și nedomerire a preoților se face multe ataxii (neorândueli), atât la citirea Vecerniei, Utreniei, cât și la săvîrșirea sfintei și Dumnezeesti liturghii, făcînd multe greșeli, care cu totul nu se cade a se face. Și măcar ca Protopopii sînt încărcăți cu această trébă, dar avînd a pune în lucrare și alte trebî Bisericești nu pot ajunge a cerceta adese-orî pretutindinea acest fel de pricinî. Decî am chibzuit și cu sfatul Preasfințitului nostru Mitropolit a tótă Ungrovlahia, Chirio, Chir Dositeu și prin știrea Preasfințitului Mitropolit și Exarh al Preasfințitului îndreptătorului Sinod elen, Chirio Chir Gavriil să orînduim evtaxias adică proistoși la fie-care 10 Biserici, ca să pótă preumbla cel puțin câte odată pe tótă luna la fieș-care Biserică și a îndrepta tóte greșalele câte se vor fi făcînd de preoți, urmînd întru tóte povățuirile ce se cuprind în cartea ce se numește evtaxias, care acum pentru această pricină s'aŭ tipărit de Preasfințitul Exarh în Iași. Așa dar am dat această carte a smereniei noastre molitvei sale preotului popei (cutare), pe carele cu

alegerea Cucernicului protopop... din plasa.... sud... l'am orînduit proistos la Bisericile din satele saŭ mahalalele ce se cuprind mai la vale. Deci poruncim molitvei tale, numite proistöse, ca să urmezî fără lenevire datoriei tale, precum s'aŭ ȑis mai sus; și pentru orî-ce pricină întîmplătore la vre-o Biserică, saŭ greșală de preot din cele care trebuința urméză a se îndrepta, chîiar de noi prin Cucernicul protopop, să o faci știută și nouă, și molivtelor vóstre preoților după la numitele Biserici să urmezî povățuirilor ce se vor da de cătră numitul protopop.

1809 luna Iulie.

Notă. Cu tóte că în acéstă carte se cuprind ca 10 biserici se aibă supt purtarea de grijă proistosul acesta, dar fiind că Cucernicii protopopi aŭ făcut urmare după porunca Preasfințitului Mitropolit și Exarh ce s'aŭ dat, ca pîna la 15 Biserici să aibă un proistos întru purtarea de grijă; drept aceea și noi hotărîm, că după cum s'aŭ întocmit de Cucernicul protopop al plășei acestea, așa să urmeze.

Exarhul Gavriil trimis de Rusia în principate pe timpul ocupațiunei acestor țeri de Ruși, întreprinde o serie de reforme în bisericile Principatelor, după modelul bisericeii rusești. Ast-fel sub cuvînt că serviciile bisericești nu s'ar sêvîrși cu punctualitate după tipic, de și esistaŭ Protopopi, s'a luat acéstă dispoziție ca pentru 15 biserici să fie un proistos care să supravegheze de aprópe îndeplinirea serviciilor bisericești, îndreptând cele ce ar lipsi. In acest scop Gavriil Exarhul, imprimă o carte în Iași, pe care eŭ o posed, și în care sînt înșirate regulele de supraveghere ale acestor Epitropi orî Proistoși. Tot acest Gavriil a reformat și dicasteriele nóstre vechi tot după sistemul dicasterielor orî consistorielor rusești.

Poruncă pentru Zaharea lét 1810. Ghenar 25, pentru oștirile Impărătești.

Cucernice protopópe al plășei... sud... blagoslovenie Făcându-se trebovanie prin prea Înalt Impărătesc rescript, ca să dea Cneția Valahiei o sumă nu puțină la cetferte de făină, de ovăs, orz și crupe pentru oștirile Impărătești, și neaflându-se în țară din pricina vremelor turburătoare, pentru mai înlesnirea locuitorilor, ca să nu se smacine cu totul găsit-a cumpăra și cu căratu pe la orînduitele magazii, s'aũ găsit cu cale ca să o respunđă cu bani, spre a se cumpăra aceea sumă de zaharele din alte părți de unde se va găsi. Și pentru că toți deobște locuitorii Valahiei la această vreme se află însărcinați nu numai cu împlinirea de zaharele, ci și cu podvóde grele a căratului zaharelelor și a fânului la depărtate locuri pentru oștile împărătești, s'aũ socotit peste putință a mai îngreuiă numai pe obosiții locuitorii mirenii și cu tótă sarcina zaharelelor acestora. Pentru aceea dar negăsindu-se nici un chip a putea împlini voința acésta a marelui său stăpânitor, aũ alergat la ajutorul părței bisericesti, ca la dragostea părinților celor sufletești. Deci și de cătră păstoria bisericescă socotindu-se datorie ce aũ mai mult cei bisericesti cătră Patria sa la o întâmplare ca acésta, cât și osîrdia ce li se cuvine a arăta spre împlinirea înaltei voinți a marelui său stăpânitor și ocrotitor, s'aũ găsit cu cale a se respunde și de cătră céta preoțescă o sumă dintr'acéstă zaharea. Deci Cucernicia ta numai de cât adunând pre cei mai cinstiți preoți și diaconi și arătându-le mai întâi porunca, să-i puă să'și facă cislă între dînșii cu bună cumpănire și însuși să fiă cu luare aminte a nu se năpăstui cei mai săraci de către cei mai cu putere, ci fiește-care să se pue după starea și puterea lui. Inșă din cap în cap câte taleri de ce, fără de nici o adăugire, la care acésta cislă să între toți deobște, adică: Clerici, proestoși, preoți, protopopi și cu cei scutiți cu ori-ce fel de chip și numire, afară numai

de cei nevolnici. Și zapcii cei ce vor strânge acești bani, care și acestea, atât nevolnicii, cât și scutiții și zapcii la socotéla ce'ți vei da, să-ți arăți în catastih, deosebiți cu numele lor. Și așa săvârșindu-se cislă, iscălită de cei cisluitori, să urmezi Cucernicia ta cu împlinirea banilor, puind silință ca până la Fevruar 20 de zile să-ți și proftaxești la D-lui Logofet Gavriil. Să privighezi însă, ca la facerea cislei să nu se facă hatăruri, din care să se pricinuéscă celor nepu-tincioși năpăstuire saũ să se siluéscă mai mult un ban peste porunca noastră, saũ să tălnuești vre un lude, din câte ai în plasă și să nu-l puți în cislă (afară de cei ce se însemnară a nu se pune), căci după cercetările ce în urmă avem a face, dovedindu-te vinovat te vom pedepsi strașnic. Acésta și fi blagoslovit.

1810 Ghenar 25.

Din acésta poruncă se vede că la împrejurări grele mai ales în timpul ocupațiilor rusești, fiind dări multe pentru adunarea nutrimîntului armatei, se puneau dări și asupra clerului. Ast-fel la 1810 a trebuit fie-care persónă bisericéscă să plătéscă câte 10 taleri. Acésta contribuție asupra clerului a întristat mult pe vrednicul Mitropolit Grigorie și protestând asupra impositelor către cler a fost cauza exilării lui de către Ruși la 1829.

Preasfințite Mitropolite Gavriile, în Moldavia, Valahia și Basarabia Exarh.

Cu cea deplină mulțămire a mea am vădut eũ podvigul clirosului bisericesc din țara Moldaviei, care aũ arătat dragostea sa cătră Patrie, dând din averea sa 76,640 lei pentru folosul armiei. O așa vrednică de laudă urmare aũ îndemnat după cuviință și pe clirosul bisericesc din Valahia, care

acum tot pentru aceeaş madè jertveşte 150,000 lei, socotind acest podvig ca pe unul din cele-l-alte doveđi acei osebite slujiri a Preasfinţiei tale. Cu plăcere arăt Preasfinţiei tale mulţămirea mea, şi împreună cu acésta încredinţez pe clirosul duhovnicesc a Prinţipatului Valahiei de cea desăvîrşită şi neschimbată a mea bună-voinţă. Sînt pururea al Preasfinţiei tale de bine-voitor.

(Isc.) *Alexandru.*

In Sanct-Petersburg, 25 Fevruarie 1810 anî.

Impăratul Rusielor, Alexandru, mulţămeşte Exarhului Gavriil pentru sumele de bani, cu cari aŭ contribuit clericii din ambele Principate pentru cheltuiala armatei. Sumele sînt fôrte mari, şi nu ne vine a crede că prin iniţiativa clerului şi nesilit aŭ dat aceste sume. Exarhul Gavriil, ca un devotat al împărăţiei ruseşti, de şi român de origine, a influenţat şi impus pôte acéstă contribuţie enormă asupra clerului românesc pentru a face plăcere împăratului. Să se ştie dar, că sume mari de bani, se dădeaŭ şi de către clerici, pentru cheltuelile armatelor ruseşti pe timpul ocupaţiei Principatelor.

De la întăiul Divan şi Comitet al Prinţipatului Valahiei către D-lor boerii ispravnicî.

Preasfinţitul Mitropolit şi Exarh Gavril aŭ făcut arătare la Divan că aŭ luat înştiinţare cum că D-lor boerii ispravnicî după la judeţe şi alţi zabeţi politiceşti, când se întîmplă a avea vre unul din mirenî prigoniri de judecată cu vre-un preot, saŭ diacon îl ardică cu slujitorî, îl judecă, îl necinsteşte, îl închide şi îl globeşte, fără de a-î căuta că este parte bisericéscă şi nu se cuvine a se judeca şi a se pe-

depsi de mirenî, faptă cu totul împotriva canónelor bisericești și neobiceiuită, nici suferită, nici la alte neamuri și legi. Pentru care Divanul strașnic poruncește D-lor Vóstre, ca acest catahrisis să lipsescă. Și de aici înainte ori care din mirenî vor avea pricină de judecări cu vre unul din partea bisericească, să-l arăte la judecătorul locului și dirigătorul să înștiințeze pe protopop și protopopul să aducă pre acel preot și diacon la judecată, la care judecată să fie și protopopul dimpreună cu D-vóstră sau cu judecătorul a cerceta, și de se va dovedi partea bisericească învinsă, să ia în zapt protopopului ca să-l înfrunteze, de va fi de înfruntat, sau de va fi de împlinit, să-l împlinescă; iar mai mult să nu îndrăzniți de sine-vă a mai ridica sau judeca sau a închide pe preot sau diacon cu nici un fel de chip și pricină. Care acesta să o publiciți în tot județul deobște, a se înștiința și zapcii i polcovnicii și căpitani și vătăjeii de plaiu de a se păzi nizamul acesta. Pe lângă acesta aș mai făcut arătare Preasfinția Sa, că este de mare trebuință a avea fieș-care biserică câte doi țircovnici, adică un dascal și un paracliser fără care preoții nu'și pot săvârși rânduelile bisericești, slujbe; care dascal și paracliser trebuie să fie scutiți, precum sînt și la alte părți de loc. Iar Preasfinția Sa a mai luat în știre că se supără de semenii lor, precum și de zapcii politicești la dajdii și la angarale, pentru care Divanul poruncește D-vóstră, ca acești dascalii și paracliseri să fie ómeni fără de pricină de dajdie, de a cărora nume să se înștiințeze Divanul ca să li se dea porunci (pecetluit) de la Vistierie de a fi apărați. Iar de se vor fi aflând după la Biserici vre-unul din locuitorii birnicii, D-vóstră să înștiințați Vistieriei.

1810 Mart 19.

Tot din inițiativa Exarhului Gavriil se dă poruncă tuturor ispravnicilor țerei, ca clericii în genere să nu

fie judecați în procese civile și delictes de către judecători laici, ci după cum e în Rusia să se urmeze și la noi, adică ca clericul învinuit ori dator să fie chemat de Protopop, să asiste la judecata civilă, iar executarea să se facă de către Protopop. Acésta-î ceva nou în istoria bisericeî nóstre. Se oprește prin acésta dispoziție de a se închide în închisorî clericii împreună cu deliquenții. Măsura nu e rea, e în conformitate cu canónele; dar la Români nu se ținea cu rigóre acésta măsură canonică, și nu se ține nici astă-đi după cum știm.

(Iosif Episcopul face circulări în acest senz).

Iosif cu mila lui Dumneđeű Episcop al Argeșului.

Cuvioșilor Arhimandriți și Egumeni de pe la Monastiri, Cucernicilor protopopi, blagocini, molitfelor vóstre preoți i diaconi, D-vóstre cinstiților boeri, cinstiților neguțitori de tótă starea și tuturor deobște pravoslavnicî creștinî, de la milostivul Dumneđeű rugăm să vă dăruiască milă, pace și sănătate, iar de la smerenia nóstră molitfa sufletéscă, blagoslovenie și ertăciune vă trimitem. După acésta vă înștiințăm că din prea înalta poruncă Impărătéscă, cu sfatul Preasfințitului și îndreptătorului Sinod s'aű înălțat la scaunul Mitropoliei Valahiei Preasfințitul Mitropolitul nostru chir Ignatie, și fiind-că acum cu mila lui Dumneđeű aű sosit sănătos la scaunul Mitropoliei Sale, nu lipsim prin acésta a vă da de știre, că, ca un Arhiereű și păstor adevărat, va fi rugător către milostivul Dumneđeű ca se vă dea din mulțimea îndurărilor sale cu o îndestulare milele și blagoslovenia sa. Iar pentru câte caută la ocrotirea Țerei și răsufierea întru rēpaus a tuturor locuitorilor deobște, va pune în lucrare tóte mijlócele ce prin putință, căci Preasfinția Sa

până a nu sosi aicea la Eparhie saŭ pliroforisit de tôte câte pătimeste din pricina răsvrătirei vremilor. Nădăjduește însă că aceste greutăți vor înceta curând, și având nădejde la mila milostivului Dumneșeu, fiți în odihnă, că veți dobândi răsplătirea acestor greutăți ce suferiți, și vor înceta deapururea tôte patimile și necazurile câte ați cercat și cercați de atâta ani, și cu îndrăznéla dragostei sale cei părintești ce are către toți deobște, să vă arătați păsurile și trebuințele ce veți avea în vremi și'l veți afla ca osîrdnică silință a vă ocroti și a vă diafendeosi (apăra). De acésta nu lipsim spre înștiințare și fiți blagosloviți.

1810 Mai 16.

Cunóștem din alte documente causa pentru care a fost înlocuit fără voia sa Dositheiu Filitis, grec de origine, la scaunul Mitropoliei Ungro-Vlahiei prin Mitropolitul Ignatie, iarăși grec de origine, dar de politică rusescă. Dositheiu era un înflăcărat apărător al grecismului și al drepturilor Mitropolitane, în cât împedica pe Exarhul Gavriil în realizarea planurilor rusești pe timpul ocupației. De aceea e scos prin silă din scaun și înlocuit cu Mitropolitul Artei, Ignatie, ce petrecea în Rusia. Ignatie n'a stat mult pe scaunul Mitropolitan, ci curând după încheerea păcei a fost înlocuit prin Nectarie, alt grec, la 1813. Acésta circulară de suirea lui Ignatie Mitropolitul în locul lui Dositheiu o face cunoscută în Eparhia sa, după datina bisericescă Iosif Episcopul de Argeș.

Cucernice protopópe chir popo... sud... plasa... i molitfelor vóstre preoți i diaconi dintr'acésta plasă blagoslovenie. De vreme că din milostivirea prea blagocistivului nostru Im-

përat Alexandru Pavlovici a tótã Rosia, prin preasf. îndrep-
tãtor Sinod s'aũ incredințat păstoria Bisericeĩ Valahieĩ Preaf.
Mitropolitului chir Ignatie și dupã vechiul obiceiũ ce s'aũ
pãzit la aceste țãri la suirea unui Arhipãstor în scaunul
Mitropolieĩ de a da toți preoții și diaconiĩ de mir ai țãrei
ajutor noului Mitropolit, baniĩ ce se numesc ai cãrjeĩ. De
la trecuta lunã a lui Mai s'aũ dat poruncã Preasf. Sale
Mitropolitului și Exarhului Gavriil a se implini de la tot
numele, preot i diacon cãte talerĩ șase. Dar fiind-cã atuncea
era baniĩ zaharelei asuprã-vẽ dupã aceea sfertul Sf. Gheorghe,
apoi poclonul praznicului, nu am voit ca se vẽ ingreuem
și cu acẽsta. Iar acum iatã vẽ poruncim ca sã impliniți a-
cești baniĩ fãrã zãbavã. Și cucernicia ta protopópe sã faci
cislã, dupã starea și puterea fieș-cãruia și implinindu-se sã
se trimitã la Logofëtul Gavriil cu catastih de tóte numele,
ferindu-te de a nu tãinui vre unul, afarã de nevolniciĩ, cari
sã se însemneze la sfârșitul catastihului anume. Asemenea
sã te ferești a nu face vre o încãrcãturã peste poruncã
mãcar un ban, fãrã numai douẽ costande obicĩnuite, cã
mãcar cã în poruncã nu se cuprind, dar obicĩnuit fiind sã
se ia, pentru cã se face cheltuãlã cu hãrtia, cu strãngerea,
cu trimiterea și es și baniĩ rõi. Acesta și se fiți blagosloviți.

1810 Avgust 20.

Era vechiũ obiceiũ în țãrile nóstre, ca la suirea pe
scaun a unui Episcop ori Mitropolit sã se dea pentru
întîmpinarea cheltuelilor de cãtre clericiĩ Eparhieĩ o
sumã de bani, sub numele de darea cãrjeĩ. Ceea ce
este curios e faptul cã se iaũ baniĩ din tóte Eparhiele
Ungro-Vlahieĩ, pe cãnd trebuia sã se ia numai din
Eparhia Mitropolieĩ; mai e curios faptul, cã Ignatie
ĩndatã ce a venit, n'a intãrđiat sã cãrã încasarea a-
cestor bani.

Preasfințite Episcopate al Argeșului Chir Iosif.

Fiind-că de către stăpânire se face necurmată cerere dela noi a avea pliroforie de toate cele ce se întâmplă prin județe atât la partea mirenescă, dar mai virtos la partea bisericescă. De aceea scriem Preasf. tale ca de acum înainte să faceți porunci pe la protopopi din Eparhia Preasf. tale ca de acum înainte să trimită raport Preasf. tale, adică de sunt de obște locuitorii sănătoși sau bolnavi și de ce bătă, de se supără cei bisericesti de către ostași or de cătră zapcii sau pârcalabi la niș-care va angarale și alte podvedî. De se asupresc mirenii cu niș care-va luări de bani de cătră ispravnicii sau de către zapcii or la ce madele preste poruncile ce sint date dela Divan și cu un cuvint or ce mișcare se va face în plasă peste săptămînă să fie dator a reportui Preasf. tale. Și pentru ca să nu găsescă pricină că nu pot afla cu înlesnire cele ce se întâmplă prin sate, să dea porunci tuturor proistoșilor, ca toate câte se vor urma peste săptămînă în plasă-i or bine or rău să raportuască Sămbătă protopopului, și protopopul avînd intradins călăraș pentru acésta, după acele înștiințări să pornescă trimisul cu raport Duminică la Preasf. ta și Preasf. ta la noi ca să știm de urmările ce se fac prin județe, ce răspuns să dăm.

1812, Maiu.

(Iscăl. *Ignatie al Ongro-Valahiei*).

Este foarte curiosă acésta măsură, luată spre sfîrșitul ocupației oștirilor rusești în țară. Se dispune ca protopopi să observe starea higienică a țării, să facă poliție secretă asupra slujbașilor laici, și să raporteze săptămînal ori-ce abuz de ori-ce fel s'ar întâmpla în circumscripția protopopiatului său. Erau dar Protopopi un fel de inspectori secreți, spre a se înceta abuzurile d'asupra locuitorilor. Cât a ținut acésta

măsură, nu știm. Se vede din dispoziție că Mitropolitul, trebuia să aibă aceste raporturi și de la Episcopi, pentru ca să pótă da sémă înaintea autorității civile de starea țării.

Altă poruncă. Fiind că de către stăpânire prin Preasf. sa Mitropolitul se cere a se face arătare pentru avutul părții bisericesti a preoților i a diaconilor i a țircovnicilor, adică moșii, vii, mori, dobitoce și alte acareturi mișcătoare și nemiscătoare, care póte aduce folos și venit, însă cu acéstă coperindere: moșiile să se pună cu suma stânjenilor, viile cu suma pogónelor, dobitocele anume cu felul lor, asemenea și acareturile unde și în ce stare se află. Pentru care poruncim că însuși Cucernicia ta să facă catastih curat cu bună deslușire, păzind ca nici hatir să faci, tăinuind cevaș, nici asuprele puind, ceea ce nu este și fără zăbavă isprăvindu-le să ni se trimită ca și noi să-l dăm la Sf. Mitropolie. Și să fii blagoslovit.

1812, Mai 31.

(Iscălit. *Iosif Episcop Argeșului*).

Tot prin inițiativa Exarhului Gavriil se dispune a se face o catagrafie generală a clerului român și a avutului ce posedă fie-care. Ni s'aũ păstrat unele din aceste catagrafii. Nu înțelegem însă pentru ce s'aũ făcut tocmai în timpul ocupației rusești.

Poruncă pentru porțiónele de carne i pentru banii spitalului i pentru plata păsatului.

Cucernice protop. chir pop..... plas..... sud Argeș i molitvelor vóstre preoți și diaconi, i țircovnici blagoslovenie. După acésta vė facem în știre că trebuință fiind a se plăti

negreșit, după strașnica și neschimbata poruncă a Excelenței sale mai mareului Comandir al armiei, Domnul admiral Ciceacov la comisia comiseriatului datoriilor țării pentru plata porțiunelor de carne, și pentru banii spitalului și pentru plata păsatului. Și fiind că la această răsplătire a datoriei țării s'au făcut ajutor nu numai de către toate isnafurile și stările locuitorilor acestor țări ci și de obște de către toți boerii mici și mari. De aceea de către Preasfințitul Mitropolit, împreună cu slăvitul Divan, s'au găsit cu cale ca să dea și cei bisericești o sumă de bani, cu toate că Preasf. sa ne-au arătat că în tot chipul s'au silit, că dór va rămânea jos această cerire, fiind îndestulată darea de bani, ce au dat partea bisericească în anul trecut, dar mijloc nu au stătit. Pentru acesta dar cucernicia ta priimind această poruncă, să strângi pe cei mai mari bătrâni și cu știință preoți, și arătându-le mai întâi porunca acesta a noastră, să-și pună să-și facă cislă între dinșii, cu mare cumpănire, a nu se năpăstui cei săraci de către cei cu putere, din cap în cap câte taleri șasă, parale de ce, fără nici un prostichiū (adaus), la care această cislă să intre toți de obște, adică proistoși, proinprotopopi și cei scutiți cu or ce fel de chip și numire, afară numai de cei cu adevărat nevolnici. Și cei ce vor strînge banii aceștia, cum și de la țercovnici, ca unii ce și aceștia se ocrotesc de toate, ca o parte bisericească, să împlinești câte taleri trei; că de către noi nu s'au supărat a da la banii sfertului de Sf. Gheorghe, nici la altele, precum au dat cei din Eparhia Sf. Mitropolii. Și așa s'evârșindu-se cislă de cei cisluitori să urmezi Cucernicia ta cu împlinirea banilor, mult până la sfârșitul lui Iulie să faci tot istovul și strîngându-se banii să-ți trimiți la Episcopie la log. Gavriil, din preună cu acele cisle iscălite și cu catastih curat spre încheerea socotelei. Să privighezi însă ca la facerea cislei să nu se facă niscare-va hatăruri, din care să se pricinuescă năpăstuire celor necredincioși sau să se cisluescă

vre-un ban peste porunca noastră, sau să tănuiești vre-un lude din câte ai în plasă'ți și să nu-l pui la cislă, căci după cercetările ce în urmă avem a face strașnic te vom pedepsi. Să se ia și câte două costande, după obicei, iar mai mult nimic. Acésta.

1812, Iunie 20.

Iarăși alte dări asupra clerului și locuitorilor țării din ordinul comandantului armatei rusești Ciceacov. Aceste dări, acum, privesc pe toate breslele țării; de aceea s'aũ întins și asupra clerului.

Poruncă pentru cercetările ce aũ a face protopopii pentru asupririle locuitorilor.

Cucernice protop. chir pop... ot sud... plasa... blagoslovenie. Fiind-că pentru multele năpăstuirii și asupririi ce se făcea de către Ispravnicii i de către zapcii și pârčalabii locuitorilor birnicii i scutelnicii i poslușnicii și altor bresle cu luarea de bani și cisle încărcate peste poruncile Divanului, de aceea dela vistierie s'aũ orînduit cinovnicii la fiește-care județ, cum și la acel judecătoresc s'aũ rînduit D-l Nicolai Fundățanu, ca să cerceteze în taină și să îndrepteze, precum într'acésta copie ce trimitem să cuprînde. Și pentru ca nu care cum-va acest orînduit să se unescă în taină cu ispravnicii sau zapcii și să nu urmeze ponturilor cu a îndrepta și a îndestula pe obosiții locuitorii, strașnic iți poruncim ca prin taină să faci scumpă cercetare și cum vei vedea că se abat și nu urmază întocmai după ponturi, numai de cât să ne înștiințezi anume de ce urmări împotrivă s'aũ făcut. Deosebit la raporturile ce veți trimite, când se va face vre-un catahrisis de către cinevaș cu óreș-care luări de bani de la locuitorii, să arătați anume și ipochimenul or cine va fi și la cea madea aũ făcut hrăpire. Căci în urmă de nu vei

urma, nici veți avea grijă a priveghea și din alte părți se vor dovedi, săi pentru hatir nu veți arăta adevărul, vă veți pedepsi.

1812, Iunie 26.

Și prin această poruncă se îndatorește ca Proto-popul să facă iarăși pe agentul secret, spre a prinde pe slujbașii civili abusivi, cari iaă pe nedrept bani săi impun dări locuitorilor țării. In poruncă se vede că un Neculai Fundățenu, avea deja rolul unui polițai secret, totuși s'a mai numit și protopopi. Acésia însemnă abusurile nemăsurat de multe ce se făceaă în acele vremi din partea slujbașilor țării.

Poruncă pentru plata zaharelei ce aă rămas de la armia rusescă.

Cucernice protop. chir popo. ot sud.... plasa.... i molitvelor vóstre preoți și diaconi dintr'acéstă plasă, blagoslovenie. După acésta vă înștiințăm că armia rusescă la rădicarea de aicea aă cerut o mulțime de care din țară, ca să-și ridice tótă zahareaua de aicea și să o ducă în ținutul Rosiei, și știindu-se de obște, mai virtos întru acéstă de acum stare a țării că nici o dată nu va putea face atâta sumă de care pentru ridicarea zaharelei, și deosebit socotindu-se că și chîiar de s'ar fi dat vre-o sumă de care, dar loc depărtat, fiind și vreme de iarnă, putea să se prăpădescă pe acolo. De aceea cu sfat de obște s'aă găsit cu cale și s'aă primit tótă acea zaharea pe sama țării, și fiind că s'aă analogisit acea zaharea pe tóte breslele țării acésta, aă ajuns și pe partea preoțescă a primi o sumă de cetsferte făină, orz și ovăz și să dea de fieș-care preot și diacon câte taleri opt, și măcar că în tot chipul ne-am silit a rămînea jos acéstă cerire de bani, fiind indestul răspun-

dere de bani ce au dat partea bisericăscă, mai virtos într'acest an, dar nu au stăcut mijloc a rămânea nesupărați de această cerire. Inșă socotind că peste puțină iaste a merge fiește-care preot cu carul lui pe la Brăila, Giurgiu și pe la alte depărtate magazi ca să-și priimască analoghia de zaharea ce-l va ajunge, și zahareaua fiind stricată la cele mai multe magazi și mai mult va fi trépădul de cât folosul. De aceea chibzuind cum va fi mai cu cuviință, spre ușurare, am hotărît ca să vindem tótă acea zaharea ce au ajuns pe ceta preoțescă cu preț scădut, și unde era hotărît de către D-lor boerii caimacani ca să plătescă fiește-care lude câte taleri opt, scădându-se taleri trei, rămâne ca să răspundeți de lude câte taleri cinci. Deci poruncim cucernicieii tale ca stringând pe cei mai bătrini și cu știință preoți, mai întâiu să le cetești această poruncă întru auđul tuturor și apoi să-i pui să-și facă cislă între dênșii cu mare cumpănire a nu se năpăstui cei săraci de către cei cu putere, sau să se caute hatăruri, inșă din cap în cap câte taleri cinci, fără nici un prostichiú (adaus); restul ca în tóte acestea porunci etc., etc.

Și această poruncă ne arată greutățile ce erau pe aceste țări, în timpul ocupațiilor rusești. Se duc armatele din țară, dar se obligă, ca locuitorii țărilor să ducă restul zaharelelor până în Rusia, lucru de alt-fel foarte greu, amenințați fiind și ómenii a'și perde viața și a le muri pe drum și vitele; de aceea se iaú măsuri ca să plătescă acest proviant în bani. Contribuția cade și asupra clerului ca în tóte aceste angarale.

C. E.

Însemnătatea simbolului pentru practica botezului în cele dintâi secole ale Creștinismului.

Ca parte constitutivă a solemnității cu care se săvârșea botezul în secolele primare ale creștinismului, simbolul era un punct însemnat în serviciul divin al acelor vremuri, întru cât ocupa un loc de căpetenie între actele din cari se compunea botezul. O recitare a simbolului în serviciul liturgic, cu puțin înainte de sfințirea sfintelor taine, n'a avut loc, de ôre ce acéstă practică se constată în Biserică numai de la finele secolului al V, și în Orient chiar de la început, iar în Apus cu timpul numai, s'a rezervat acéstă onóre simbolului Niceo-Constantinopolitan.

De mirare e că tocmai din secolul al IV, când disciplina arcană era în flórea ei, datéză materialul cel mai abundent, ce'l avem despre întrebuintarea simbolului în serviciul divin. Fără îndoială că și simbolul era cuprins în imperiul tăcerei peste care domnea disciplina arcană, dar cu tot respectul datorit tăcerei, avem din acest timp isvóre mai bogate pentru istoria simbolului de cât din timpul când despre disciplina arcană abea se póte vorbi. E adevărat că disciplina arcană, prin tăcerea ce prescria creștinilor să păstreze față de necreștini, asupra adevărurilor cari constituiau esența învățaturii creștine și interdicțiunea de a le scri, a adus un

förte mare serviciu Bisericeii, căci a împedat, cum am putea dice cu cuvintele Mântuitorului, de a se arunca mărgăritarul în gura porcilor, a oprit pe judei și păgâni al căror ochiu al minței nu era încă luminat prin botez—de a privi în inima Creștinismului și a căuta să înțelegă sfintele mistere, când nu erau încă instruiți prin cateheze. Nu tăcerea era scopul disciplinei arcanе, ci ideea că Biserica posedă în sfintele mistere, bunuri miraculoșe, dumneșeești, cari nu se pot spune ori și cui, inde silentium. De acea când eși învingătoare opiniunea de a se face cunoscut misterile; pentru a arăta că Biserica dispune de daruri cerești și cu modul acesta a atrage mai mult pe păgâni și judei în sinul său, atunci puterea disciplinei arcanе trebui să scada.

În special pentru simbol s'a aplicat cu multă rigore prohibițiunea de a fi scris. Dacă cercetăm însă lucrurile mai de aproape vedem că acesta nu datéză numai din timpul disciplinei arcanе, ci e ceva mai vechiu, căci o găsim deja la Irineu, căruia disciplina arcană nu 'i e cunoscută, și în acest caz mobilul prohibițiunei de a se scrie trebuie a fi altul de cât al disciplinei arcanе. Pentru a înțelegе acesta trebuie a presupune că părinții bisericești au fost conduși de ideea că simbolul nu trebuie scris pe hirtie, ci „*în memorie, în inimă*“, numai acolo trebuie imprimat pentru a fi păstrat în totă siguranța. A-l comunica verbal, când ocaziunea cerea, pare a nu fi fost oprit. În seculul al IV însă se pare tocmai contrariul, adică era mai sever interdișă comunicarea verbală, de cât scriera lui. Mai ales față de necreștini nu se cădea a'l pronunța. Numai în comunitatea celor credincioși trebuia el să resune. Din contră era permis să se scrie, când trebuința cerea. Așa Marcel de Ancira în epistola către Iuliu, Episcopul Romei, dă întreg textul simbolului Bisericeii romane, și constituțiunile apostolice în cartea VII (c. 14) cuprind un simbol, pe care 'l atribue Apostolilor. Prin urmare dacă acesta e starea lucrurilor, nu e nici de cum de mirare că până în seculul al IV nu găsim nicăiri simbolul citat în întregime, ci numai în fragmente.

Fără îndoială opera cea mai de valoare, pe care anticătatea bisericească ne-a transmis-o, privitor la simbol, sunt *catehezele lui Ciril de Ierusalim*. O scurtă privire asupra conținutului acestora ne va lumina pe deplin.

Din Procateheză învățăm: Acei ale căror nume s'aŭ înscris, se adună — în timpul postului Patru-decimeii — în Biserică, pentru a asculta ultimul învățămînt pregătitor dinaintea de botez. Cel puțin cea dintâi adunare pare a avea un deosebit caracter sêrbătoresc și a fi vizitată de întreaga comunitate. Aceștia cari se pregătesc pentru primirea botezului se numesc de acum înainte φωτιζόμενοι. Ei aŭ mai auzit încă ceva despre Creștinism, de aceea aŭ purtat numele de κατηχούμενοι. Până acum însă n'aŭ înțeles și nici n'ar fi putut înțelege, despre ce e vorba în Biserică. Ei aŭ auzit de mistere, dar nu le-aŭ vădut și nici n'aŭ primit vreunul saŭ ceva din ele. Numai vorba a pătruns până la urechile lor, dar realitatea a rămas nepătrunsă. De acum vor fi credincioși (πιστοί), li se va încredința ceva, pentru care trebuie să se arate demni de încredere. Acum aud ceea ce crede Biserica, și acêsta nu e lucru neînsemnat. O serie de acte sfinte se va sêvîrși asupra lor, în special repetite Exorcisme, despre a căror formă Ciril amintește în trecăt. Totalitatea acestor pregătiri o numește Ciril κατήχησις. Totul se face prin intermediul cuvintelor, dar tot este în acelaș timp act. Cuvîntul solemn are putere în sine. Fiind identic cu actele sfinte, cuvîntul (învêțătura) liturgic(ă) e ca și acestea un mister. În acest înțeles *simbolul e mister*. Acesta singur (simbolul) nu constituie întreg misterul, dar 'i precede. El e și trebuie să rămână un *secret*. Ciril presupune că cei de afară, catehumenii în înțelesul restrîns al cuvîntului, vor căuta să afle de la φωτιζόμενοι, ceea ce le-aŭ spus dascălii în Biserică, dar datoria credinciosului e de a nu trăda ceea ce a auzit, căci acêsta e *mister și speranța vieții viitoare*. Așa dar misterul e ceva, care are de a face cu viața vecinică, e speranța acesteea (ἐλπίς μέλλοντος αἰῶνος) și o primește numai acel care ajunge aci pe căi legitime, adică care e considerat de Biserică demn de a asculta sfintele mistere. «Să nu se dică: Ce strică dacă voiŭ ști și eu? Căci și bolnavii cer să li se dea vin, iar dacă din nepricepere li se dă, produce delir și rezultă două rele: bolnavul se prăpădește și cel care i-a dat vin e învinovățit». Dacă catehumenul, prin indiscrețiunea unui credincios aude misterul cade în delir, iar credinciosul e condamnat ca trădător. Misterul nu pierde nimic, dacă e comunicat mai înainte de

vreme; dar acel care 'l aude și cel care 'l spune suferă daune. De sigur că Ciril, prin aceste vorbe, face aluziune la disciplina arcană. Lucru vădit e, că misterul e pentru Ciril nu numai un secret și un complex de idei și învățături, ci un fel de putere magică, un dar miraculos, care procură idei și puteri, idei despre Dumnezeu, puteri de la Dumnezeu, și ca atare el aparține cultului, în care trebuie să fie predat și învățat, ca o proprietate exclusivă a Bisericii.

Din catehezele proprii țise, cele dintâi trei tratéză despre condițiunile morale pentru primirea botezului și despre efectele lui. Candidatul de botez (ὁ φωτιζόμενος) trebuie să facă penitență, să-și mărturisască păcatele și să depună în public o mărturisire de credință, al cărei conținut e aproape acelaș ca al simbolului, despre care el încă n'a auzit.

Abea în a patra cateheză începe oratorul a vorbi despre simbol, dar și aci cu mult încunjur. El începe prin a spune că felul cinstirei de Dumnezeu consistă din două lucruri: dogme pioase și fapte bune, meritorii—ὁ τῆς θεοσεβείας τρόπος ἐκ δύοων τούτων συνέστηκε: δογμαμάτων εὐσεβῶν καὶ πράξεων ἀγαθῶν. Nimic nu e mai ușor de cât a se înșela în privința înțelegerii dogmelor. Pentru acest scop se împărtășește învățătura credinței—ἡ τῆς πίστεως διδασκαλία — și explicarea aceștia. Credința—πίστις—e la Ciril acelaș lucru cu simbolul, căci cuvîntul simbol 'i e necunoscut. Mai nainte însă de a comunica simbolul, Ciril face un rezumat al dogmelor Bisericii, sau așa ȳisului decalog al credinței.

În a cincea cateheză se vorbește în general περί πίστεως, și la fine găsim și textul simbolului. Introducerea cuprinde un imn asupra puterii credinței, apoi se vorbește despre un îndoit fel de credință: una pe care și-o câștigă omul singur și alta care e dăruită de Dumnezeu prin Iisus Christos: Ἔστι μὲν γὰρ ἓν εἶδος τῆς πίστεως, τὸ δογματικόν, συγκατάθεσιν τῆς ψυχῆς ἔχον περὶ τοῦδὲ τινος... .. δεύτερον δὲ ἔστιν εἶδος πίστεως τὸ ἐν χάριτος μέρει παρὰ τοῦ Χριστοῦ δωρούμενον. Unde dăruiește Dumnezeu credință, acolo se nasc minunate daruri spirituale, sau harisme. După acésta urméză îndată învățătura despre simbol, πίστις ἐν μαθήσει καὶ ἐπαγγελίᾳ ca atare πυστυς, trebuie considerată absolut numai aceea care e predată de Biserică. Acésta dogmă a credinței se cuprinde în puține cuvinte; trebuie învățată pe de rost vorbă cu vorbă și tot

ast-fel recitată; să nu se scrie pe hârtie ci în inimă și în memoriu. (Ἐν ὀλίγοις στίχοις τὸ πᾶν δόγμα τῆς πίστεως, ὅπερ καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς λέξεως μνημονεῦσαι ὑμᾶς βούλομαι καὶ παρ' ἑαυτοῖς μετὰ πασῆς σπονδῆς ἀπαγγεῖλαι, οὐκ εἰς χάρτας ἀπογραφομένους, ἀλλ' ἐν καρδίᾳ τῇ μνημῇ στηλογραφοῦντας).

Interdicerea de a scri simbolul e la Ciril prin urmare motivată nu atât de mult ca o consecință a disciplinei arcană, ci mai mult ca o cerință isvorită din însăși natura simbolului, care ca un depozit sfânt de care Dumnezeu va cere socotélă, nu trebuie uitat și nu trebuie scris tocmai pentru pericolul de a nu fi uitat.

La sfârșitul acestei a cincea cateheze, după toate probabilitățile, Ciril trebuie să fi predat auditorului său textul simbolului în întregime. Cele 13 cateheze următoare sunt 13 predici în cari Ciril explică conținutul simbolului, cu toate acestea o împărțire a simbolului în articole, așa cum 'l avem ađi, nu întâlnim.

Ca o continuare a acestor cateheze despre simbol, Ciril are încă alte cinci numite „*mistagogice*“, în cari el întreține pe noii botezați—pe cari 'i numește fii legitimi și iubiți ai Bisericeii «γνήσια καὶ περιπόθητα τῆς ἐκκλησίας τέκνα», sau noi luminați «νεομωτιστοί»—asup a ritualului botezului și asupra serviciului euharistic, la care ei iaă parte. Din acestea învățăm că botezul a avut loc într'o sēră (cap. 1.). Ziua în a cărei sēră a avut loc, ne e însă necunoscută. Candidații de botez aă fost mai întâi introduși în vestibulul baptisteriului, acolo întorși cu fața către Apus aă abjurat pe Satan. Abjurarea se cuprinde în cuvintele: «Mă lepăd de tine Satan, și de toate lucrurile tale, și de totă pompa ta, și de totă servirea ta». Apoi întorși cu fețele «spre Răsărit, locul luminei» candidații pronunță cu voce tare, fie-care în parte: «Cred în Tatăl și în Fiul și în Spiritul sfânt și în botezul pocăinței», la care Ciril adaugă cuvintele: «despre cari s'a vorbit în catehezele precedente». După depunerea acestei mărturisiri și după ce candidații aă lepădat veșmîntul alb în care erau îmbrăcați, sunt introduși în interiorul baptisteriului propriu ăis, unde se ung pe tot corpul cu oleu exorcizat și se conduc la vasul de botez «κολυμβήθρα». Aci sunt încă odată întrebați, dacă cred în Tatăl, Fiul și sf. Duh și după rēspunsul afirmativ se

cufundă de trei ori în apă. Urmază apoi o nouă ungere cu mir «*χρίσμα*» și în sfârșit solemnitatea Euharistiei.

Constituțiunile apostolice în cap. 41 ne arată că după abjurarea Satanei, se recita simbolul în întregime. O a doua mărturisire imediat înainte de cufundare ne lasă a înțelege cap. 42, iar că candidații învățau simbolul înainte de botez, s'ar putea conchide din cap. 40.

Sinodul din Laodiceea (între anii 343 și 381) hotărăște prin canonul 46: „*Că cei ce au să fie luminați să învețe simbolul și în a cincea și a săptămânei să'l reciteze în fața Episcopului, sau a Presbiterilor*“. Din canonul 45 rezultă cu siguranța că aci e vorba despre săptămânile marelui post, în care φωτιζόμενοι avea să reciteze în fie-care Joi simbolul, ca o probă repetită că l'au învățat bine. Probabil că Joia cea mare era ultima și destinată acestui fel de probă, după care apoi urma ceremonia botezului.

În Occident, cea mai influentă scriere din care vedem locul ce ocupa simbolul în serviciul liturgic, e scrierea lui *Rufin* „*Expositio în symbolum*“. Scrierea acesta poartă un caracter teologic, căci ea e o disertațiune pe care Rufin o adresază unui necunoscut (pentru noi), care'i ceruse óre-cară lămuriri asupra simbolului. Vechimea opusculului nu e încă determinată cu precizie, aproximativ, datéză dintre anii 399 și 410.

Rufin cunoște óre-cară scrieri despre simbol, căci el, și exprimă (cap. I) intențiunea de a cita și bucăți omise de predecesorii săi. Dintre autorii mai vechi el numește numai pe Photinus, cu toate acestea trebuie să fi avut dinaintea ochilor catehezele lui Ciril, pe cari nu'l numește. Obiectul expunerii sale este simbolul de Aquileia. Despre alte simbole amintește numai ocazional. În mod excepțional e descrisă mai pe larg pozițiunea comunității creștine din Roma față de simbolul ei. În expunerea articolului I (cap. 3) face el observațiunea că în diverse Biserici se află tot felul de adaose, numai în Biserica Romei nu se găsește așa ceva. Acesta o atribue Rufin unei îndoite împrejurări: Mai întâi, acolo nu și-a luat începutul nici o erezie, și al doilea, în Roma există obiceiul că aceea cari au a primi botezul reciteză simbolul în public, în fața tuturor credincioșilor și

cu modul acesta nu se p $\acute{o}$ te adăuga nimic nou. (Eos qui gratia baptismi suscepturi sunt, publice id est fidelium populum audiente symbolum reddere et utique adjectionem unius saltem sermonis eorum qui praecesserunt in fide non admitit auditus).

Datina de a pronunța simbolul în public o confirmă și descrie mai cu amănuntul Augustin. În confesiunea VIII, vorbind despre botezul lui Victorinus, el ne raportează următoarele: «Când în sfârșit sosi ora mărturisirei credinței, care, în anumite cuvinte concepută și pe dinafară știută, se obicnuește a se spune de pe un loc mai înalt, în fața poporului creștin al Romei, de către acei cari se înalță la grația ta (D zeule), i s'a propus lui Victorinus de către preoți—'mi a spus (Simplicianus)—de a mărturisi în secret, cum era obiceiul de a proceda cu unii cari se părea $\acute{u}$ sficioși, el însă a voit mai bine a mărturisi mântuirea sa în fața mulțimei sfinte.....Când se urcă ca să mărturisescă, publicul izbucni în aclamațiuni entusiaste. De odată se produse un strigăt de bucurie că'l a $\acute{u}$ vedut dar pe loc se făcu tăcere pentru a'l asculta. El pronunță adevărata credință cu strălucită siguranță și toți voia $\acute{u}$ să'l răpescă în inima lor.

Din solemnitatea acestei practice numită „*redditio symboli*“ rezultă că trebuie să fi avut loc mai nainte de ea și o «*traditio symboli*», de care atât Augustin cât și Rufin nu ne spun nimic, dar care afortiori trebuie să fi existat. Actul redditionis symboli nu aparține la actul botezului în înțelesul strîns al cuvîntului. La pronunțare poporul lua s $\acute{e}$ ma ca să nu se adauge, sa $\acute{u}$ lase la o parte nici măcar un cuvînt din formula deja stabilită.

Pentru cunoșterea mai departe a însemnătății simbolului în practica botezului ne oferă materialul necesar așa numitul *Sacramentar Ghelasian*. În acest Sacramentar găsim una din Duminicile postului mare numită de mai multe ori „*Dominica pro scrutiniis electorum*“. În ce consistă și la ce se raporta $\acute{u}$ scrutinele nu ni se spune, vom vedea însă îndată ce erau ele.

În ordinea rugăciunilor ce se citea $\acute{u}$ în serviciul liturgic din s $\acute{a}$ ptămâna a cincea a postului quadragesimal, se află

intercalată și o mică serie de rugăciuni, care de sigur—având în vedere conținutul—reprezintă ordinea scrutinală. Prima din acestea poartă titlul: *Denuntiatio pro scrutinio, quod tertia hebdomada in Quadragesimae secunda feria initiatur*. Din acest titlu se vede cu claritate că Dominica pro scrutiniis, e Duminica a doua din post și că în a treia săptămână (Luni) se începeau scrutinele. Un studiu mai amănunțit al rugăciunilor și practicilor scrutinale ne arată, că scrutinele conțin toate momentele aflate în catehezele lui Ciril, cu alte cuvinte că ele sunt un fel de catehizare, în felul cum s'a înțeles acésta în Biserica romană. Mai mult chiar. Totalitatea actelor pregătitoare pentru primirea botezului, săvârșite de preot, și pe cari Ciril le denotă cu numirea de *κατηχήσεις*, e ceea ce se numește în Sacramentarul Ghelasian „scrutinia”. Ba putem dice că într'un înțeles ceva mai extins scrutinele cuprind și actele preparatōre ce se săvârșeau de candidații la botez, răspunsurile ce trebuiau să dea la întrebările catehetului, etc. Ambrosius(?) în «*Explanatio symboli*» înțelege sub «*mysteria scrutaminum*» exorcismele.

Numele acelor cari voiau a se pregăti pentru primirea botezului se inscrieau într'o condică. De la acésta dată înainte ei purtau numele de aleși «*electi*». De acum înainte se începea învățarea adevărurilor esențiale și fundamentale ale credinței creștine (*rudimenta fidei*), cuprinse în simbol. Predarea textului însuși al simbolului se făcea într'un mod óre cum s'erbătoreasc, ca un act aparte al cultului divin și numai după ce instrucțiunea era terminată. Imediat înainte de predarea textului se ținea o mică alocuțiune asupra însemnătăței simbolului, care e un *mister ce cuprinde puține cuvinte dar mari taine* (*sacramentum cujus pauca quidem verba sunt, sed magna mysteria*). De aceea și sfatul de a învăța simbolul cu luare aminte și de a nu-l scri pe materie supusă stricăciunei, ci pe paginile inimii (*intentisitate animis symbolum discite, et quod vobis, sicut accepimus, tradimus, nec alicui materiae quae corrumpi potest, sed paginis vestris cordis ascribite*).

Acésta constituia probabilmente ceea ce mai sus am spus că trebuie să fi existat sub numele de „*traditio symboli*”. Aceștia urma—în dimininéta diley în a cărei séră avea să

se efectueze botezul—ceea ce am văzut că se numea „*reditio symboli*“. În această din urmă solemnitățe, la botezul copiilor, preotul oficiant era acel care pronunța în mod sërbitoresc simbolul în locul alalilor. La actul botezului însuși, locul nașilor de astăđi 'l ținea un Acolut. Acesta lua în brațe pe unul din prunci de parte bărbătescă și la timpul convenit pronunța cu voce tare în numele tuturor luminândilor textul simbolului¹⁾. Tot Acolutul trebuie să fi rëspons «Credo» la următorele trei întrebări ale preotului: 1. Credis in Deum patrem omnipotentem? 2. Credis et in Jesum Christum filium ejus unicum, dominum nostrum, natum et passum? 3. Credis et in spiritum sanctum, sanctam ecclesiam, remisionem peccatorum, carnis resurrectionem?

Atât în Orient cât și în Occident botezul să săvârșea s'era și cu mare solemnitățe. Îndeplinirea lui cu t'otă pompa convenită și citire de bucăți alese din scrierile sfinte, sunt m'ncarea și b'utura spirituală ce hr'nea și adăpa pe creștinii primelor secole în n'opte ce preceda Duminica învierii, până dimineața în rev'rsatul zorilor, când se începea serviciul înălțator de suflete al învierii Dumneđeș Omului. S'ambăta Paștelor era điaua determinată pentru botez. Numai când numărul celor cari voia să se lumina prin botez era prea mare, se mai am'na o parte până la s'rbăt'orea pogor'rii sf'ntului Spirit. Numai mai târziu a început a se boteza și la Epifanii, cât despre botezul individual, această e o practică mult mai târzie.

Despre practica Bisericeș africane ne test'ază Augustin. În scrierile sale g'asim și „*Sermones in traditione symboli*“ din care putem extrage materialul ce ne interes'ază. Spre deosebire de Ciril el trat'ază tot simbolul într'o sin-

¹⁾. Acesta era cel Niceo-Constantinopolitan și anume în limba grecescă. În traducere latină se g'asește acest text ceva mai departe, dar cu o însemnătate secundară. E surprind'ător lucru ca în sacram.-ghelasian să se g'ăsescă textul simbolului Niceo-Const. Că acesta a luat de timpuriu locul celui apostolic, care a r'emas numai în serviciul liturgic, o știm; că la început a trebuit să fie ch'iar în limba grecă, este iarăș' esplicabil, dar ceea ce nu se p'ote esplica—de cât numai că p'ote fi introdus, de o m'ână posterioară în text în locul celui apostolic sau altuia mai scurt—e că nu consună cu conținutul introducereș sau alocuțiunei dinainte de traditio și cu expositio sau conclusio symboli.

ANDREIŪ ŐAGUNA.

Veđi Biserica Ortodoxă Română, No. 7, an. XXV,

In anul 1872 publică in Sibiŭ *un manual de studiul pastoral*. Din scrierile enumerate până acum se vede lămurit intențiunea și sftinta dorință a lui Șaguna. El voia, ca preoții să cunóscă in deaprópe tot ceea ce privesce biserica, să-și cunóscă drepturile și datoriile față de ea. Biserica să fie pentru preotul român limanul către care să se îndrepte întréga lui gândire și simțire, tóte speranțele lui! Când a publicat Șaguna acéstă scriere era suferind, de aceea in prefață spune, că se umilesce inaintea Proniei Ceresci că a putut compune amăsurat lipsurilor clerului acéstă carte.... In compunerea ei adaugă, că a luat ca punct de plecare sf. Scriptură, canónele, tipicul și scrierile părinților bisericei nóstre..... In prefața acésta Șaguna ne aminteste și despre «Pastorala» réposatului Episcop de Roman Melchisedec. El spune, că a citit acéstă carte și n'a aflat in ea ceea ce aștepta, adecă n'a aflat pověturii conducătoare in serviciile preotului de religia nóstră ortodoxă răsăriténă, ci a aflat pověturii generale pentru un preot de

orî ce religie creştină. Mai departe adaugă, că n'a aflat povăţuirî conducătoare pentru un preot răsăritean în privinţa cerinţelor sale canonice, familiare şi sociale. (Pastorala reposedatului Melchisedec e parte tradusă, parte prelucrată după Antonie, Amfiteatrov, Chiril, Reicheberg etc...). Şaguna accentuiază, că toţi acei cari vor dori să compună o asemenea carte să nu trecă cu vederea scrierea Sf. Ión Chrisostom *despre preoţie* şi scrierea lui Simeon, Archiepiscop al Tesalonicului, căci pe cele amintite de Melchisedec nu le cunósce să fie recunoscute în biserica noastră răsăritenă de *operi clasice şi vrednice de imitaţie*“.

Cine cunósce luptele acestui mare Episcop şi Mitropolit pentru biserica ortodoxă română de peste munţi póte pricepe de îndată însemnătatea cerinţelor lui! Numai acel, care a suferit scie cu temeiú ce însemnézá suferinţa!

Una din cele mai importante lucrări atât pentru biserică, cât şi pentru credincioşi, pe care a publicat-o Şaguna în Sibiú între 1856—1758 e *Biblia, adică dumneđeésca scriptură a legii celei vechi şi a celei nouă* după originalul celor 72 de tâlcuitori din Alexandria. Sub titlul de cunoscinţe folositóre despre sfînta scriptură Şaguna tratézá la început *despre începătorul şi cuprinsul sfîntei scripturi, cine aú scris sfînta scriptură, cum se împarte sfînta scriptură, cum se împarte legea cea veche în privinţa cuprinderii sale, cum se împarte legea cea nouă în privinţa cuprinderii sale, cât este numărul cărţilor din legea veche şi nouă. Vorbesce mai departe, despre întórcerea sfîntei scripturi în limbile popórelor creştine, despre faptul că sfînta scriptură e cuvîntul cel adevărat al lui Dumneđeú, despre puterea cea din lăuntru a sfîntei scripturi şi despre trebuinţa ei*.

În studiul acesta introductiv sunt cunoscinţe folositóre cu privire la sfînta scriptură. Studiul acesta e un fel de in-

introducere asupra cãrtilor Vechiului Ői Noului aŐedemint. Cele mai insemnate cunoscințe sunt însă cele cu privire la traducerea sfintei scripturii în graiul românesc. Din ele se vede bărbatul familiar cu întreaga literatură bisericească română.

Iată ce ne spune Őaguna. «Limba Bibliei pentru un popor numai o dată se pôte face. Dacă s'aũ invins pedica cea mare a traducerii credincioŐe Ői înțelese, Ői dacă poporul a primit limba aceea aŐa dicând în însăŐi ființa sa, atunci următorii n'aũ de a mai face alta, ci numai a o *reinoi Ői îndrepta* aŐa, după cum ar fi reinoit Ői îndreptat traducătorul cel dintâi al Bibliei, de ar fi trăit până în veacurile lor. Lauda cea netrecătoare a unui ast-fel de lucru se cuvine Archiepiscopului Ői Mitropolitului nostru din Belgrad Simeon Őtefan, carele la anul 1648 sub stăpânirea prințului G. Racoți a tradus Ői tipărit întâia dată în limba noastră testamentul cel noũ de pe textul grecesc Ői slavonesc, întrebunțând Ői cel latinesc. La 40 ani după aceea, aŐa dar la anul 1688 se tipări apoi întâia dată întreaga Biblie, tradusă de pe limba elinască, la Mitropolia din Bucuresci sub stăpânirea Voevodului Ioan Őerban Cantacuzino Basarab Ői sub pãstoria Mitropolitului Teodosie. Aceste douē traduceri sunt deci uŐile, pe cari s'aũ invrednicit Ői poporul românesc a intra în câmpul cel ceresc al dumnezeescilor învățături, cari în mijlocul vijeliilor Ői valurilor lumii rãmân neclătite Ői adeverate din véc în véc; ele sunt isvórele cari aũ isvorit întâia dată apa vieții vecinice pentru nãmul acesta în tóte părțile, prin care este răspândit. DeŐteptarea poporului românesc din barbaria vécurilor, împrietenirea lui mai de aprópe cu legea lui Dumnezeu, pãșirea lui către lumina cea blândă a civilizației Ői a culturei, înfrățirea nãmului nostru românesc, pe care mâna Proniei l'a sãmănat prin atâtea țeri deosebite Ői printre atâtea nãmuri străine, rãmânerea în viață a limbei sale naționale;—tóte aceste binecuvintări neasemănate avem a le mulțami acestor ediții

vechii ale Sf. Scripturi, acestor monumente neperitoare ale limbii moralitii și peste tot ale vieții noastre naționale și bisericești. Mare întru adevăr și adâncă trebuie să fie mulțăminta noastră către pomeniții bărbați mari ai poporului și ai bisericii lui, cari în vreme atât de grele și cu mijlôce și puteri așa smerite au făcut lucruri atât de mărețe! Înaltă trebuie să fi fost cugetarea, adâncă mintea, ferbinte credința, adevărată iubirea lor către Dumnezeu și națiune, când au dăruit ei națiunii lor un ast-fel de odor! Sănătôsă și còptă a fost și cunoșcința, ce au avut-o ei despre lipsa poporului românesc de acéstă sfintă carte, pentru aceea au și îmbrăcat traducerea lor în vestmîntul limbii acelea, care să fie înțelêsă de toți Românii de pretutindenea. Decii cuvintele străine mai anevoe de înțeles s'a păstrat numai acolo, unde le-au ținut și traducătorii altor nêmurii și unde nu s'au putut suplini prin cuvinte vii românesce, dar dintr'alte limba acestei cărți nu e făcută, ci luată chiar din gura poporului, și așa traducătorul nu e de cât un resunet nu numai al limbii, ci și al simțirei și peste tot al chipului cugetării poporului. Cu tot dreptul dar se pot numi aceste ediții cea d'întăiū Biblie nu a Românilor din Ardeal ori din țara românescă ori de aiurea, ci cea d'întăiū Biblie a poporului românesc întreg, cel d'întăiū glas obștesc, cu care se rógă acest popor Părintelui cel din ceruri! Cu un tact, care pe vremele acelea întunecate și viscolóse e de mirare, au cunoscut încă Mitropolitul nostru din Belgrad, Simeon Ștefan, trebuințele vremei și cerințele limbii din Biblia românescă, când dice în precuvîntarea sa: «Bine știm, că cuvintele trebuie să fie ca banii; că banii aceia sunt bani, cari umblă în tóte părțile. Așa și cuvintele acelea sunt bune, cari le înțeleg toți. Noi drept aceia ne-am silit din cât am putut, să izvodim așa, cum să înțelégă toți ș. c. l.» Ediția Testamentului noū din 1648 de la Belgrad și a Bibliei întregi din 1688 de la Bucurescei sunt dar după sciința

nóstră cele mai vechi românesci și nici unul dintre traducătorii de mai târziu nu pôte fi părtaș laudei, ce se cuvine acelora, cari au altuit întâia dată cuvântul Sfintei Scripturi în pom românesc, ci toți de mai târziu au preînnoit și îndreptat numai unde și unde aceea ce traducătorii cei dintâi, ca nemernici d'abia ai unui veac, n'au putut să îndrepte, dar nici n'au avut lipsă de a îndrepta fiind-că pe vremile lor au fost bine și desăvârșit așa. Iar limba noastră e pom viu, care în totă primăvara se schimbă; ramurile bătrâne și fără suc se usucă și cad, mlădițe tinere ies și cresc; frunza veștejesce și se scutură, dar alta nouă crescând 'l împodobesce,—tôte ale lui se fac și se prefac, numai tulpina rămâne tot d'a-una aceeași».

Ce frumoasă pagină de literatură bisericescă! Am reprodus-o pentru ca cetitorul să se convingă din ce în ce mai mult de tendințele ideale ale lui Șaguna, cum și de bogătele lui cunoștințe literare.

Șaguna după ce reproduce titlul și precuvântările Noului Testament din 1648 (predoslovia către G. Racoți și cea către cititori), titlul și precuvântările Bibliei cei tipărite la Bucuresci în anul 1688 (precuvântarea lui Ioan Șerban Cantacuzino Basarab și a lui Dositeiū, patriarhul Ierusalimului adresată lui Șerban Cantacuzino) adaugă următoarele: «Afară de aceste două ediții vechi, adecă de a Testamentului din 1648 din Belgradul Ardelenesc și a Bibliei întregi din 1688 de la Bucuresci mai numără biserica noastră în limba românească, după cât șcim noi, trei ediții mai noi. 1) Biblia întregă tipărită prin societatea biblică rusescă la Petersburg în 1819; 2) Testamentul nou tipărit la Smirna în Asia mică la anul 1838; 3) Biblia întregă tipărită la Sf. Episcopie a Buzelui în anul 1854. Ce se atinge de ediția acésta a noastră a Sf. Scripturi a legei cei vechi și acei nouă, noi ne-am ținut de datorința sfântă a întrebuița toate mijlócele câte ne-au fost cu putință în valul nenumăratelor sarcini,

ce zac asupra ne a restatornici tectul celor 72 traducători din Alexandria, *care biserica noastră răsăritenă singură numai 'l primesce de autentic și canonic*. Decî de vreme ce în tóte edițiile de mai sus aũ fost ici coela parte cuvinte necorespundătoare tectului grecesc și slavian, parte împărțirii nepotrivite a Capetelor și mai cu sémă a stihurilor, pentru aceea noi avënd dinainte pe lângă textele din edițiile pomenitelor mai sus bibliei românesce și tectul grecesc și slavian ne-am nevoit a aduce tectul ediției aceștea cât se putu în armonie cu traducerea originală a celor 72 tãlmăcitori ș. c. l...» În urmă dă câte-va exemple pentru a întemeea acest adevër.

Őaguna nu amintesce de loc de *Biblia*, adecã de dumneđeésca Scripturã a legei vechi și nouã, tãlmăcitã de pe limba elinésca pe întelesul limbei românesce, de Samuil Clain și tipăritã în Blaj în anul 1795. Cred cã acéstã edițiune n'a fost consultatã de Őaguna pe de o parte, fiindcã Samuil Clain a avut în vedere în traducerea sa în deosebî *Vulgata* lui Ieronim și nu *Septuaginta* și pe de altã parte, fiind cã relațiunile dintre biserica romãnã unitã și neunitã din vremurile acelea erau prea încordate.

Intreprinderea lui Őaguna de a prelucra traducerea întregii Bibliei în limba romãnescã e din cele mai folositóre pentru bisericã și pentru popor și de aceea numele lui va rëmâne legat de acéstã însemnatã lucrare. El și-a făcut datoria cu sfințenie ca un adevërat ierarh bisericesc, ca un adevërat romãn! Mai amintesc, cã Őaguna a retipărit aprópe tóte cărțile necesare ritualului bisericesc.

Din pricina traducerei Sfintei Scripturî în limba romãnescã a fost și o cértã de condeiũ între Őaguna și Ioan Eliade Rãdulescu. O amintesc acésta, fiindcã provocatorul a fost Őaguna și era în dreptul sėũ, ca Episcop ortodox romãn. Ioan Eliade Rãdulescu începe în anul 1858 în Paris sã publice în limba romãnã traducerea Bibliei și Biblicele

saŭ *notiŭii historice philosophice, religióse Ői politice asupra Bibliei*. In aceste biblice Eliade ne spune următórele: «Biblia pusă sub tipar, mai din unte cum a eŝit prima carte a Genesei, n'am întárziat a da de scire prea sfinŭilor lor părinŭilor Mitropoliŭi al Ungro-Vlahiei Ői al Moldovei mai înainte de ajungerea cărŭilor în ŭară. In epistolele mele le arăt cauza ce m'a făcut a întreprinde această traducŭie Ői tipărire. In precuvântarea Biblicilor mă întind Ői mai mult despre motivele ce m'aŭ îndemnat a lua o sarcină atât de grea sub tóte raporturile. Orí cât însă ar fi de bine-cuvântată cauza Ői orí cât de cuviósă ar fi, adaug însă in epistolele mele către prea sfinŭii doui Chiriarchi: Tótă turma 'ŝi are pórtă sa Ői tótă casa uŝa sa Ői fie-care este dator să intre pe pórtă Ői pe uŝă, dacă voesce a nu fi prepus de Iur. Pórtă Ortodoxiei, Prea Sfinŭite Stăpâne, prin care pot intra cu Biblia între români este ambele nós-tre mame mitropolii din Bucuresci Ői din Iaŝi. La Prea Sf. Vóstră dar mă adres Ői vė cer bine-cuvântarea etc.... Către aceŝti doui prea sfinŭii Chiriarchi mă adres prin epistole, fără a le trimite nici un exemplar din cartea întâla a Bibliei, pentru că avea a ajunge tóte 3000 de exemplare în ŭară Ői a se pune sub dispoŝiŭia prea sfinŭiilor lor Ői a censurei publice. Datoria 'mı a fost de a le da de scire plecat cu o lună înainte de ajungerea cărŭilor. Considerând însă între Chiriarchiile ortodoxe Ői Episcopia română din Sibiŭ nu lipsii de a trimite capului ei spre semn de stimă un exemplar din prima carte a Bibliei. Făcui încă Ői mai mult: ca unei părŭi bisericesci, ca unui confesor, îi trimiseiŭ Ői prima jumėtate de cólă din Biblice, carte profană nepublicată încă, ca semn de stimă Ői mai mare, de veneraŭie Ői de confidenŭă etc., etc.. (Veđi Biblicele pag. 74).

In *Telegraful Român* din Sibiŭ, organul lui Őaguna s'a făcut lui Eliade o severă critică pentru o asemenea întreprindere: a) fiind-că nu e competent ca să facă o lu-

crare de aŐa importantă; b) fiind-că interpretéză greŐit învătaturile Sf. Scripturii Ői al c) fiind-că întrebuintéză altă limbă de cât cea bisericeŐcă Ői populară, Critica a fost făcută de Őaguna¹⁾. După rĂspunsul aspru Ői prea personal al lui Eliade din *Biblici* pag. 73--87, Őaguna publică un fel de pastorală fĂrte desvoltată Ői fĂrte întemeiată contra lui Eliade în care începe ast-fel: «Ingrijirea mea arhierĂscă, ce m'aŪ indemnă a face ce am Ői făcut asupra întreprinderii unui mirean din țara romĂnescă anume Heliad, carele la Paris aŪ inceput a traduce Ői a împrăŐtia Biblia nĂstră Ői tĂlmăcirea ei, fĂră sĂ fi putut avea vre-o îndreptățire la aceea,—îngrijirea mea arhierĂscă, d.c, mă îndemnă pe mine acum a face cunoscut Eparhiei nĂstre întregi în legătură cu circularul nostru din..., care a fost criticat în *Biblici*... În acĂstă pastorală Őaguna adaogă că Ői Mitropolitul Ungro-Vlahiei Nifon spune într'o pastorală «că unii din acĂști fil rĂtăciți ai societăței creŐtine vor sĂ introducă înoiri în biserica nĂstră, în limba Ői cărțile ei schimbând numele lui Christos în Krist sau Krest, al prea curatei feciĂre în *Madonna*, al Sf. Duh în *Sanctul Spirit* Ői altele de acestea...»

Eliade în indignarea lui patriotică contra *slavonismului* Ői *grecismului* în limbă, voia cu ori ce preț purificarea limbii de asemenea elemente streine Ői înlocuirea lor cu latinisme. Era o idee! În realizarea ei însă mersese prea departe. Voiți exemple? Iată câte-va. În rugăciunea Tatăl nostru citim: «Ői ne iartă nouă debitele nĂstre, precum Ői noi iertăm debitorilor noŐtri Ői nu ne duce pe noi în tentațio....».

¹⁾ Revistă „Predicatorul“ din Bucuresci publicând critica lui Őaguna se exprimă ast-tel: „DumnezeŪ sĂ-l pĂzĂscă pe Prea sfințitul episcop, care priveghiază neîncetat a ținea pe frații voŐtri în unitatea sfintei nĂstre biserici. Îi mulțămim asemenea Ői ne cunĂscem datorii a-i recunoŐce, cĂci ne scapă Ői de ostenĂla ce am fi depus ca sĂ arĂtăm Romănilor noŐtri pĂcatele de care e plină acĂstă traducție Ői în care se vede căduț traducĂtorul ei atăt în privința Duhului sfânt cât Ői a limbii“.

Din psalmul 50: «Grațiađi-mă, Dumneđeule, după marea ta mesericordio și după multitudinea idolaționilor tale șterge fără de legea mea. Mai vîrtos mă spală de iniquitatea mea.... Atunci vei bine voi sacrificiul justiției oblațio și olocauto-me....», In sfîrșit: «Răsărita sórele și s'aũ adunat și în culcușurile lor s'aũ collocat Eși-va omul la opera sa și la adoperația sa până séra. Cât s'aũ mărit operile tale Dómne! tóte întru sapiență le-aĩ făcut.... Psalmavoĩu domnului meũ..., locuința Erodiului le conduce....»¹⁾.

O așa pornire nu numai că nu putea fi încoragiată, ci din contră trebuia criticată și oprită. Ce s'ar fi ales óre de frumosul graiũ românesc, dacã nu se oprea o așa întreprindere?... Șaguna, care ținea la limba poporului, la limba bisericéscă, prin care se susține unitatea némului românesc, după cum am vėđut din cele spuse de el mai sus, nu putea să nu ia pozițiune față de lucrarea lui Eliade. Nu putea ca Episcop să nu ia pozițiune mai ales în ceea ce privesce felul cum interpreta Eliade sfînta scriptură! Ar fi căđut o grea răspundere asupra ierarchilor bisericeĩ nóstre ortodoxe române dacã ar fi stat fără cuvînt. Prin urmare ținuta lui Șaguna în acéstă privință a fost corectă și românescă!

Am amintit acéstă împrejurare, din activitatea lui Șaguna pentru că luminézã fórté bine tendințele lui pentru biserică și poporul român.

Pentru tipărirea tutulor acestor lucrări și a altora necesare bisericeĩ și șcólei, cum și cultureĩ românesceĩ trebuiaũ mijlóce, pe cari biserică în sãrăcia ei materială nu le putea găsi. Șaguna cu propriile lui mijlóce întemeézã și inaugurézã în August 1850 o tipografie, în care urmaũ să se tiparésca tóte aceste lucrări. Toți Româniĩ ortodoxi erau

¹⁾ Eliade a publicat pentru clasele primare o broșurã întitulat: *Rage și morala evangelică*. Pentru limba întrebuintată în acéstă broșurã a fost aspru criticat în „*Revista Carpaților*“ din 15 August 1861.

incântaŷi de aŷa faptă frumoŷă a lui Ţaguna. Poetul Andreiŷ Mureŷenu, autorul marŷului naŷional «Deŷteptă-te Române» a făcut ŷi o poezie ocaŷională dedicată vrednicului Român ŷi Episcop. Spune poetul, că Ţaguna e un trimis al lui Dumnezeu, care însuflă reverinŷă ŷi respect ŷi la străin! Mai spune, că în El româna gintă privesce pe al seŷ părinte, pe renăŷcătorul unui popor, infrînt de jugul greu! ŷi cum putea să nu fie entusiasmat poporul român, când vedea, că Ţaguna face tôte jertfele posibile pentru aducerea lui la viaŷă, pentru înălŷarea lui? Biograful lui Ţaguna, P. Sf. N. Popea ¹⁾. ne spune, că ministrul *Thun* împreună cu Saŷii s'aŷ opus la întemeerea unei tipografii româneŷci. Să ne mire ore acêta? Nicî de cum! Vedeau bine duŷmaniŷ poporului român. că luminarea lui însemneză imputernicirea lui, un pericol ale cărui consecinŷe au să le sufere! Tipografia acêta Ţaguna a dăruit-o bisericeŷi de la înfiinŷare ŷi amintezce de ea ŷi în testamentul seŷ. Iată ce spune: «Tipografia archiedecesană fondată de mine cu spesele mele ŷi donată bisericeŷi nôte din Ardeal, în ziua înfiinŷărei din 17 August 1850, care până la mörte-mî o am grijit ŷi o am administrat ŷi numai Dumnezeu scie cu câte greutateŷi o am apărat ŷi susŷinut faŷă cu duŷmaniŷ bisericeŷi ŷi ai naŷiunei nôte române,—o declar ŷi acum ca fondatoarele ei, de aŷerea bisericeŷi, adecă a archidieceŷei nôte ardeleneg ŷi fiind că scopul principal al intenŷiunei mele la înfiinŷarea tipografieŷi archidieceŷene au fost ŷi este: a eda cărŷi bisericeŷci, ŷcolare ŷi ŷtiinŷifice cu un preŷ cât se pôte mai moderat ŷi a înlesni autorilor edarea operilor lor ŷi a reti-pări operi clasice bisericeŷci, apoi cu rezervaŷiune mentală am dorit ca cu timpul din prisosinŷa veniturilor anuale ale tipografieŷi archidieceŷe să se dea nisce ajutóre anualî pe séma vėduvelor preotese sărace din archidieceŷa nôte...»

¹⁾ N. Popea: Archiepiscopul ŷi Mitropolitul Andreiŷ Ţaguna, pag. 327.

Cât de lămurit se vede din aceste cuvinte ale testamentului său, care i-a fost scopul când a întemeet tipografia și ce rezervă sufletescă și-a făcut cu privire la avutul ei material. Pe de o parte să se tipărească scrieri în limba românească cu diferit conținut și pe un preț, cât se pôte de moderat, iar pe de alta să se ajute din avutul ei *preotesele vèduve sàrace*, căci de nicăiri nu puteau să aibă vre-un ajutor. Pretutindenī, ori-ce vom studia din bogata lui activitate nu respiră de cât devotament pentru biserică, și dragoste pentru servitoriī ei și pentru popor!

Pentru cultura poporului român amintesc încă două momente însemnate din activitatea lui Șaguna și anume: a) întemeerea ziarului «Telegraful Român» și b) întemeerea «asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român».

Ȑiarul «Telegraful Român» a fost întemeeat în anul 1853 și pus sub direcțiunea lui *Aron Florian*, cunoscut profesor, care a venit mai în urmă în țara românească. Era nevoie de acest organ de publicitate atât pentru trebuințele bisericii, cât și pentru luminarea poporului în direcțiune curat națională. Ȑiarul acesta apare și acum și e condus cu pricepere. Pentru întemeerea asociațiunii, Șaguna a depus încă multă inimă. El este acel, care a întocmit statutele, el este acel, care a stăruit, pe lângă guvern de a le aproba și a da ast-fel ființă acestei asociațiuni. În 23 Octombrie 1861 s'a ținut în Sibiu prima adunare generală de constituire. Aū luat parte la acéstă adunare Români din tôte părțile Transilvaniei și ale Ungariei. Adunarea a fost presidată de Șaguna, care a ținut cu acéstă ocaziune o fôrte frumoasă cuvîntare. Reproduc câte-va din frumoșele lui cuvinte: Iată, domnilor, a sosit Ȑiua cea dorită pentru înființarea unei asociațiuni, care să aibă de problemă literatura română și cultura poporului român. Mărturisesc sincer convingerea mea, că eū problema asociațiunii nòstre o caracterizez pre

cât de nobilă și frumoasă și unică în felul său astăzi în întreaga noastră națiune din toate părțile, unde se află ea, pe atâta de serioasă și grea, pentru că cere o perseverență de fier și un sacrificiu de inimă. Acestea le afirm eu după natura scopului asociațiunii, carele este înaintarea literaturii române și a culturii populare în deosebite ramuri prin studiu, prin elaborarea și edarea de opuri, prin premii și stipendii pentru diferitele specialități de științe și arte. ....».

După ce arată cum trebuie să lucreze asociațiunea, după ce arată piedicile ce le-au pus oamenii guvernului culturii poporului românesc, după ce arată importanța întemeierii asociațiunii termină ast-fel: «Predau adunării constituante scaunul onorific al presidiului ce l'am ocupat până acum din încrederea d-vóstră și în sfârșit ridicând simțimintele sufletești către cer ȳic: domnilor, masa dulceti noastre maici este pregătită pentru óspeți mulți, *maica noastră a fost până acum îmbrăcată în doliu*, dar de acum se îmbracă ea în haína de nuntă și poftesce la masă pe toți fiii săi, ca să strălucescă și ea în și cu casa sa și să înoiască pe fiii săi precum se înoesc tinerețele vulturului....»

După Şaguna a vorbit *Timoteiú Ciparu*, canonicul de la Blașiú. Cuvintarea acésta e un buchet de înalte și înfocate sentimente românesci. 'Mi pare rău că n'o pot reproduce aici, ca să vadă cititorii și să se convingă mai bine de lupta dusă de Români de peste Carpați pentru păstrarea celui mai prețios tesaur, *pentru păstrarea limbei!* Partea finală a cuvintărei e plină de laude și urări la adresa lui Şaguna «acel mare bărbat al națiunei, carele de la început cu căldură a cuprins la sínu-și și fără preget a condus până în momentul de acum ideea acestei asociațiunii, care astăzi din idee trece în realitate». «Să-i urăm să-și vadă efectuate intențiunile mărinimóse, ce le nutresce către națiunea română, să-și vadă națiunea fericită...» «Să-i urăm, să ajute

şi să sprijinească această tînă societate, pe care o a iubit
şi o a ocrotit de la l gan p n  in momentul de fa a...»

La 24 Octobre s'a făcut alegerea comitetului condu-
c tor  i a fost ales *Şaguna* ca preşedinte, Timotei  Ciparu
ca vice-preşedinte  i G. Bari  ca prim secretar.

Mul i ani a condus *Şaguna* ac st  asocia iune culturală
cu inimă  i devotament, căci in ea vedea el o p rghie pu-
ternic  pentru binele poporului românesc.

Din cele arătate p n  aici, cred, că a e it in deajuns in
eviden  marele merit al lui *Şaguna* pe terenul literar  i
cultural.

(Va urma).

G...

AUTORITATEA BISERICII ÎN MATERIE DE CREDINȚĂ.

Conform cuvintelor Domnului, carele a dat Sfinților săi ucenici și Apostoli totă puterea asupra bisericii Sale zicându-le: «Adevăr zic vouă: ori-câte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și ori câte veți deslega pe pământ, vor fi deslegate și în cer» ¹⁾. Biserica prin conducătorii săi canonici, următorii ai Apostolilor și investiți și aceștia la rîndul lor, de la Apostoli și următorii lor cu aceiași putere, a supravegheat tot-d'auna asupra dreptei credințe, a hotărît-o pe baza tradițiunei, păstrată de la început și a impus-o tuturilor credincioșilor ca normă și dogmă de credință, pe care să se edifice cu toți moralmente. Ast-fel a urmat biserica de la început în decursul tuturilor vîcurilor, cît ea a fost biserică una, sfîntă, universală și apostolică, așa precum o descriu și o numesc sfinții părinți ai sinodului II-lea ecumenic, în simbolul credinței, făcut la acest sfînt sinod.

Credința acésta era dar unanimă pînă la începutul schismei, adică în tot timpul cît biserica, prin sinódele sale ecumenice și locale și prin glasul autorizat al marilor das-

¹⁾ Mat. Cap. 18 v. 18.

căli și părinți bisericești din aceste timpuri, și a luat deplină sa dezvoltare, sub toate punctele de privire: doctrinal, liturgic și disciplinar. De la această epocă însă, uni dintre credincioși și anume, cei din părțile apusului, prin glasul episcopului Romei, au voit să ridice pre acesta mai pre sus de autoritatea bisericești și cuvântul său să fie hotărîtor, dogmă universală, care să fie primită și recunoscută de toți. Iar cei din părțile răsăritului s'au ținut de vechea tradițiune, păstrată de la început, anume, că nu glasul unuia său altuia dintre ierarhiile bisericești este autoritate supremă hotărîtoare în biserică, ci consensul unanim al lor—sinodul universal său ecumenic al bisericești.

Ast-fel, noi creștinii ortodoxi, deosebindu-ne astăzi de credincioșii bisericești Romane, recunoștem ca autoritate normativă, în materie de credință, glasul unanim și universal al bisericești, reprezentat prin sinódele sale ecumenice. De aceea, pentru noi au putere de dogmă hotărîrile acelor sinóde universale, din timpurile, când biserică era una și nedespărțită, pentru-că în hotărîrile acelor sinóde, recunoștem glasul unanim și universal al bisericești, este reprezentată biserică în universalitatea ei. Iar dacă alături cu hotărîrile acestor sinóde, recunoștem de asemenea, cu autoritate normativă pentru întreaga biserică creștină, hotărîrile unor sinóde locale și învățăturile unor dascăli și ierarhi ai bisericești, facem această pentru cuvântul, că hotărîrile acelor sinóde și învățăturile acelor sfinți părinți, au fost recunoscute și aprobate de sinódele ecumenice, din aceste timpuri a le întregii bisericești creștine.

Acăsta este aceea, ce numim și recunoștem ca autoritate normativă a bisericești în materie de credință.

Mulți au atacat și au contestat bisericești acest drept: uni socotindu-l ca ceva arbitrar, alții confundându-l cu infailibilitatea, recunoscută în ultimile timpuri episcopului Romei; alții în fine, nevoind cu nici un preț a admite ca ho-

tărîrile bisericeî, hotărîri omenești, să fie investite și impuse cu autoritatea divină.

Tóte aceste obiecțiuni, cari se ridic din partea necredincioșilor, din partea ateilor și din partea multor creștini, înstreinați de biserică, sunt pe cât de nefondate, pe atât de neserióse și chiar ridicole, pentru că autoritatea supremă și hotărîtóre a bisericeî asupra învățătorei, pe care trebuie s'o creză și pe care trebuie să se edifice moralmente credincioșii, nu este ceva nerațional, nici extraordinar și ne-natural. Biserica, prin glasul unanim al conducătorilor și povăzuitoilor ei canonici, prin glasul acelora, cărora li s'a încredințat conducerea bisericeî și păzirea învățătorei și spune cuvîntul seú hotărîtor asupra acestei învățături, pentru că are și dreptul și datoria. Are dreptul, căci însuși Iisus Christos a zis: «Că unde sunt doi sau trei adunați în numele meú, acolo sunt eu în mijlocul lor», ¹⁾ și în acelaș timp a dat, precum am vëzut mai sus, Apostolilor seî tótă puterea și autoritatea desëvîrșită asupra bisericeî sale, iar aceștia la rîndul lor, au dat-o acelora, cari i-au urmat, spre a conduce și păstori biserica. Au și datoria, căci însuși Iisus Christos a zis sfinților seî Apostoli și prin ei tuturilor credincioșilor în vécul vécului: „*Mergënd învățați tóte némurile, botezându-i pre ei în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh. Invățându-i să păzescă tóte câte am poruncit vouë și iată eu cu voi sunt în tóte zilele, până la sfîrșitul vécului. Amin*“ ²⁾.

Apostolilor și următorilor, precum resultă din însăși cuvintele Domnului, sunt singurî, cari trebuie să se îngrijască de a se păstra neatinsă și neschimbată învățătura mântuito-re a Evangeliului. Și când Domnul a dat acéstă putere lor și îndatorire, cine are drept de a vorbi și hotărî în pri-

¹⁾ Mat. 18; 20.

²⁾ Mat. 28; 19, 20. Comp., și Marcu 7; 9. Ión 14; 15, 21, 15; 10 etc.

vința învățătorei de credință, dacă nu aceia cărora se constată din istoria evanghelică, că au acest drept? Este dar natural și logic, că de orice celor le incumbă sarcina și îndatorirea de a păstra învățătura neschimbată și nealterată și au considerat ca un deposit sacru, pe care să-l transmită intact din generațiune în generațiune tuturilor credincioșilor, ei au dreptul de a hotărî asupra învățătorei și hotărîrile lor au putere normativă, pentru a se păstra și păzi cu sfințenie de credincioși.

Dar istoria evanghelică ne arată, că așa s'a urmat de la început. Din Faptele Apostolilor aflăm, că atunci când între credincioși s'au ivit nedomiriri și neînțelegeri, ele au fost risipite și aplanate prin hotărîrea luată de sfinții Apostoli, împreună cu bătrîni în sinod¹⁾ și tot ast-fel s'au urmat și după aceea în decursul vécurilor. Tóte nedomiririle și neînțelegerile, ivite asupra adevérurilor credinței, au fost aplanate prin glasul unanim al celor, ce conduceau și reprezentaú biserica și tot-d'auna ast-fel s'a hotărît și s'au formulat dogmele credinței.

Autoritatea dar, cu care biserica este investită, nu este nici arbitrară, nici nedréptă și cu atât mai puțin nerațională. Este un drept, care se întemează, precum am véczut, pe cuvintele Domnului și se confirmă prin practica de veacuri a bisericei.

Conform usului dar, păstrat de la început în biserică, acei ce o represintă și o conduc sunt singuri în drept de a vorbi și hotărî în numele ei, căci ei au și dreptul și datoria întru acésta.

Acest fapt reese de altmintrelea și din drepturile, cu cari șefii bisericei sunt investiți și din obligațiunea solemnelă, ce o i-au înaintea lui Dumnezeu și a ómenilor, când se investesc cu puterea și dreptul de a conduce biserica și a administra sfintele taîne.

¹⁾ Fapt. Apost. 15; 30.

Mărturia și mărturisirea de credință a celor, ce represintă și conduc biserica, trebuie a fi socotită ca o judecată și hotărre decisivă în materie de credință, trebuie a fi considerată ca o dogmă, pentru-că cei ce o fac sunt singuri în drept a hotărri întru această. Este o mărturie a lor, care pörtă acest caracter, în basa puterei, ce li s'aũ dat lor la chero-tonie, căci cine sunt cei ce hotărăsc? Archiereul, înainte de a primi chero-tonia, face înaintea altarului, deci înaintea lui Dumnezeu și a ómenilor, mărturisirea de credință. El jură, că va păstra, va păzi și va apăra intactă și ne-schimbată învęțătura credinței, fără a adăoga saũ a știrbi ceva din ea; că o va păstra ca un patrimoniu sacrosanct, așa cum l'a priimit și ast-fel 'l va propovedui și 'l va în-credința și celor, ce 'l vor urma.

El face acest act în public, în modul cel mai oficial și 'l semnază în fața tuturilor.

El nu póte să nu știe, dacă cutare saũ cutare învęțătură saũ articol de credință a fost saũ nu profesată, a fost saũ nu recunoscută de biserică, a fost saũ nu admisă în simbólele sale, în predică, în rugăciuni și în îndemnurile pastorale ale predecesorilor săi și al părinților Bisericei de mai 'nainte.

El trebuie să știe și să cunoască pre toți acela, cari sunt în legătură cu biserica, pre toți aceea, cari sunt în comuniunea bisericéscă, adică, fac parte din sânul bisericei saũ sunt scoși din sânul ei și înlăturați. El trebuie să cunoască și pentru ce anume abateri saũ rătăcirii aũ fost scoși din sínul Bisericei. Și această cunoștință, care i se cere lui în acele momente supreme și este condițiune sine qua non, pentru a fi înălțat la înalta tréptă a archieriei, spre a fi ierarch și a se putea ruga bisericei, clerul și credincioși, ca el să învețe *pre toți drept și după dreptate Cuvântul Adevărului*, adică învęțătura credinței, el chiriarchul o cere și dela inferiorii săi clerici, dela aceea, căroro încredințază vrednicia, apostolatul, pe care el o are și cu care este în-

vestit. Cum dar este cu putință, ca el să nu cunoască aceea, ce i se cere și este dator a ști? Cum este posibil să nu știe, când această știință și cunoștință este indispensabilă, pentru a fi ceea, ce este și Biserica îl face răspunzător de ea, față de tot clerul bisericeii și față de credincioși?

Trebue dar, ca el să cunoască învățătura credinței, întru toate ale sale, pentru ca să pótă fi înălțat acolo, arhierie, păstor și conducător al bisericeii; iar ajuns în această înaltă și însemnată demnitate, are datoria d'a supraveghea, pentru păstrarea intactă și nealterată a acestei credințe și a tot ce Biserica i-a încredințat, spre a transmite urmașilor săi, ca un tesaur sacru, scump și prețios.

El dar, arhierieul, păstorul și conducătorul Bisericeii, singurul reprezentat al vredniciei apostolice în biserică, cunosătorul credinței al tainelor și a tot ce are Biserica, răspunzătorul înaintea lui Dumnezeu și a ómenilor, pentru păstrarea și neschimbarea sa și alterarea lor, tocmai el să nu fie în drept, de a vorbi și hotări în numele lor și pentru ele? Dar atunci, cine să aibă dreptul a hotări întru cele bisericești, cei streini de biserică?

Acésta ar fi întocmai ca și cum, pentru apărarea unei averi și dispunerea ei, nu ar veni moștenitorii și reprezentanții legali ai celui, ce a avut acea avere, ci în locul lor s'ar substitui alții streini, fără nici un drept legal.

Nimeni dar nu are și dreptul d'a vorbi și hotări asupra chestiunelor bisericești, în numele bisericeii, de cât reprezentanții ei legali și, aceștia după tradițiunea păstrată de la început și după organizarea bisericeii, nu o are de cât aceea, pe care Domnul nostru Iisus Christos și Sf. Apostoli i-a instituit în biserică cu puterea de a lega și a deslega, adică Episcopii; iar ei la un loc adunați represint glasul apostolic, autoritatea suverană și absolută a Bisericeii, pentru tot ce ar hotări și pune la cale, căci, precum am dis, *ei sunt singurii, cari au și dreptul și datoria.*

De altminterlea, pe lângă acest drept istoric, legal și canonic, autoritatea și dreptul se impune în mod natural, prin însăși natura lucrului, căci cine voești să aibă glas și putere hotărâtoare într'o instituțiune, dacă nu aceia, cari sunt în fruntea ei și o conduc?

Episcopii, fiind șefii și conducătorii bisericeii ei, sunt singuri, cei mai puțin bănuși de neglijență, precum pentru cunoșterea credinței; tot ast-fel și pentru păstrarea și apărarea ei. Precum sunt și trebuie să fie cei mai interesați a o cunoște întru toate ale sale, așa și datorî a o apăra și a'și pune sufletul, pentru păstrarea și apărarea ei.

Iar dacă se întâmplă ca el, episcopul, din neștiință, neglijență sau rea voință, să nu fie la înălțimea demnității și la datoria sa, precum s'a vădut de multe ori și aprópe în toate timpurile, atunci contra unora ca acestia s'a ridicat glasul cel adevărat și unanim al Bisericeii. Adevărul s'a restabilit și cei ce au neglijat s'au au voit ca să schimbe, au fost înlăturați ca netrebniți sau rău voitori; dar acesta n'a alterat întru nimic autoritatea, puterea și drepturile inerente demnității, celor ce sunt puși a conduce și reprezenta Biserica și a fi în acelaș timp răspunđători, înaintea lui Dumnezeu și a ómenilor, de păstrarea ei intactă și nealterată.

Fie-care dintre episcopi, fiind dar investit legalmente, istoricește și canoniceste, cu dreptul d'a reprezenta biserica și avînd în acelaș timp și datoria d'a o apăra, fiind cu alte cuvinte el protectorul, părintele și glasul mărturisitor al adevărului, pentru interesele bisericii, când sunt la un loc adunate mai ast-fel de glasuri, nu reprezenta ele óre o autoritate mai mare și decisivă pentru interesele bisericii? Nu reprezenta ele adevăratul glas al Bisericeii, autoritatea ei, singura în drept a o reprezenta și a hotări în numele și pentru interesele ei? Iar când glasul acesta autorizat vine și dovedește, că cutare sau cutare învățătură s'a mărturisit în anume mod, Biserica lui Iisus Christos, chiar de la

început, și în acest sens învățătura acésta este formulată în articol de credință, nu este óre în drept a face acésta? Dar atunci, cine ar avea dreptul să facă acésta?

Or ce factor dar s'ar introduce, spre a legifera saũ hotări în cele bisericesti este strein, incompetent și nu are nici dreptul, nici datoria d'a se rosti asupra lor, căci singurii în drept sunt, precum am văduț, organele ei canonice, adică ierarchii și conducătorii canonici ai Bisericei.

La întrebarea dar, cine represinta glasul autorisat al Bisericei și cine este în drept a hotări în materie de credință «Biserica, n'are dreptul a vorbi și a hotări în toate cestiu-nele ce o privesc, fie în materie de credință, cult, ritual saũ disciplină bisericescă, nu póte fi altul, de cât glasul ierarchilor Bisericei. Ei fiind singurii păstrători și depositari ai credinței, singurii cunoscători ai ei și singurii în drept a o representa și apăra, ei sunt glasul autorisat, ei sunt cari represint autoritatea Bisericei în materie de credință, căci lor le este încredințată Biserica, păstrarea credinței și păzirea tutulor așezămintelor ei.

C.

PREDICĂ

LA INTRAREA ÎN BISERICĂ A SFINTEI
FECIÓRE MARIA.

(21 Noembrie).

Fraților,

Sfînta noastră biserică serbeză astă-dî aducerea la templu a sfintei Fecióre Maria, mama Mântuitorului nostru Iisus Christos. Ióchim și Ana, după multe rugăciuni, dobândiră pe Fecióra Maria și drept mulțumire către Dumneđeū, la trei ani după nascerea Feciórei, o duseră la templu, spre a-și petrece aici copilăria sa. Ce fericită pildă ca și noi să iubim biserică și să nu ne rușinăm a duce pe fiicele noastre în templul Domnului! Aici Fecióra a învățat cărțile sfinte și s'a pregătit, prin curățenia inimei și prin iubirea lui Dumneđeū, să se facă vrednică a nasce pe Mântuitorul lumei. A ascultat cu sfințenie sfaturile preoților, a urmat poruncile lor și a crescut în dragostea lui Dumneđeū. Acéstă hrană morală, cu care

s'a nutrit în biserică sfânta Fecióră, nu trebuie să lipsească nici copilelor noastre și nicăeri nu o putem afla de cât în templul Domnului și nu o putem dobândi măi cu prisosință, de cât de la servitoriî altarului.

Fraților,

De multă vreme noi am început să uitäm de biserică lui Christos și să ne gândim măi mult la petrecerile lumesci. Astă-đi balurile, seratele, teatrele sunt pline de lume, iar bisericile sunt góle. După cum la oraș, tot așa și la țară: la horă și la șeđătóre se adună tot satul, iar la biserică nu vine de cât preotul. Acésta se întâmplă nu numai Dumini-cile, dar chĭiar la sĕrbătorile cele mari ale sfinteî nós-tre biserici. De unde acest rĕu, de cât de la lipsa de educație morală; de unde acest rĕu de cât de la exemplul dat de părinți, de la exemplul dat de educatoriî copiilor noștri. Măi vedem noi astă-đi pe tată și pe mamă, ducĕndu-se la biserică cu copii lor, ca pe vremurile cele bune, măi auđim noi, pe profesori îndemnând pe copii, cu cuvĭntul și măi ales cu fapta, ca să se ducă la biserică? Copiîi noștri nu se măi încălđesc de învățaturile înalte cari sunt cuprinse în întregul nostru serviciu religios. Cine óre să le măi înduioșeze inima, cine să le formeze tăria de caracter moral atăt de necesar în vieța de tóte đilele? Guvernantele strĕine sau profesórele tot strĕine ale pensionatelor, cari, măi tóte, sunt de alte confesiuni și de o moralitate îndoioșă? Unde voim să ajungem cu atăta nepăsare? Carnea nóstră și sĭngele nostru

să nu ne mai intereseze ore? Să se fi stins în noi simțul de datorie către copiii noștri? Nu, nu cred acésta și ar fi o adevărată nenorocire pentru némul nostru, când fiecele nóstre ar fi crescute în dispreț pentru religiunea strămoșilor. Să se mândrască părinții când vor vedea pe fiecele lor împodobite cu toate virtuțile creștinesci și să se întristeze sufletul lor, când vor sci, că ele vor rămâne în lume fără credință în Dumneđeű, fără virtuți și fără iubire de biserică. Asemenea copile nu vor putea fi nici bune soții, nici bune mame. Și când consciința lor amorțită se va deștepta și vor vedea prăpastia care se deschide înaintea feței lor și sărăcia morală a sufletului lor, atunci nu vor bine cuvînta amintirea părinților. Temeți-vă de acésta toți cari aveți iubire de copilele vóstre și aduceți-vă aminte de răspunderea, pe care o aveți înaintea lui Dumneđeű. Lăsați la o parte grija casei, a petrecerilor și a plăcerilor și jertfiți-vă câteva ore pentru creșterea morală a ficeleor vóstre. Vă îngrijiți dilnic a le învăța să vorbească în limbă streine, a le desvolta gustul pentru lux, iar fiecele vóstre nu sciű nici cel puțin însemnătatea semnului crucei, pe care îl fac la culcare și la scularea din somn. Mamele trebuie să le insufe de timpuriű respectul către lucrurile sfinte și să nu pregete a le duce la biserică în ȓilele de sėrbători. Fiți cu băgare de sémă, ca fiecele vóstre să asculte cu respect serviciul divin și să fie pătrunse de pietate; fiți cu băgare de sémă, ca ele să respecte pe servitorii altarului și voi înși-vă dați-le exemplu. Aduceți-vă aminte de părinții voștri din

casa cărora nici odată nu lipsea preotul, ci el era sfătuitorul, conducătorul moral al familiei și cuvântul lui era ascultat cu sfințenie de toți; urmați exemplul lor și veți va fi bine și va fi mulțumit sufletul vostru. Duce-ți pe fiicele vóstre înaintea preotului ca să se mărturisescă și să nu trecă post în care și ele și voi să nu vă împărtășiți cu corpul și sîngele lui Christos. Ast-fel veți forma educația copilelor vóstre și veți avea garanție că ele căsătorindu-se vor ajunge model de virtuți și de viață sfîntă. Câte nevoi și necazuri nu întîmpină o soție în viața sa, de câte nenorociri nu e amenințată, de câte ori sufletul ei nu ajunge în primejdie de mórte și unde să găsească ea atunci scăpare și ușurare de amărăciuni de cât în biserică, în casa Domnului! Deci obișnuiți-le de timpuriu să iubească biserica și cu drag să se ducă acolo, spre a asculta cuvintele dumnezeesci ale Evangheliei și spre a pleca genuchile cu umilință înaintea lui Dumnezeu. Părintele, dacă își iubesc pe copiii săi și nu voesc să-i dea pradă desfrâului, să ajute pe mamă și cu cuvântul și cu fapta și să-i înlesnescă sarcina de a-și cresce pe copii în frica lui Dumnezeu.

Fraților,

Pe Fecióra cea bine cuvîntată și-a ales-o Mântuitorul ca mamă, fecióre bine-cuvîntate să crescem și noi, cari să devie bune mame celor pămîntenii. Numai în biserică póte să devie cine-va bun creștin, numai aici în fața crucei Mântuitorului póte cine-va să uite cele pămîntesci și să se gîndescă la cele dumnezeesci.

Invętați pe ficele vóstre să iúbescă biserica și cu drag să vie la dinsa în zile de Duminici și sęrbători. Faceți ca să devie o trebuință pentru ele ascultarea serviciului divin. Aici numai, ascultând vięta și faptele Domnului cine-va învață dragostea de Dumneđu și iúbirea de aprópele. Să lăsăm deci la o parte lenea și indiferența și după cum găsim vreme să ne ocupăm de tóte, tot așa să găsim și pentru biserica lui Christos. Fericiți părinții cari cresc pe ficele lor în iúbirea de cele dumneđeesci, fericirea lor va fi tot așa de mare ca și aceea a lui Ioachim și a Anei, când au adus pe fiica lor în templu. Copilelor veniți la biserică cu cuget curat și să căutați a vę curăți de greșalele vóstre; plecați genuchile înaintea altarului sfânt, ascultați cu băgare de sémă cuvântul lui Dumneđu și urmați povețelor ce le primiți de la preoți. Amin.

M. P.

FOLÓSELE VIETEI RELIGIOSE PENTRU OM ÎN SOCIETATE.

Vezi Biserica Ortodoxă Română, No. 7, an. XXV,

Când omul creștin duce o viață pioasă și religioasă, folósele unei astfel de vieți, atât pentru el ca individ, dar mai ales pentru societatea din care face parte, se vede aici, în societate adică în raporturile sale cu cei-l-alți. Aici se vede mai clar că o astfel de viață îi este și lui și societății din care face parte de folos.

Societățile atee și necredincioase, ca și omul natural pe care l'am văzut descris de Pliniu, n'au cuvinte cari mai de cari, să se plângă și să învinuască pe Dumnezeu și providența sa asupra lumii. *Providența dumnezească este acuzată de nedreptate! Dumnezeu însuși este acuzat că nu îngrijește, și că nu are milă de om!*

De la început necredincioșii debutază prin contradicțiuni și se contrațic pre ei însuși. Dar bine necredinciosule, dacă nu crezi că există Dumnezeu și că omul este creat de El, făptură a mânilor sale, atunci cu ce drept te plângi contra lui și îl acuzi că nu îngrijește de om? Cum îndrăsnești a pretinde ceva, ba încă milă și compătimire de la acela a căruia existență tu nu o recunoști? De ce nu impuți omului, acestui Zeu al naturei, precum tu îl crezi și îl trim-

bițezi neîncetat, afirmând că afară de el și mai pre sus de el nimic și nici o ființă mai superióră nu există? Fii corect, fii logic cel puțin. Impută acestuia cauza tuturor nenorocirilor și fă-l pe el răspunďător pe tótă linia și pentru tóte.

Dar să auďim în întregul ei plângerea ateilor și necredincioșilor: «In acéstă ființă sensibilă, inteligentă și cugetătoare, care de toți în mod constant și cu insistență se «pretinde a fi obiectul de predilecțiune al divinităței, noi nu «vedem (ďic ateii și necredincioșii) de cât o mașină nobilă, mai próstă și mai supusă stricăciunei, din cauza marii «sale complicațiuni, de cât chïar ființele cele mai imperfecte. «Bestiile cari sunt lipsite de cunoștințele nóstre, plantele «cari n'aũ de cât o vieță vegetativă, petrele cari sunt cu «desěvirșire lipsite de simțire, sunt în multe privințe ființe (?) «mai privilegiate și mai favorisate de cât omul; ele sunt «cel puțin scutite de durerile sufletești, de torturile gândirei și ale cugetării, de întristările cari consumă vieța și de «altele a căror pradă nu vede a fi de cât omul¹⁾».

Bietul om! Cât îl compățimesc ateii și necredincioșii!

Inchipuiască-și orï cine. Ființele cele mai imperfecte, plantele, lemnele și petrele sunt mai fericite de cât omul, cu tóte că el este regele naturei, cu tóte că el este inzestrat cu sensibilitate, inteligență și cugetare. Și pentru ce mă rog? Răspunsul lor este, pentru că el, omul, se întâmplă să aibă, dureri, suferințe și să îndure chïar nenorociri, și el le simte tóte acestea, îl apasă și îl consumă, pe când animalele nu simt, lemnele și petrele n'aũ simțuri. Decï acestea sunt mai fericite de cât omul!

Curiósă compățimire, dar mai pre sus de tóte curiósă logică. Omul este nenorocit fiind că simte, fiind că raționéză, cugetă și își dá séma de tot ce se întâmplă în lume și cade

¹⁾ Vedï sistemul naturei tom. II, cap. 5, pag. 155.

sub percepțiunea simțurilor sale. El este nenorocit și nefericit fiind-că simte și se afectează de tot ce'l pivește pre el și al săi. Ar fi mai fericit ȳic ateii și necredincioșii dacā n'ar simți, n'ar pricepe și nu și-ar da sēmă de nimic din cele ce se întāmplă în lume, în jurul său s'aũ cu el însuși.

O ast-fel de logică și compătimire, credem, nu pōte și nu trebuie să măguléscă pe nimeni. Dacā în rîndurile ateilor și necredincioșilor ca pōte să aibă adoratori sau admiratori, în rîndurile ómenilor cu judecată dréptă și imparțială, nu va găsi nici o dată adepți, iar cea ce sunt însuflețiți de sentimentul de pietate și religiozitate care înalță pe om de la cele pămēntești la cele cerești, și pānă la însuși Dumnezeu isvorul bunătăței și al perfecțiunei, rēsping cu indignare ast-fel de comparațiuni, pornite din vederi strimte și viclene, cari n'aũ alt scop de cât a înjosi pe om, a'l înstreina de la orī și ce fel de rēspundere pentru faptele sale și a'l depārta de Dumnezeu, Creatorul omului, Providențiatorul și dreptul său judecātor.

Este ridicul raționamentul lor, el pōte să placă și să mulțāméscă pe ateii și necredincioși, nu însă pre cei ce cred și se tem de Dumnezeu. Pe aceea cari voesc cu pietate și religiozitate a face voia sa cea sfintă aci pre pāmēnt, și a aspira de a fi întru tóte imagină fidelă a Lui Dumnezeu Creatorul, Pārintele cel Bun, Sfint și Perfect ¹⁾.

Dar să examinăm din punctul de privire ce ne preocupă plāngerea saũ mai bine ȳic insulta pe care ateii și necredincioșii o aduc și omului și lui Dumnezeu.

Ce se pōte cine-va aștepta de la omul descris de ei? Ce ideal îi insuflă ei. Ce normă și orientare îi dă pentru viața sa de tóte ȳilele și raporturile sale sociale? Ce pōte și ce trebuie să facă el considerāndu-se și avēnd credința că este așa precum îl descriu și îl cred cei ce tǎgăduesc pre Dumnezeu și providența sa în lume?

¹⁾ Comp. Math. V, 48.

Când bestiile, lemnele și petrele sunt mai fericite de cât omul, atunci ce ideal moral póte avea el? Ce póte să-l încălzescă? Și când el nu este de cât o *mașină mobilă*, cum numesc ei, cum va merge această mașină fără mecanic? Incotro o va lua, care îi va fi drumul, cum va merge ea singură și unde va ajunge? Cugetat-aũ óre patronii necredinței la tóte aceste întrebări fórte drepte și naturale ce cu drept cuvint li se póte pune, fără chiar a îi mai întreba cine a fabricat acea mașină pe care de altmintrelea și ei însuși o recunosc că este fórte complicată, orí că ar înțelege-o ca aparat mecanic, orí că o cred mai complicată față de cele-l-alte mașini, animalele de tot felul, căci tóte după credința lor sunt mașini!

Dar fie. Să dicem pentru moment ca ei. Mai mult chiar să-și credem ca ei și să vedem judecând lucrurile în mod liniștit, fără patimă și rațional; să vedem dic, unde vom ajunge.

Dacă omul, după credința lor, *este o mașină*; orí cât am presupune-o nu complicată, cum dic ei, dar chiar perfecționată; de ar fi chiar automobilă, adică să se misce de sine, ce póte fi de ea, nu este tot mașină? Orí cum ar fi și orí cum am presupune-o, este și rămâne mașină. Dar privind-o ast-fel, nu suntem în drept a întreba unde este mașinistul? Care este origina acestei complicate mașini? Cine este cel ce a făcut-o.

Dar aceste întrebări așa de logice și naturale, cari se impun tuturor, convin ele ateilor și necredincioșilor, sau mai bine dicând pot răspunde la el în mod sincer și consciincios? De sigur că nu, căci mașinistul ce se impune autorul mașinei celei fórte complicate și perfecte nu póte fi de cât mai perfect de cât ea, și iată-ne pe altă cale și prin altă ordine de idei ajunși iarăși la Dumneđeũ autorul seũ creatorul omului, mașină numit de ateí.

Să le împărtășim însă mai departe credința, să dicem

ca și ei, ba pentru a le complace chiar să credem ca și ei că omul este o mașină, și să vedem la ce mai ajungem. Dacă omul este mașină, ori cum ar fi și ori cât ar fi de perfectă, este și rămâne tot mașină, și are necesitate absolută de un conducător. Iată că și aici ateii sunt perplexi, căci ce poate fi acest conducător de care mașina are absolută necesitate și fără care o mașină nu poate funcționa, ce poate fi ȳic, într'o altă ordine de idei dacă nu un providențiator?

Bieții necredincioși sunt striviți cu chiar cuvintele și teoriile lor. Dar atunci înțelegem plângerea și revolta lor contra Creatorului și a providenței sale asupra omului.

Ei uită însă un lucru, că ori cum ar voi să apere mașina, ca mașină fiind este incapabilă în sine nu numai de ori și ce ideal moral, dar chiar și de ori și ce fel de răspundere și atunci iată pentru ce după ei, providența e vinovată iar nu omul; de ce nu sunt cel puțin sinceri și de bună credință să spună lucrurile pe nume: ȳiceți cel puțin așa cum ar trebui: *Strică mașinistul, iar nu mașina?*

Totă viclenia este dată pe față și acum fie cine înțelege pentru ce ómenii fără Dumnezeu își permit totă limita și pentru ce în faptele lor nu vor să aibă nici un control și nici o răspundere. Acum fie cine înțelege pentru ce acești ómeni nu vor să știe, nici de obligațiuni, nici de datorii morale în viața lor, aci pre pământ și cu atât mai puțin să audă despre pedepse sau recompense, ca răspundere pentru faptele lor, într'o viață viitoare.

Dar ast-fel judecat omul, se poate o mai mare înjosire și degradare pentru regele naturei, pentru ființa căreia Dumnezeu a supus toate?

Dar bine, domnilor Atei și necredincioși, dacă ast-fel îl creleți, atunci ce puteți pretinde și aștepta de la el?

Nu vă întrebați, ce rost, ce scop are această mașină în lumea această. Iar dacă are un rost, atunci ce raport, ce legătură are lumea cu omul?

Căci dacă presupui că omul n'are nici o legătură, atunci însași existența lumii, pare a nu mai avea nici o rațiune, iar a omului, nici atât.

Dacă iarăși recunoști că trebuie să'și aibă fie-care și omul și lumea rostul lor, și trebuie să fie o legătură și un raport între ele, cum și este, atunci, nu este natural să cugeți cât de cât asupra acestei legături? Nu trebuie să te gândești pentru ce ómenii se silesc în lumea acésta să ajungă la cultură, la civilizațiune? Pentru ce atâta năzuință și silință pentru a progresa sub toate punctele de privire? Pentru ce lupta uriașă și continuă ca fie-care să'și îmbunătățească sórta sa și morală și materială, dar mai ales morală? De ce să nu reflectezi un moment pentru ca societățile ca și individele unele sunt mai prospere de cât altele; unele mai culte și mai civilisate, altele mai în stare de sălbătăcie? Pentru ce fie-care se silește a fi cult, fiind-că prin muncă onestă și dréptă să'și asigure o vieță mai bună și mai confortabilă și pentru ce societatea la rândul ei, la toate garanțiile ca să asigure onórea, vieța și averea fie-căruia din membrii ei?

Dar în zadar am continua șirul acestor atât de raționale întrebări. Pentru ateii și necredincioși toate sunt de prisos, toate sunt nimic. Nici odată n'aũ voit, și nici nu voesc să'și turbure mintea cu cestiuni, cari nu le sunt favorabile. De altmintrelea însă, să le dăm și dreptul, când ei exclud pre Dumneđeũ și providența sa din lume și toate aspirațiunile și tot idealul lor le concentréază în om, iar acesta nu este de cât o mașină, iar ca ființă cea mai nenorocită și cea mai nefericită, mai nefericită de cât chiar lemnele și petrele, atunci ce poți să mai pretinđi de la ast-fel de ómeni?

Sunt inși nu numai tenaci în credința lor dar se póte dice chiar fanatici; și în acelaș timp agresivi și necuviincioși față de orí-cine nu crede ca ei. Ei țin la ale lor, dar nu pentru acésta 'i acuzăm, ci pentru că sunt pasionați

pentru niște convingeri cu desăvirșire rele, vătămătoare și iresonabile. Dar ce să le faci? Trebuie să-ți lași în credința lor, căci nu voesc a se convinge de lumină și adevăr și ori cine judecă imparțial recunoște cât sunt de rele, vătămătoare și chiar desastrose pentru om credințele ateilor și necredincioșilor; cu toate acestea pentru că ei resping a privi ori și ce discuțiune dréptă, logică și rațională și vor cu ori-ce preț să rămână în ale lor, ești nevoit să-ți lași. Dar fie acésta credință pentru ei. Póte că lor pentru scopurile ce le urmăresc să le foloséscă; nu le va fi însă de folos. Pentru acésta pe acésta cale creștinii și credincioșii cei adevărați ai bisericei lui Iisus Christos, nici odată nu i-au urmat. Ei n'aun fost nici odată geloși, și nu vor fi în véc, pentru acele idei cari umilesc și înjosesc pre om, făcându-l să nu mai aibă nici o încredere în sine și nici o speranță în providența divină, pe care o simte și de care are nevoie în tot momentul spre a îndruma pașii vieții sale la bine și la virtute.

Creștinii cunosc și știm cu toți că ideile acestea sunt vechi și aprópe în toate vécurile aun fost spirite răzläțite, cari aun voit a'și face o fală din faptul că le profeséază și se țin de ele; dar niște ast-fel de adepți tot-d'auna n'aun întimpinat de cât dispreț, ca să nu dic ura tuturor; căci toți vedeau cât de nedemne și degradatorii pentru om sunt ast-fel de credințe. Chiar societățile păgâne și idololatre le-aun respins cu indignare și le-aun proscris considerându-le ca ceva care înjosește și necinstește pre om.

Desprețuită dar fiind de toți pretutindenți și în toate timpurile și ele și adepții lor, ca ceva vătămător și chiar periculos pentru om și societate, creștinii, la rândul lor, le-aun privit tot-d'auna cu dispreț. I-a îndemnat, este adevărat a se convinge de adevăr, dar vedând că sunt tenaci în ale lor și îndărătnici, i-a lăsat în svîrcolirile lor. Îi considera tot-d'auna ca ómenii periculoși și aun căutat să evite chiar contactul cu ei.

Ast-fel considerându-i, creștinii și credincioșii cei adevărați ai Bisericii lui Iisus Christos tot-d'auna și în toate timpurile s'aun edificat moralmente pe acele mari, eterne și sublime principii morale pe cari le predică Evangelia. Ei s'aun călăușit în toate mișcările și pașii vieții lor de învățătura acestei sfinte cărți și de viața dătătoare, și tot-d'auna aun creșut și aun mărturisit ceea ce ea ne învață despre om și viața sa. Și edificându-se moralmente numai pe învățăturile și îndemnările Evangheliei și ducând o viață pioșă și religioșă, cu frica lui Dumnezeu și păzind poruncile sale, acestea aun folosit mult, atât fie-căruși credincioș, cât și societății creștinești din cari credincioșii făceau parte.

Dar este deja timpul să lăsăm pe ateii și necredincioșii în îndărătnicia lor și să vedem sublimele și eternele principii ale moralei evangelice pe cari le urmază și trebuie a le urma credincioșii bisericeii creștine pentru a duce o viață pioșă și bine plăcută lui Dumnezeu.

Învățătura evangelică, a scos pe om din starea de decadență, umilire și înjosire în care îl ținea încatenat toate religiunile de mai înainte și chiar monoteismul Judeilor.

În Idololatrie, între om și Dumnezeu era prăpastie mare, mai nici un raport și mai nici o legătură. Oamenii erau servii cei mai umiliți și degradați în fața ȃeilor, onórea, averea și chiar viața lor, era la disgrația ȃeilor, cari nu se imblânzeau de cât prin tot felul de sacrificiũ și cereau chiar sacrificii umane! Ce ideal putea să aibă omul despre sine și dumnezeire aci, când el, omul, față de ea, (dumnezeire), era uneltă netrebnică și de nimic.

Chiar și monoteismul Vechiului Testament, religiunea Judeilor, încă nu era, în multe, mai ales în timpurile de decadență ale lor, departe de idololatria și politeismul păgânilor.

Și aci Iehova este Domnul și Stăpânul suprem, iar Israil este servul său. Caracterul de servitute este care caracteriză raportul iudeului cu Dumnezeul său.

Apoi și monoteismul judaic, ca și politeismul idololatriu, erau religii exclusiviste, fie-care pentru anume popoare, ba chiar pentru anume indivizi. Iehova era Dumnezeu numai al Judeilor, iar dintre oameni, numai Israil era poporul său. De restul omenirii, nici Judeii nu voeau să știe, toți erau socotiți de ei ca fără Dumnezeu și necredincioși. Tot astfel era și în politeismul păgânilor. Fiecare popor, cetate și familie își avea zeii săi. Ce legătură morală putea să fie între oameni, când religiunea lor le inspira astfel de credințe. Fie-cine înțelege și istoria este martoră, că murii Chinei apăra popoarele și fie-care din ele ca și individul nu se nutrea de cât de egoismul său personal. Totă morala lor era resumată în prosperitatea, ca să nu țină bunul trai al individului. «*El să fie bine; lumea întreagă poate să piară*».

Din această tristă stare și nedemnă de om, imposibilă de a desvolta ori și ce fel de pietate rațională și morală, a scos pe om învățătura evanghelică.

Iisus Christos, Cuvântul lui Dumnezeu venind în lume și întrupându-se pentru a mântui pe om, El a rupt legăturile morții, a desființat atât prăpastia care era între om și Dumnezeu în idololatrie, cât și servitudinea pe care o propoveduia monoteismul Judeilor și a spus Apostolilor săi și Judeilor și prin ei la toată lumea, că Dumnezeu este Tată al tuturor oamenilor, Părinte plin de milă și îndurare către toți: căci toți sunt fii ai săi, de ore ce se trag din unul și același Adam. El a spus prin Apostolii săi tuturor oamenilor, că ei fiind fii ai aceluiași Părinte, Dumnezeu, sunt frați între dinșii, fără deosebire de neam și treaptă socială.

Frați fiind și fiii ai aceluiași Părinte, ei nu trebuie să aibă altă aspirațiune de cât să facă voea sa cea sfântă; să păzescă poruncile sale, cari sunt drepte, bune și de folos. Să'l aibă pre el, Părintele cel bun, sfânt și plin de îndurare idealul de perfecțiune la care trebuie să ajungă prin faptele și viața.

lor, și să se siléscă să devină și ei sfinți, curați și perfecți ca și Dumneđeū Tatăl lor cel din ceruri¹⁾.

Care altă religiune vre-o dată a spus omului o ast-fel de învățatură, ridicându-l la un ast-fel dn ideal de unde póte decurge, precum a și fost și s'a și văđut în istoria creștinismului, tot ce póte să fie bun și de folos pentru om, în acéstă lume.

Cine vre-o dată s'a gândit la o înfrățire generală și universală a tuturor ómenilor? Să îi ridice la gradul de înfiere către Dumneđeū, să-i facă fii ai săi, și să îi renască prin cea mai sublimă învățatură morală? Minte și concepțiunea omenească nu s'a putut nici o dată ridica până la așa ceva. Acésta a trebuit ca însuși Dumneđeū, în marea sa iubire ce a avut către om, făptura mânilor sale, să trimită în lume pe însuși Fiul, unul născut, cel de veci în sînul Părintelui, și acesta să ne învețe. acest mare adevăr și atât de folositor ómenilor, căci numai prin el, s'a putut pune bazele adevăratului progres și civilisațiune în omenire.

Ca corolarii ale acestui mare și de folos adevăr, Cuvîntul lui Dumneđeū ne-a învățat: «Că noi fiind fii ai lui Dumneđeū, trebuie să-l iubim pre el mai pre sus de tóte; iar noi ómenii frați fiind între noi, trebuie fie care din noi să iubéscă pre semenul său ca și însuși pre sine; iar acéstă iubirea desevîrșită și sinceră pre care trebuie să o avem către tot omul, semenul nostru, El ne învață că trebuie să o extindem și asupra acelora ce ne urăsc pre noi. Cuvîntul lui Dumneđeū ne poruncește că trebuie să iubim chiar și pre inimizii noștrii, chiar și pre aceea cari ne fac nouă rău²⁾».

Care religiune vre-o dată sau care sistem filosofic măcar, din câte a văđut și a cunoscut omenirea s'a putut ridica la

1) Comp. Mathei V. 44—48.

2) Comp. Math. V, 41 și urmat. VI. 24 etc.

ast-fel de principii morale și să învețe pre om atâta abnegațiune și atât de desevirșită iubire?

Omenirea în curgerea vécurilor, cu tótă silința ce și-a dat d'a cultiva științele și artele pentru prosperitatea lor, s'a mărginit ca toate folósele fie care neam, fie care cetate, familie și individ, fie care să și le apropieze sieși și numai pe sine să se aibă în vedere la orî și ce fel de beneficii. Fie care se îngrijea de sine și de ai săi. Tótă iubirea era redusă și mărginită la *egoismu personal*, sau cel mult la o iubire către ai săi și cel mult către cei din némul său. Dar despre o iubire generală și universală sinceră și desinteresată, care să se extindă de o potrivă către toți ómenii; nimeni nici o dată nu a grăit; iar la o iubire către vrășmașii noștri și către aceea cari ne fac rău, mintea și rațiunea omului nici o dată nu s'a putut, nici gân i, nici ridica. Acésta a trebuit ca Insuși Dumneđeș să ne-o descopere prin Fiul și Cuvintul său venit în lume și întrupat pentru mântuirea noastră.

Folósele bine-făcétóre ce a rezultat pentru omenire din practicarea acestor principii supra-umane și sublime sunt necontestate chiar și de cei mai aprigi inimici ai credinței creștine.

Prin iubirea sinceră și desevirșită pe care creștinii au arătat și au dovedit-o în sinul tuturor popórelor necreștine au domnit asupra moravurilor lor sêlbaticе, i-au atras la lumina bine făcétóre a Evangheliei și au desființat ura și vrăjmășia care separa de vécuri popórele. Și au astă iubire sinceră și desinteresată, extinsă fără deosebire asupra tuturor ómenilor și chiar asupra vrășmașilor resultând fiind isvorul tuturor virtuților și al tuturor faptelor bune; societatea creștină a covrșit prin vieța cea curată și sfintă toate societățile necreștine și a fost societate model care a atras tot-d'auna admirațiunea tuturor.

Iubirea acésta însă învingênd or ce patimă și or ce rês-

bunare a făcut ca în sînul societății creștine să domnescă pacea mai mult de cât în sînul orî cărei societăți, și din această cauză societățile și popóarele creștine aũ putut să progreseze în tóte mai mult de cât restul necreștin al omenirei; iar principiile morale cari însuflețesc și încãlzesc inima creștinilor fiind nobile și drepte numai în sînul societăților și némurilor creștine s'au putut pune bazele unei adevărate culturi și civilizațiuni, care să prospereze cu adevărat și să înalțe pre om.

Acest adevăr este iarăși incontestat. Societățile creștine, chiar de la aparițiunea luminei evanghelice aũ covișit pre tóte cele-lalte societăți umane necreștine, ele singure aũ fost model și aũ atras admirațiunea tuturor ómenilor, și sunt și pãna în ziua de astã-đi în fruntea progresului și a civilizațiunei. Sunt, se póte đice, singurele cari conduc destinele întregii omeniri.

Cul dar se datorește și trebuie a se datori această proeminență a societăților și popórelor creștine, față de restul omenirei necreștine, dacã nu ideilor morale sublime, sãnãtóse și raționale pe cari le inspirã credincioșilor creștini evangeliul pe care ei se edificã moralmente? Dacã membrii acestor societăți nu s'ar ține de aceste principii, atãt de bine-fãcétóre, singurele, cari îi fac a se deosebi de orî și ce societate; dacã ei nu le-ar practica în viața lor și nu s'ar edifica moralmente pe ele; atunci cum ar fi posibilã o deosebire a societăților creștine de cele necreștine?

Singurã punerea în practicã a marelui principiũ a adevăratei, sincerei și desinteresatei iubiri către aprópele face fericirea și prosperitatea societăților; iar iubirea către vrășmași, îi desarmezã mai mult de cât orî-ce împotrivre, luptã sau rėsboi.

Când toți membrii unei societăți trãesc în desãvîșitã iubire între ei, atunci din mijlocul acelei societăți dispãre ura, gelosia, rėsibunarea și orî-ce fel de nedreptate către

celor de mai sus un fapt cunoscut tuturor, dar care este spre lauda unui neam străin.

Voesc a cita pe Ebrei. Iată un popor care de două mii de ani, nu are nici patrie, nici istorie, nici centru politic. Nu are nimic care să cultive aspirațiunile sale naționale de popor. Cu toate acestea fiind că ei țin cu sfințenie și tenacitate la tradițiunile lor religioase și pe ele se edifică moralmente, prin o viață religioasă, care decurge din ele ori unde s'ar afla, aū unitate religioasă care îi ține și le este de folos pentru viața lor de toate zilele. Ei subsistă ca popor chiar până în ziua de astăzi în mijlocul diferitelor popore și aū aceleași aspirațiuni proprii nēmului și aceleași năzuințe naționale. Și ca să insistăm cât le este lor de folos o ast-fel de viață pioasă și religioasă, credem de prisos.

Un alt exemplu, negreșit de tristă memorie, îl avem în trecutul istoric al tuturor popórelor creștine ortodoxe de orient, și chiar în istoria din trecut a nēmului nostru. Prin ce se mângâiaū și unde își aflaū tot scutul pentru ași putea păstra și apăra limba și naționalitatea lor, dacă nu în cultivarea zelósă a simțimintului religios, dacă nu într'o viață pioasă și religioasă izvorită din evanghelie și dictată de preceptele ei mântuitoare și salutare?

Când dar o viață pioasă și religioasă este necesară și de folos chiar în timpuri de restrițe, cu cât el este mai de folos omului și societăților, o ast-fel de viață când ele sunt libere și se pot desvólta, progresa și prospera în libertate?

A adăuga seria exemplelor de felul acesta credem de prisos. Noi mai ales Români, citind în istoria trecutului nostru, trebuie să ne convingem de acest mare adevăr, că mult a folosit strămoșilor noștri viața pioasă și creștinăscă însuflețită de frica lui Dumnezeu și rușinea de ómeni. Prin o ast-fel de viață, însoțită de cea mai sinceră și desăvîrșită iubire de nēm și patrie, ei ne-aū păstrat și ne-aū lăsat ca patrimoniu sacru și scump, o patrie glorioasă, ne-aū păstrat

limba și naționalitatea fără a urî pe străini ce veneau și se adăposteau aci. Din contra, ospitalitatea lor era proverbială și vestită în totă lumea creștină.

Chiar în zilele cele grele și triste strămoșii noștri, ca și fie-care bun creștin afla mângâere sufletească în viața religioasă, în credința cea tare și nestrămutată în dreptatea dumnezească, care vede toate și scote la limanul mântuirii pre cei ce cred și nădăjduesc în El.

Dar despre foloșele credinței și ale vieții pioase religioase când omul este în întristări și nenorociri, vom vorbi în unul din numerile viitoare.

D.

BOSSUET.

Vești Bis. Ortodoxă Română No. 5 anul XXV.

Punctul culminant îl atinge Bossuet în panegiricele și în orațiunile sale funebre. S'a ȳis despre dînsul cã a întrecut pe toți oratorii vechi și noi. În acest gen de cuvîntări el a rãmas neîntrecut prin mãreția dicțiunei, prin profunditatea cugetãrilor sale, prin modul strãlucit în care a știut sã se folosescã de citate din Sf. Scripturã și prin ritmul incomparabil al vorbirei sale. Societatea întregã a marelui oraș sta legatã de buzele sale ca cu un lanț de aur, și multã vreme rãmãnea sub impresiunea cuvintelor sale pline de farmec. El se transportã cu totul fãrã sã înceteze un singur moment de a fi stãpãn pe sine, iese în afarã de sine fãrã sã se rãtãcescã, se obosesc și se întãresc în obosela sa, se consumã și pare a se întineri, se împarte și devine din ce în ce mai mare în fie-care bucatã. Acolo unde alții se rãtãcesc, el aflã drumul cel adevãrat, unde alții umblã în întuneric, el vede clar, unde alții se cleatinã el se întãresc, unde alții cad el se ridicã la o înãlțime necunos-

cută. Ar trebui cine-va să credă că el dăce sub greutatea inspirațiunei, dar orî cine vede cum el se înalță din ce în ce mai sus, ochii îi sunt plini de mângâere și glasul, care nu mai are nimic muritor, începe să răsune în haosul templului, umplînd toate spațiile. Voesce să ridice entusiasmul, atunci figurile oratorice cresc sub pașii săi, voesce să misce, atunci mii de idei emoționătoare îi staū la dispoziție, ordonă el mulțimei să se plece înaintea mărireii lui Dumneșeu, ea cade în genuchi, voesce el ca auditoriul să plîngă, imediat izbucnesce în lacrimi, vrea el ca această mulțime să desprețuască ceea ce e pămîntesc, e destul un cuvînt al său, voesce ca ea să fie iubitore și să ierte, se rógă cu ardore pentru iertare. Acesta însemnăză oratorie creștină, acesta este oratorie în numele lui Iisus Christos și de aceea nu este de mirat dacā Franția îl recunósce ca pe cel mai mare orator al lumii. La înălțimea acesta el nu s'a ridicat treptat ci de odată, de și noi vedem că aprópe toți oratorii mari s'aū desvoltat și aū dobândit mai multă perfecțiune numai în decursul timpului. Pe acești oratori cine-va prin inteligență, silință și răbdare pôte ajunge, a-î imita, pe Bossuet însă nu. El e mare de la început, iar în panegiricele și orașionile sale funebre apare de o dată tot așa de grandios ca și Pallas-Atena din capul lui Jupiter; privesce direct în lumina sórelui, ca și tânărul vultur, care 'și are cuibul pe vîrful munșilor. Cuvîntările sale din urmă sunt tot așa de geniale ca și cele din tâu, ceea ce probézá că timpul nu avusese nici un efect asupra unei inteligenți așa de agere. În aceste cuvîntări ale sale nu se pôte face nici o clasare, ci numai atāt se pôte dice că tonul cuvîntărei a fost mai liniștit saū mai mișcat, după cum fusese vieța saū mórtea persónei laudate.

Prima cuvîntare funebră a fost ținută la mórtea lui Bourgoing, generalul congregațiunei oratoriului, în anul 1662, când Bossuet se afla în vîrstă de 35 ani. Spiritul oratoric

lui îl descrie foarte nemerit în aceste cuvinte: «Petrus de Berulle fundă societatea și nu-î dete un alt spirit, de cât spiritul bisericeî, nici o altă regulă de cât canónele bisericeî, nici o altă bogăție de cât iubirea aceștia; aici orî cine se supune, fără să fie nevoie de presiune, se guvernăză fără poruncă, tótă puterea stă în blândețe și respectul se dobândește fără frică. Aici preoții pot să ajungă la isvorul adevărului, ei aũ continuu în mână cărțile sfinte, pentru ca să și întărescă mintea prin rugăciune, să dobândească tãria necesară prin singurătate, puterea prin exerciții și să ajungă scopul final prin iubire. Mișcați-vă preoți într'o parte și în alta, vorbiți lui Dumneșeu și vorbiți ómenilor, mergeți de primiți lumina și veniți înapoi de o revărsați, duceți-vă de sorbiți de la isvor și apoi veniți de umeziți pãmântul și faceți ca să crească fructele vieții». Tot așa de frumos e descrisă și unitatea credinței în biserică și puterea sa triumfătoare asupra inimilor rele.

Cuvîntare ținută la mórtea Mariei Enrieta, regina Angliei, e foarte însemnată prin conținutul ei cel măreț, Maria fiica lui Enric al IV de Francia, măritată cu nenorocitul rege Carol I al Angliei a avut să sufere o mulțime de nenorociri, din primele zile când a călcat pe pãmântul englez și până la mórtea sa. De la început a fost persecutată din cauza credinței sale. Cromwell se ridică contra regelui și Carol I fu răsturnat, iar la 9 Febr. 1649 a fost decapitat. Regina a fost exilată, urmărită, luată prizonieră, a fost predată inamicilor, însă a fost liberată și în sfârșit a aflat adăpost în patria sa. Arta lui Bossuet a fost că a știut să privească clar situația ce o avea înaintea sa, a căutat să vorbească ca orator bisericesc și nu ca om de stat și din acest amalgam al vieții politice a putut să scótă ceea ce era potrivit cu împrejurarea de față. El simțea greutatea și în decursul cuvîntărei sale dicea: «Ved greutatea întreprinderii mele și când mă gândesc la nenorocirea neauđită a acestei

regine nu mai găsesc nici un cuvînt. Spiritul meu de bună voe nu s'ar putea hotărî să sondeze aceste crime îngrozitoare dacă tăria cea demnă de admirat a reginei nu s'ar fi ridicat mai pre sus de acestea; alt ceva însă mă îngrijesce, eă aici nu sunt istoric, trebuie să mă ridic mai pre sus de omeni, pentru ca să fac ca toate creaturile să tremure înaintea judecăței lui Dumnezeu». Și de fapt acest scop l'a realizat cu prisosință. Cugetarea principală, care își urmăzeșirul în această cuvîntare este: regi care se opun lui Dumnezeu, persecută biserica, batjocoresc religia; ea însă a cunoscut învătătura lui Dumnezeu și în această a găsit consolare. Pe regină o presintă Bossuet ca pe o jertfă a acestei instituțiuni și pe basa acestei idei o ridică la gloria de martiră. Cu modul acesta viața reginei e prezentată din două puncte de vedere mai întâi prin aceea că inimiții săi a lăsat-o să sufere toate amărăciunile și apoi că ea a suferit toate avînd credință în Dumnezeu. În mod artistic procedeză acest mare orator unind ideile sale generale cu viața acestei regine. După aceea începe cu un patos înalt: «Acel care locuesce în ceruri este singurul, care se laudă că a prescis legi regilor și de câte ori a voit le a dat lor lecțiuni mari și chiar spălmântătoare», trece apoi la descrierea turburărilor din Anglia și la acestea unesce el și viața reginei: «Voi vedeți aici în o singură viață extremitățile tuturor lucrurilor omenești, desordinile împedicate multă vreme, devin inresistibile, legile suprimate, majestatea regală rănită prin crime neauđite, violență și tiranie sub numele libertăței, o regină pusă pe fugă, gonită din cele trei regate, patria este exilul ei, marea e ulmită vedîndu-se de atâtea ori traversată de dânsa, un tron răsturnat apoi ridicat din nou, această este lecția pe care Dumnezeu a dat-o regilor». Și pentru ca să dovedescă acestea mai de aproape, ăice: «Dacă ne lipsesc cuvinte, regina va vorbi destul de tare, dacă persónelor

private nu le este permis să vorbescă de lucruri așa de înalte, atunci un rege îmi împrumută cuvintele sale «înțelegeți voi regi, luați lecție voi cari guvernăți pământul». Vorbind despre iubirea regelui către soția sa dice: «Acastă inimă se deșteptă din nou la auzul numelui unui soț așa de iubit, căci numai pentru el a trăit, și cu toate că e praf, simte încă, sub lințoliul mortuar». Potrivesce tocmai atunci să vorbescă despre nenorocirea reginei, urmărită și pe uscat și pe mare, despre furia revoluționarilor, când descrie răsturnarea tronului. Religiiunile cele false, cutezanța spiritului, furia contra lucrurilor divine a provocat acésta; religiunea se slăbesce, când i-se schimbă ceva, i-se răpescce o greutate, care singură susține popóarele, se slăbesce acest frâu, atunci numai rămâne nimic de cruțat, de aici a provenit acel vis înșelător al independenței și acea furie. Mai e óre nevoie și de alte probe? Dumneđeű singur dice: «Sufletul lor s'a schimbat, numai voesc să mai fiú creerul lor, ei se vor mânca împreună, fie-care va mânca carnea celui de aprópe al său». Dacă în cuvintarea asupra lui Condé e descris așa de nimerit caracterul lui Condé și al lui Turenne și descrierea caracterului lui Cromwel nu lasă nimic de dorit. «Era un om de o pătrundere a minței de necredut, apt să întreprindă orí ce, care n'a abandonat norocului aceea ce putea să-i răpescă prin prevedere, însă era așa de atent că nu perdea nici o ocasiune pe care i-o oferea norocul. Ce pot să execute ast fel de ómení, când Dumneđeű se servă de dânșii ca să învingă pe regi! Cromwell se presentă mulțimei sub forme deosebite ca profet, învățător, soldat și comandant și după ce fermecă întréga lume, băgă de sémă că ar fi putut să ducă lucrurile și mai departe. Nu vorbesc de victoriile sale, de care s'ar supăra virtutea, nici de liniștea sa, care a uimit lumea. Dumneđeű s'a servit odată de el pentru ca să arate ce póte erezia și cât de mult ea se opune ordinei legale a lucrurilor.

Când Dumnezeu alege pe un om, atunci nimic nu se mai poate opune mersului său, el captivează sau orbesce, învinge ori ce i s'ar opune. «Eū sunt Domnul, dice Dumnezeu, și dau pământul ori cui voesc, l-am dat însă în mânele servului meu Nabuchodonosor regele Babilonului și i-am dat lui asemenea și animalele sălbaticе, ca să-i servescă. Ast-fel Cromwell apare ca și Atila, ca biciul lui Dumnezeu, care exercită o pedepsă teribilă asupra poporului. Regele și regina fuge, dice oratorul, se înarmeză, se luptă, învinge, revoltă, izbucnesce în întreaga țară și apoi ca și la toate începe să vie nenorocire peste nenorocire; în fine ajungând la cea mai înaltă inspirație dice: «Cine-va trebuie să izbucnescă, să lase să răsune cuvintul în acest edificiu și să răsune departe, că regina a recunoscut puterea crucei, că ea a știut să unescă creștinismul cu nenorocirile. Acestea întăresc creștinismul, în el se expiază păcatele, aici își purifică cineva părerile sale, își înalță dorințele sale de la pământ la cer, aici se perde ori ce poftă de lume și ori cine recunoșce că în acest loc numai Dumnezeu este înțelept». A ajuns cine-va la această cunoștință, atunci Dumnezeu pune sabia sa în țecă, lasă să lumineze curcubeul păcei și acordă linisce: «Fiul vostru a fost recunoscut acum, se va urca pe tron, însă ea numai vrea să mai scie nimic de tron, locuesce în o pesceră umilă și după ce s'a luptat contra atâtor inimi puternici, se luptă acum contra celui din urmă, contra păcatului. Ea a murit, să nu mai plângem nenorocirea ei. Póte că istoria ei ar fi fost mai măreță, însă atunci operile ei n'ar fi fost așa complete, acum ea primesce recompensa celor cari plâng; fie Dumnezeu mulțămít cu suferințele ei și de acum înainte să cruțe némul ei și lumea de o lecție așa de înspăimântătoare».

Acesta este conținutul excelentului discurs, care merită a fi conservat ca un monument etern, spre a da dovadă de puterea elocinței de care e capabil un om. Drept că a-

vem la francesi și englezi exemple strălucite de elocință politică, dar ce însemnăză totă elocința profană față de un singur discurs de acest gen! Cu toate acestea nu trebuie să se credă că elocința n'ar putea să se ridice în sfere și mai înalte. Bossuet s'a întrecut pe sine însuși în cuvântările sale asupra acestei regine, ducese de Orlean, și asupra principelui de Condé.

M. P.

O MICĂ ESCURSIUNE

ASUPRA

NUMĂRULUI CĂRȚILOR CANONICE ALE VECHIULUI TESTAMENT.

Primum din partea păr. Ioan Popescu licențiat în teologie și actualminte diacon la capela română din Baden Baden, următorul studiu asupra cărților canonice ale Vechiului Testament, căruia cu plăcere îi facem loc în colónele Revistei «Biserica Orthodoxă Română:

Sub «cărți canonice» înțelegem ađi cărțile ce cuprinde Biblia. Cuvîntul «κανών» înseamnă în clasic. grec «băț drept, dreptar» (κάννα, κάννη, κανη, canna=trestie, rogoz).— Mai târziu trece însemnarea de la concret la abstract și= lege, normă¹⁾.

Alesandrinenii numeau κανών totalitatea scriitorilor a că-

---

¹⁾ Epicureii sunt cei dintâi cari au întrebuințat acest cuvînt în înțeles tropic. Epicur compune o scriere: περί κρητιρίου ἢ κανών—*Chrisip* definește legea: κανών δικαίων και ἀδίκων. (Veđi și Strack. Real-Encyklopädie der protest. Theol. Tom. VII, p. 418. No. 7).

ror limbă pentru frumusețea și claritatea ei putea să le serve de normă la cunoșterea limbei grece clasice curate. În limba Asirică kamî=trestie; în limba Ebraică קֶבֶד=baț de măsurat, trestie, sp. es. Ezechiil 40. v. 3:.... și în mâna lui era ață de ziditori și *trestie de măsurat* קֶבֶד הַמִּדָּה.. v. 5 și înălțimea lui era ca *trestia*=קוֹמָה קֶבֶד אֶדָּה... 42. v. 16... cu trestia cea de măsură=קֶבֶד הַמִּדָּה etc.

Biserica noastră plecând de la această însemnare literară a cuvîntului și influențată de cuvintele Scripturii, care în *Ps. 118* arată legea Domnului ca o *lumină* pe cărările vieții și ferește pe cei ce umblă în legea Domnului, și *bazată* și pe cuvintele lui *Paul* din Gal, 6. 16, care promite pace și milă celor ce vor umbla cu *îndreptarul acesta*, după care trebuie să viețuim și să gândim, (Filip. 3. 16) neabătându-ne de la *măsura* îndreptarului cu care ne-a măsurat nouă Dumnezeu (2 Cor. 10, 13) și urmând τῷ αὐτῷ κανόνι τοῦτέστι τῆ αὐτῆ πίστει, τῷ αὐτῷ ὄρω (Chrisostom. Ep. ad. Phil.).

Intrebuințază în început cuvîntul în însemnarea de: *ideea conducătoare, principiul normativ*, regulă pentru credință și viața noastră¹⁾.

Κανὼν ἐκκλησιαστικὸς și κανὼν τῆς ἐκκλησίας însemnază la Clemens Alesandrinul nu o singură propoziție bis. dar *principiul întregii biserici catolice*.

De la jumătatea sec. III el capătă o însemnare *reală* și se înțelegea sub κ... τ... ἐκηλ... *dreptarul credinței față cu eretici*. Termenul κανὼν τῆς ἀληθείας²⁾ are aceeași însemnare numai în altă formă—κανὼν τῆς πίστεως, care'l găsim întâi la Polycrat din Efes. (contimp. cu Irineu † 203),

¹⁾ Clemens Rom. 1 Cor. 7 (Migne vol. 1. col. 208 (207); 7 (col. 227) 41 (col. 289).

²⁾ Clemens Alexandriul. Stromatu VI c. 5. Migne. Tom. IX col. 349—cap. VII. Tom, IX col. 545—etc.

la Tertulian, regula fidei, diferă prin aceea, că el exprimă înțelesul concret al lui κ... ἐκκλησιαστικὸς după partea sa didactică, deci are un cuprins mai mic¹⁾.

Se înțelege de sine că de ore-ce cărțile Sf. Scripturi erau singurele de unde se scotea înțelesul lui κανων ἐκκλησιαστικὸς sau κανων τῆς ἐκκλησίας ele fură numite γραφὴ κανόνος, iar cărțile socotite fie-care în parte γραφὴ κανονικαί, κανονιζόμεναι, κεκανονισμέναι.

Acéstă numire fu lățită prin can. 59 al Conc. din Laodicea (363) și Epist. festală a lui Athanasie (360).

De la sec. IV sub «Scriptura canonului» sau «canon» se înțelegea «totalitatea acelor cărți sfinte, cari sunt însuflăte de Dumneșeu și în cari se cuprinde învățătura descoperită ca regulă și normă a credinței»²⁾. Ađi când ăicem «cărți canonice» ne ducem cu mintea la «cărțile bibliei» așa că espresiunea «cărți canonice» = cu «cărțile Scripturei».

Cunóșterea esactă a numărului acestor cărți este de mare importanță și chlar o necesitate, căci după cum avocatul și judecătorul trebuie să se foloséscă numai de legile în vigóre, cu atăt mai mult se cere pentru un creștin să cunóscă cari sunt acele cărți, cari cuprind învățătura ce el o póte lua ca normă a vieței sale. De sigur că un asemenea studiũ cere o întindere mult mai mare de cât 'i voiũ da eũ aci, totuși mẽ voiũ sili să aduc probe, cari să ne facă o idee clară despre cele susținute.

¹⁾ Irineũ circumscrie κανόν τῆς πίστεως cu „credința primită de la apostoli și învățăceii lor. (Olariu p. 318 și Credner „Zur Geschichte des Kanons“ p. 20 sq).

²⁾ *Irineũ*. c. Haereses. l. IV c. 35, 4 Migne VII ser. lat. col. 1089.
Tertulian „de Praescript:“ c. 37 Migne II ser. lat. col. 61.
Origen „Prolog. C. Cant. Migne XIII ser. graeco col. 82, 83.
Chrisostom. Omilia 58 in o. Facerei Mig. Tom. 54 ser. gr. col. 510.
Isid. Pelasiotul. lib. Epistolarum IV Migne 78 ser. gr. col. 1185 epist. 114.

Rufin. Com. in Symb. apos. Migne. 21 ser. lat. col. 374.

Augustin c. Donatist... l. II c. 31 Migne 43 ser. lat. col. 389—390.

Cărțile ce noi recunoștem astă-dî ca canonice sunt: cele 5 ale lui Moisi, Iosua, Judecătorii și cu Ruth., I și II Samuel (I și II Regi); I și II Regi (III și IV Regi); I și II Cronica, Esra și Neemia, Estir, Iob, Psalmii, Proverbiul lui Solomon, Ecclesiastul, Cântarea Cântărilor, Ión, Ieremia, Ezechiil, Daniil, Cei 12 Profeți mici: Obadia, Ioil, Ionà, Amos, Osie, Miha, Naum, Habacuc, Zefania, Ageu, Zacharia, Ma-leachi, cari cărți numărate separat ne dau numărul de 39—Eū aci mă voiū încerca să dovedesc că numai acestea sunt cărțile ce în adevăr merită să fie recunoscute ca canonice.

Sórta pe care a avut'o cărțile la *Ebrei*, *Creștini* cum și modul cum se exprimă asupra lor *păr., bis.*, ne va arăta unde este adevărul.

A) *La Ebrei*. — Grija ce Ebrei aveaū de cărțile sfinte atât în timpurile înainte de Chr., cât și după Chr., este pentru noi un semn că trebuie să punem preț pe cele ce ei ne vor spune asupra cărților sfinte. Ei ca și tóte pop., antichității la cari interesele religióse și științifice staū în strânsă legătură, păstraū cărțile literare însemnate la locurile sfinte ¹⁾.

Moisi scrie legea și o dă Preoților, fiilor lui Levi, cari aveaū îndatorirea ca după 7 ani să o citéscă înaintea poporului, pentru ca toți să o audă și să se conformeze prescripțiunilor ei (Deut. 31, 9 sq).—Dar nu numai poporul trebuie să o citéscă, ci când regele va căpăta tronul trebuie să céră o copie după acéstă lege și să o aibă în tot-d'auna înaintea ochilor ca să învețe a se teme de Dumneđeū. (Deut. 17

¹⁾ Atât la Greci cât și la Romani, la Fenicienii templele erau cele mai sigure archive unde se păstraū cărțile. *Strabo* numește din acéstă cauză templele *πινακοθήκα*. — Preutul fenician Sanchoniaton scrie istoria poporului său din archivele sante (*τῶν ἐν τοῖς ἑεροῖς ἀναγραφῶν*. — Euseb. praep. evan. 1. 9).—In Atena se păstra *χρήσμοι* și *διαθήκα* (*pacta*) *ἀππορρητοὶ ἐν οἷς σωτήρια τῆς πότῶς κείται* în Accropolis spre a le feri de falsificări—(vedî mai mult și Haevernik. *Einleitung in des Alt. Test.* 1; p. 1839).

18 sq). In această carte dată de Moisi preoților scrise Iosua la Sicheș legea și dreptul poporului (Ios. 24, 26); iar Samuel puse cele scrise de el în carte la ungerea lui Saul înaintea Domnului (I S. 10, 25).

Păstrarea acestor cărți în templu era pentru Ebrei ceva impus de însuși natura lucrului, căci legea, expresiunea dreptății divine nu putem avea alt loc de cât acolo unde era prezența Domnului în totă mărirea lui și acolo numai, ca înaintea tronului dreptății, fie-care să-și mărturisască greșelele. «Acolo trebuie să fie mărturie contra lui Israel (Deut. 31. 26) când se va abate de la legea Domnului. Afară de această grijă în păstrarea lor, autoritatea de care se bucura *Pentateuchul* la toți scriitorii posteriori ne dovedește canonicitatea lui. Incepând de la cărțile Judecătorilor până la cele din urmă scrieri, toate dovedesc o cunoștință profundă nu numai a legii dar și a celor-l-alte scrieri existente mai înainte de ei. Jertfa o prescriu în conformitate cu legea, lucrările cultului sunt conform vechilor prescripțiuni. Profeții și-au în lege un isvor bogat pentru profețiile lor. Poruncile legii, profețiile din ea toate le întrebuintează ei atunci când au nevoie de ele. Ies. 34, 16 vorbește despre «o carte a lui Iehova» (ספר יהוה) asupra căreia Gesenius ȳice: «Poetul pare că cugetă pentru oracolul său la o altă adunare de oracole, după cari posteriorii pot să judece esactitatea profețiilor lui». Psalmi sunt rezultatul unei vieți trăite sub lege. Proverbi lui Solomon sunt reflexii asupra legii. Ieremia cunoște mai toate scrierile din naintea lui etc. Tote cărțile erau bine cunoscute căci fiind considerate inspirate erau cu îngrijire păstrate. Așa Psalmi erau nu numai adunați dar și împărțiți în bucăți după cum se citeau la serviciul în templu.

Deci Ebreii îngrijau de cărțile sfinte și căutau să le păzescă de a nu se perde, fapt ce a determinat mai târziu pe unii bărbați să le adune la un loc, înlăturând ast-fel

pericolul pierderii, cu care aceste scrieri erau amenințate când limba Ebraică nu mai era pe deplin înțeleasă. De numărul ce cuprindea această colecțiune noi nu avem nimic din timpul acela. Cel mult dacă putem trage consecințe din examinarea cărților și din rezultatul ce l-am căpăta din citațiunile ce am găsi în ele din scrierile anterioare lor. Christos, cum vom vedea mai departe, ne vorbește de cărțile Vechiului Testament, dar numai cu cuvintele «Legea și Profeții» «cum este scris în lege» etc., fără însă a le numi. De sigur cuvintele lui Christos, care cităză Vechiul Testament după împărțirea cunoscută deja atunci, care împărțire cuprindea *tóte* cărțile ce Iudeii le consideraū sfinte, ar trebui să ne mulțămescă și să ne scótă din bănuială. Dar tocmai aci se naște întrebarea: *carī erau cărțile ce Iudeii recunoșteaū ca sfinte și pe carī le împărțeaū în Lege, Proteți și cele-l-alte?*

Fórte bine: Ei îngrijaū de ele, le-aū adunat și le respectă, dar carī sunt anume?

Vom vedea. După exilul Babilonic Ebreii se despart în Alexandrineni sau Egipteni și Palestineni, numiți ast-fel după țerile unde se aflaū. Și unii și alții avéū un canon al cărților sfinte. Cărților sfinte ce ei le avéū trebuie să le dăm și noi credēmint, de óre ce ei erau mai în măsură de cât noi ađi să judece valórea lor, ca a unor cărți ce formaū literatura lor religiósă și cuprindeau mărturiile mândriei lor naționale. Se obiectézá însă că noi nu putem să dăm deplin credēmint cărților ce ei avéū pentru motivul că nici ei nu se invoiaū asupra numărului lor. Ceī din Palestina avéū mai puține, cei din Alexandria avéū mai multe. Lucrul însă ar sta ast-fel. Canonul celor din Palestina era același cu al celor din Alexandria. Raportul în care staū cei din Alexandria cu cei din Palestina, Isus Sirach, Filo și Iosef Flaviū ne daū doveđi că canónele erau egale.

a) *Raportul în care staū ei.* Ebreii afară din Pales-

tina își zidiseră la Leontopolis (Egipt) un templu după modelul celui din Ierusalim, deci s'ar părea că relațiunile dintre ei aũ încetat, dar Filo ne spune ¹⁾ că el a fost trimis la Ierusalim spre a sacrifica în numele celor din Egipt. Înțelegeam acésta pentru Iudeii din Roma sau din alte părți ca: Asia unde nu aveaũ templu, dar cei din Egipt, cari aveaũ templu? Insemnătatea templului din Ierusalim, pasiunea de a sacrifica în Ierusalim ne arată că tot Ierusalimul era conducătorul lor de și erau răspândiți în toate părțile. Ochiul lor tot spre Ierusalim erau îndreptați. Putem noi admite că tocmai în partea cea mai însemnată, în privința cărților canonice, Ierusalimul nu mai le era conducător? Dar să admitem că ei primiseră și alte cărți. Ei bine! credeți că Ebreii din Palestina n'ar fi considerat acésta ca o schismă și ar fi evitat ori și ce contact cu ei, considerându-i ca pe unii ce voesc a strica fundamentul religiunii lor? Oare să fi uitat Ebreii din Palestina cuvântul lui Moisi, care le poruncea ferirea de contact cu ce ar fi schimbat ceva în lege? Atunci mai târziu, după ce ved că în traducerea Alexandrină sunt și apocrife pentru ce oprește până și studiul limbei grece? ²⁾ Acésta severitate față de limba grécă nu se împacă cu ideia ca Alexandrinii, de și aũ primit și alte cărți, totuși sunt primiți a sacrifica la templul din Ierusalim.

b) *Isus Sirach*, care a trăit cam pe la 140 a. Chr., și care a tradus sentințele unchiului său în grecește dice în Prologul întâi: «Vă rog să citiți cu indulgență și cu băgare de seamă și să mă ertați dacă am reușit mai puțin de cât alții, cari înainte mea aũ făcut asemenea traducțiuni. De ore ce expresiunea ebraică perde dacă se redă prin vor-

¹⁾ Philonis Iudaei opera quae reperiri potuerunt omnia de Thomas Maugey. Tom. II p. 646 (Tóte citațiunile din Filo le fac după acésta ediție).

²⁾ Sota IX, 14; Baba Kama folio 82, 2.

bele altei limbi. Acéastă observație se face nu numai la acéastă carte, dar și la *Lege, Profeți și cele-l-alte* cărți, este deosebire între original și traducere ¹⁾

Deci aci este în cartea unchiului său împărțirea: «Lege, Profeți și cele-l-alte» ca și în Luca 24, 44 numai că la Luca este ȃis «ψάλμοι» în loc de «τα λοιπα των βιβλων. In altă parte a prologului său laudă el studiul «Legei, Profetilor și celor-l-alte cărți» ²⁾. Unchiul său trăia în Palestina, deci cunoștea canonul Palestinean. Dacă Sirach ar fi știut că nu este același cu al celor din Alexandria cum se pôte că el nu spune nici un cuvînt asupra acestui lucru, de óre ce cum vedem, el dă o mare însemnătate acestei cărți?

c) *Filo* (născ. 20 a. Chr. † 54 d. Chr.) cel mai important martor în ce privește timpul de atunci de și cunoștea apocrifele, căci împrumută modul lor de vorbire, totuși el nicăeri» nu le citéză espres, nici nu baséză pre ele vre-o afirmațiune, nicăeri nu le recunóște o autoritate canonică divină» ³⁾ ba ce este mai mult «el nu le acordă nici chiar onórea pe care o dă unui Plato, Philolaus, Silon, Hippocrates și alții din ale căror scrieri el introduce locuri întregi» ⁴⁾. El spune că Terapenții (secta iudaicii în Egipt) nu aveaũ scrieri fanatice ci scrieri sfinte ca «Legea, oracolul Profetilor cãntece de laudă lui Dumneđeu și alte cărți prin cari se întreținea frica lui Dumneđeu și se marea cunoș-

¹⁾ Eichhorn „Einleitung in Alt. Test.“ T. I p. 75 sq.

²⁾ Eichhorn l. c. p. 77.

³⁾ Haevernick l. c. p. 71.

⁴⁾ Eichhorn l. c. p. 83 sq Hornemann (observationes ad illustrationem doctrinae de canone V. Testamenti ex Philone) care cu intențiunea de a și forma o idee despre canonul Vechiului Testament a studiat pe Filo ȃice (p. 29): „alia denique: utrum Philo librum aliquem apocryphum pro divino habuerit“ de și sunt locuri din scrierile apocrife totuși că Filo aceste cărți „prodivino habuisse minime probant“. (Hornemann aduce o mulțime de locuri din Filo unde se citéză cărțile apocrife).

tința lui ¹⁾). Aci de și vorbește de canonul Terapenților, totuși el era una cu al Iudeilor Egipteni de óre ce numirea lor «Lege, Profeti și cele-l-alte» corespunde cu a lui Sirach și a celor-l-alți scriitori Palestineni.

d) *Iosef Flaviu* în cartea sa c. Apion (lib. I c. 8) numără numai cărțile canonice. El era Elenist și posedă nu destul de perfect limba Ebraică (Gesennis. Geschichte der hebr. Sprache pag. 80 sq.). El a usat traducerea celor 70, cum se póte dar că el nu amintește de cât aceleași cărți, care le aveu și cei din Palestina? ²⁾.

Acestea ne pot dovedi, că dacă privim chestiunea mai de aprópe nu póte fi vorba la Iudeii din Egipt de un canon deosebit de cel din Palestina. Este adevărat că Alexandrinii aũ în canonul lor și cărți necanonice, dar dacă vom examina motivul pentru care ei aũ primit aceste cărți ne vom convinge, că primirea lor nu este de cât o operă a timpului de mai târziu și nu póte influența nici de cum în a le recunóște ca fiind de aceeași autoritate cu cele-l-alte.

În teologia Alexandrină înțelepciunea ce trece din *ném* în *ném* este principiul descoperirii (Înțelep. 7, 23, 27). Logos, vestitorul lui Dumnezeu, lucră și ađi în ómeni. Deosebirea între o literatură inspirată mai veche și alta neinspirată nouă, Filo nu o cunóște. De aceea chiar el se credea inspirat. Deci Alexandrinii aũ luat canonul celor din Palestina, dar fără ca să fi hotărit deosebirea între literatura sfântă și profană pe care (deosebire) o găsim la Iudeii din Palestina. În Palestina cu Maleachi se stinsese spiritul profetic și orî-ce carte apărea numai era primită în canon, sp. es. Isus Sirach. Mai mult încă. Filo, care se credea inspirat, nu dă, cum vom vedea mai jos, nici o autoritate apocrifelor³⁾. De ce? Probă este că aceeași convingere dom-

¹⁾ Onciu p. 17; Filo „de vita contempl.“ Maug. Tom. II p. 475 (rînd 15—25).

²⁾ Pentru Filo și Iosef veđi și mai departe.

³⁾ Veđi și pag. 11.

nea în ce privește cuprinsul canonul Vechiului Testament atât la Palestineni cât și la Alexandrineni, numai că mai târziu sub influența principiului mai sus (p. 12) arătat, Alexandrinenii au mărit canonul prin adăugarea scrierilor aparținătoare literaturii mai nouă ebraică.

Resultat. Iudeii din Egipt stau în raport strâns cu cei din Palestina; acolo 'și au ochii ațintiți și acolo se duc se sacrifice; sunt considerați ca frați. Isus Sirach nu face pomenire de alt canon deosebit la Alexandrineni. Filo de și recunoștea princip. Alexandrinenilor în continuarea descoperirii divine totuși da autoritate numai scrierilor ce avea Iudeii din Palestina. *Iosif Flaviu* de și a usat traducerea celor 70 totuși are numai cărțile celor din Palestina. Deci era *același canon* și la unii și la alții.

(Va urma).

Ioan Popescu.

CRONICA BISERICESCĂ.

I.

Desbaterile S-tului Sinod.

În numărul trecut al acestei reviste am spus, că în numărul acesta vom face o scurtă dare de seamă despre desbaterile din sesiunea de toamnă 1901 a Sf. Sinod al Bisericii noastre. Iată acea dare de seamă:

Sesiunea de toamnă a S-tului Sinod s'a deschis în ziua de 12 Octombrie cu solemnitatea obicinuită, făcându-se la ora 10 a. m. un Te-Deum în Catedrala Sf. Mitropolii, la care au asistat P.P. S.S. membri ai S-tului Sinod și Dl. Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, iar la ora 10 $\frac{1}{2}$ sfințirea apei în sala ședințelor, după care Dl. Ministru a citit Mesagiul Regal de deschiderea acestei sesiuni.

După acestea, sub președenția I. P. S. Mitropolit Primat, s'a citit sumarul ultimei ședințe din sesiunea de Primă-vară și s'a aprobat; s'au ales P.P. S.S. Secretari ai biuroului precum și comisiunile de petițiuni, pentru cercetarea manualelor de învățământ religios, cursul primar, pentru cercetarea manualelor de învățământ religios, cursul secundar, pentru cercetarea manualelor de Musică bisericescă și pentru luarea socotelilor Revistei și Tipografie.

I. P. S. Mitropolit Primat, Președinte, comunică că, fiind auto-

risat de Sf. Sinod, a prezentat cu ocaziunea aniversării născerei A. S. Regale Principesei Elisaveta cartea de rugăciuni, destinată de Sf. Sinod și că tot cu această ocaziune a depus respectuoase felicitări din partea Sf. Sinod și pentru aniversarea născerei A. S. Regale Principelui Carol, în prezența M. S. Regelui și a Principilor moștenitori și atât M. S. Regele cât și A.A. Lor Regale Principii moștenitori 'l-au însărcinat a prezenta S-tului Sinod mulțămiri pentru oferirea cărței de rugăciuni și pentru felicitările aduse de Sf. Sinod prin I. P. S. Sa. P.P. S.S.. Membri ai Sf. Sinod au aclamat după această comunicare: Să trăească M.M. Lor.

În fine s'au citit de la biuroș comunicările, cari s'au trimis la comisiuni.

*
* *

Sedința din 15 Octombrie. S'a citit scrisoarea primită de la Sanctitatea Sa Prea Fericitul Patriarch al Constantinopolului D. D. Ióchim, prin care comunică alegerea și confirmarea Sanctității Sale pentru a doua oră în această demnitate. S'a citit asemenea și răspunsul trimis de către I. P. S. Mitropolit Primat la această scrisoare. Ambele s'a hotărât să se publice în Revista Sf. Sinod.

După acestea s'au citit următoarele rapoarte ale comisiunii de petițiuni:

Raportul relativ la adresa P. S. Episcop al Râmnicului, prin care propune a se mijloci la Onor. Guvern ca să aducă un proiect de lege înaintea Onor. Corpuri legiuitoare, spre a se da voie ca alipirile sașu deslipirile unui cătun sașu comune de la o parohie să se pótă face prin înalt Decret Regal. S'au aprobat conclusiunile raportului, cari sunt în sensul propunerii făcută de către P. S. Episcop al Râmnicului.

Idem relativ la cererea locuitorului Gheorghe Carciga din comuna Corbița, Județul Tecuci de a i se încuviința căsătoria a patra cu femeea Safta Coman Sglimbia, cu care trăesce nelegitim. S'au aprobat conclusiunile raportului de a se trimite cererea numitului locuitor la P. S. Chiriarh respectiv spre a dispune cele ce va crede de cuviință.

Idem relativ la suplica preoților, diaconilor, cântăreților și paracliserilor din urbea Huși, prin care se plâng că li s'au redus salariile prevădute în legea clerului. S'au aprobat conclusiunile raportului de a se mijloci la Onor. Minister al Cultelor, spre a se lua măsuri de îndreptare.

Idem relativ la suplica câtor-va enoriași ai desființatei biserici Sf. Nicolae (din Prund) din Bucuresci, prin care cer ca suma de 136,000 lei, cu care s'a răscumpărat de Aședămintele Brâncovenesti terenul numitei biserici să se lase bisericeii Sf. Ilie, la care a fost filială desființata biserică Sf. Nicolae din Prund. S'au aprobat conclusiunile rapor-

tului de a se trece la ordinea zilei, de óre-ce Sf. Sinod s'a rostit asupra acestei cestiuni.

Idem relativ la cererea de tundere în monahism a unui frate din Monăstirea Ciolanu și a unui frate din Monăstirea Stănișóra. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se admite călugărirea acelor frați.

*
**

Ședința din 17 Octombrie. S'a citit următoarele rapórt ale comisiunilor:

Raportul comisiunei de petițiuni relativ la apelul preotului caterisit Ștefan Oprișan, parohul parohiei Blaga, comuna Negulești, județul Tecuci. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se cassa sentința de caterisire pronunțată de Consistoriul Eparhiei Romanului în ziua de 20 Aprilie a. c. asupra numitului preot și a se trimite să se judece din nou de un alt Consistoriū al uneia din Eparhiile limitrofe. S'a aprobat a se trimite să se judece din nou de către Consistoriul Eparhiei Sf. Mitropolii a Moldovei și Sucevei.

Idem relativ la cererea locuitorului Vasile V. Apeștoiu și Elena Dragomir Moise din parohia Valea Rea, județul Bacău, de a li se încuviința căsătoria fiind în grad de rudenie apropiétă. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se trimite suplica numitului locuitor la P. S. Chiriarh respectiv, spre a dispune cele ce va crede de cuviință.

Idem relativ la cererea locuitorilor din comuna Bădenii-pămêntenii, județul Muscel, privitoare la schimbarea bisericeii parohiale. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se trimite suplica acelor locuitori la Inalt P. S. Chiriarh respectiv, spre a dispune să se facă cercetare în localitate ca să se constate dacă cererea locuitorilor este dréptă.

Idem relativ la cererea fostului preot Pavel Moraru din comuna Chețrești județul Vaslui, de a i se reda preoția dacă se va constata prin o anchetă, că nu este vinovat de faptele de care a fost acusat. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se menține votul dat în ședința de la 11 Maiu 1900 și a se trece la ordinea zilei.

Idem relativ la cererea de tundere în monahism a unui frate din Monăstirea Căldărușanii și a trei frați din Monăstirea Cernica. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se admite călugărirea acelor frați.

Idem al comisiunei pentru luarea socotelelor Revistei și Tipografieii relativ la raportul Comitetului Revistei „Biserica Ortodoxă Română” cu care a înaintat darea de sémă asupra gestiunei financiare pe anul 1900—1901. S'a aprobat conclusiunile raportului de a nu se da descărcarea și a se înapoia comitetului darea de sémă spre a o rectifica

și a restabili budgetul Revistei în limita cheltuelilor aprobate de Sf. Sinod.

*
* *

Ședința din 18 Octombrie. S'au citit următoarele rapoarte ale comisiunilor:

Raportul comisiunii de petițiuni relativ la cererea pictorului Iosif Hofrichters Sohn din Reichenau (Boemia), de a i se încuviința să vîndă icône în țară după modelul celor înaintate S-tului Sinod. S'a aprobat propunerea P. S. Arhieru Conon Bacaónul de a nu se încuviința vinderea de icône străine în țară.

Idem relativ la cererea locuitorilor din cătunul Buzestî, județul Gorj, că să fie lăsați tot la parohia Maghereștî, iar nu la Hotiniî-Turbați. S'au aprobat conclusiunile raportului de trecere la ordinea Țilei.

Idem relativ la cererea câtor-va seminaristî din județul Teleorman, absolvenți de patru clase seminariale, de a li se încuviința să fie hirotoniți la comune rurale vacante de preoți. S'au aprobat conclusiunile raportului de a se trece la ordinea Țilei.

Idem relativ la cererea locuitorilor din cătunul Valea Orlei, comuna Bucov, județul Prahova, de a se face parohie nouă în acel cătun. S'au aprobat conclusiunile raportului de a se trece la dosar, fiind satisfăcută acéstă cerere de Sf. Sinod.

Idem relativ la cererea preotului A. Tașcău din comuna Bălăneștî, județul Gorj, de a se modifica acea parohie. S'au aprobat conclusiunile raportului de a se pune la dosar cererea numelui preot, ca neîntemeiată.

Idem reletiv la cererea Incuitorilor din cătunul Brădățelul pendinte de parohia Rotopăneștî jud. Suceva, de a se alipi acel cătun la porohia Horodniceniî. S'au aprobat conclusiunile raportului de a se trece la ordinea Țilei.

Idem relativ la cererea preotului Anghel Botez din comuna Truseștî județul Botoșani de a se contopi parohia Hulub cu parohia Buhăcenî. S'au aprobat conclusiunile raportului de a se trece la ordinea Țilei.

Idem relativ la cererea preotului Ión Plevianu din Craiova de a i se reda postul de paroh la parohia Mântuleșa. S'au aprobat conclusiunile raportului de a se trimitte cererea numelui preot la P. S. Chiriarch respectiv, spre a dispune cele ce va crede de cuviință.

Idem relativ la adresa Sf. Episcopii a Dunărei de Jos cu care înainteză două dosare cu actele privitoare la judecata din nou a preotului caterisit Gheorghe Căprescu din parohia Valea Sărei, județul Putna.

S'a a aprobat conclusiunile raportului de a se înainta acele dosare Sf. Episcopii a Romanului, spre a reintegra pe numitul preot în toate drepturile sale, iar pe dascălul Al. Macovei a'l depărta din serviciul bisericeii, potrivit sentinței pronunțată de Consistoriul Eparhiei Dunărei de Jos.

Idem relativ la cererea preoților din Târgul Némț de a se mijloci la Onor. Guvern ca să se modifice legea repausului Duminical în sensul ca târgurile să fie închise până la ora 12 în zilele de Duminică și sărbători. S'a aprobat propunerea P. S. Episcop al Râmnicului de a se amâna rezolvirea acestei cestiuni până ce vor veni și celelalte raporte ale comisiunei tot asupra acestei cestiuni spre a se conexa și a se lua o decisiune.

Idem relativ la cererea de tundere în monahism a șapte frați din Monăstirea Némțu și Secu; a unui frate din M-rea Râșca; a unui frate din M-rea Tarcău; a unui frate din Schitul Durău; a doi frați din Schitul Frăsinei; a un-spre-zece surori din M-rea Văratu; a două surori din M-rea Agapia și a unei surori din M-rea Samurcășești. S'a aprobat conclusiunile raportului, de a se admite călugărirea acelor frați și surori.

Idem raportul comisiunei pentru luarea socotelor Revistei și Tipografiei relativ la raportul Direcțiunei Tipografiei cărților bisericești, cu care înainteză proiectul de buget al Tipografiei pe anul financiar 1902—1903. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se aproba proiectul de buget al Tipografiei pe anul 1902—1903.

*
* *

Sedința din 19 Octombrie. S'a citit următoarele raporte ale comisiunilor:

Raportul comisiunei de petițiuni relativ la suplica parohului din comuna Brănești, județul Gorj, de a se lua măsuri spre a se respecta legea repausului Duminical în comunele rurale și de către autoritățile respective. S'a aprobat propunerea P. P. S. S. Episcopii al Râmnicului și al Dunărei de Jos de a se trimitte tot-de-una asemenea cereri precum și altele P.P. S.S. Chiriarii respectiv spre a chibzui asupra lor.

Idem relativ la cererea de tundere în monahism a unui frate din M-rea Ciolanu; a trei frați din M-rea Stănișóra; a unui frate din Schitul Saun; a cinci surori din M-rea Văratu; și a patru surori din M-rea Cotești. S'a aprobat conclusiunile raportelor de a se admite călugărirea acelor frați și surori.

Idem al Comisiunei pentru luarea socotelor Revistei și Tipografiei relativ la darea de sémă asupra gestiunei financiare a Revistei pe

1900—1901. S'aŭ aprobat conclusiunile raportului de a se aproba gestiunea Revistei pe anul 1900—1901 cu modificarea indicată în raport.

* * *

Ședința din 20 Octombrie. S'aŭ citit următoarele rapoarte ale Comisiunilor:

Raportul Comisiunei de petițiuni relativ la cererea D-lui Iose Szerszeniewicz, din Cracovia de a'i se încuviința să vîndă icónițe în țeră după modelul celor înaintate Sf. Sinod. S'aŭ aprobat conclusiunile raportului de a nu se încuviința cererea numitului Domn.

Idem relativ la cererea preotului Hris. Mihăescu de la biserica filială Schitu Măgurénu din Bucuresci de a se face parohie și acea biserică. S'aŭ aprobat conclusiunile raportului de a se lăsa la chibzuința I. P. S. Chiriarh respectiv.

Idem al Comisiunei pentru cercetarea manualelor de învățămînt religios, cursul primar, relativ la manualul întitulat: „Prima carte de religie” întocmită de D-nii Dim. Cecropid, I. N. Ciocan și D. G. Chiriac. S'aŭ aprobat conclusiunile raportului de a se aproba numitul manual cu observațiunea 1) Ca autorii să introducă în text corecturile făcute de Comisiune și 2) Ca iconițele aflate acum în text să le înlocuască cu acelea aflate în Cartea de rugăciuni elaborată de Sf. Sinod.

Idem al Comisinei pentru cercetarea manualelor de învățămînt religios, cursul secundar, relativ la manualul întitulat „Dogmele Bisericeii Ortodoxe” de Protopresbiterul Simion Popescu. S'aŭ aprobat conclusiunile raportului de a se aproba numitul manual.

Idem relativ la manualul întitulat: „Dogmele Religiei creștine” de Haralambie Dumitrescu, profesor la Gimnasiul din Câmpu-Lung. S'aŭ aprobat conclusiunile raportului de a se aproba numitul manual.

Idem al Comisiunei pentru luarea socotelilor Revistei și Tipografiei relativ la raportul Direcțiunei Tipografiei prin care arată că cartea numită: „Didahii” de Ilie Meniat nu se pôte desface cu opt lei exemplarul și că ar fi bine să se fixeze prețul de 3 sau 4 lei exemplarul. S'aŭ aprobat conclusiunile raportului de a se fixa prețul numitei cărți la patru lei exemplarul.

Idem relativ la raportul Comitetului revistei cu care înaintéază proiectul de budget al Revistei pe anul financiar 1902—1903. S'aŭ aprobat conclusiunile raportului Comisiunei de a se aproba proiectul de budget al Revistei pe 1902—1903, cu mai multe desiderate cuprinse în raportul Comisiunei.

Terminându-se lucrările, D-l Ministru al Cultelor și Instrucțiunei Publice a citit Mesagiul Regal de închiderea sesiunei de Tómnă a Sf. Sinod.

II.

De la Ministerul Cultelor și al Instrucțiunii Publice.

De la Ministerul Cultelor avem următoarele științe cu privire la Clerul nostru.

a) *Namiri.*

— Noș hirotonitul preot Nicolae Antonescu, este numit pe ziua de 15 Septembrie a. c. paroh la parohia Valea-Popei, comuna Valea-Călugărească, jud. Prahova.

— Preotul Petru Săndulescu, fost preot supranumerar la biserica filială din cătunul Ghîuvenlia, parohia Gheringec, jud. Constanța, este reintegrat pe ziua de 1 Octombrie a. c. în acel post.

— Preotul supranumerar Sachelarie Nicolae Vasiliu, de la parohia Văleni, jud. Roman, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c. paroh al parohiei Muncelu-de-sus, comuna Mogoșesci, același județ.

— Noș hirotonitul preot Constantin Cfasniuc, este numit pe ziua de 15 Septembrie a. c. paroh la parohia Băznósa, com. Zlătunóia, jud. Botoșani.

— Preotul Ión Todescu, de la parohia Buciumi-Cerb, jud. Abrud, Transilvania, este numit pe ziua de 1 Septembrie a. c. paroh la parohia și comuna Filipesci, jud. Brăila.

— Noș hirotonitul preot Spiru Ștefănescu, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c. paroh la parohia Perî-Rîioși, județul Teoleorman.

— Noș hirotonitul preot Avram Ionescu, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c. paroh la parohia Tărlescî, jud. Prahova.

— Noș hirotonitul în Diacon Gheorghe Popescu, Licențiat în Teologie, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c. Diacon la biserica „Sf. Nicolae” catedrala Sf. Episcopii a Dunărei-de-jos.

— Diaconul Teodor Alexandrescu, de la biserica „Sf. Nicolae” catedrala Sf. Episcopii a Dunărei-de-jos, hirotonit în preot, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c. paroh la biserica „Sf. Spiridon din urbea Galați.

— Preotul Ion Mocanu, fost paroh la parohia Valea-luî-Ión, jud. Bacău, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c. paroh la parohia Țibănesci-Buhlei, județul Vaslui.

— Preotul supranumerar Toma Țurcanu, de la parohia Hadgilor, jud. Tulcea, este numit paroh pe ziua de 1 Octombrie a. c. la parohia Eski-Balea acel județ.

— Noû hirotonitul preot Nicolae Costăchescu, este numit pe ziua de 1 Octomvrie a. c. paroh la parohia Purgueți, jud. Brăila.

— Noû hirotonitul preot Alexandru Miculescu, este numit paroh pe ziua de 15 Octomvrie a. c. la parohia Licuriciu, jud. Teoleorman.

b) *Transferări.*

— Preotul paroh Dimitrie Ciocărlan, de la parohia Băhnași, jud. Vaslui, este transferat în aceeași calitate pe ziua de 1 Octomvrie a. c. la parohia Dobrovățu-Ruși, acel județ.

— Preotul supranumerar Stamate Nedeleșcu, de la parohia Stănilăvescî-Ôrja, jud. Argeș, este transferat în aceeași calitate pe ziua de 1 Octomvrie a. c. la parohia Strâmbeni, comuna Suseni, acel județ.

— Preotul paroh Toma N. Sachelarie de la parohia Urzicênca, jud. Ilfov, este transferat în aceeași calitate pe ziua de 1 Octomvrie a. c. la parohia Ciocănesci, jud. Ilfov.

— Preotul Christu Ilief supranumerar la cătunul Terzichioi, parohia Pautelinsow, jud. Constanța, este transferat pe ziua de 1 Octomvrie a. c. în aceeași calitate la cătunul Cuțuciu, parohia Pârlita, acel județ.

— Preotul paroh Ión Rădulescu de la parohia Eski-Baba, jud. Tulcea, este transferat în calitatea de preot supranumerar, pe ziua de 1 Octomvrie a. c. la parohia Topolog, jud. Constanța.

— Preoții parohi Barbu Scărlătescu, de la Parohia Maia, și Gheorghe Duhovnicu, de la parohia Rădulescî-Filitis, ambii din jud. Ilfov, sunt transferați pe ziua de 1 Octomvrie a. c. unul în locul altuia.

— Preotul paroh Grigorie Apostenu de la parohia Telescî-Birnicî, jud. Gorj, este transferat în aceeași calitate pe ziua de 1 Noemvrie a. c. la parohia Frătescî-Birnicî, acel județ, iar preotul paroh Ión Berculescu, de la parohia Racî, este transferat tot ca paroh pe aceeași zi la parohia Telescî-Birnicî, același județ.

c) *Demisiuni.*

— Preotul paroh Ión Mihăescu Duhovnicu, de la parohia Târlescî, jud. Prahova, a demisionat din cauză de bătrînețe pe ziua de 1 Octomvrie, din postul de paroh și preoție.

— Preotul paroh Răducan M. Popescu, de la parohia Isverna, jud. Mehedinți, a demisionat pe ziua de 1 Aprilie 1902 din postul de paroh spre a-și regula drepturile la pensie ca învățător.

— Preotul paroh Constantin Vasilescu, de la parohia Ahmanlău, jud. Constanța, demisionând pe ziua de 1 Octomvrie a. c. din postul său de paroh, a trecut în altă Eparhie.

d) *Decese.*

— Preotul supranumerar Vasilie Forțu din parohia Stoșesci, jud. Fălciu, decedat în 17 Septemvrie.

— Dăscălescu Nicolae paroh la Dobrovățu-Ruși, jud. Vaslui, decedat în 10 Septemvrie.

— Preotul supranumerar Stefan Costescu din parohia Parachioi jud. Constanța, decedat în 3 Septemvrie.

— Preotul supranumerar Dumitru Stoian de la parohia Putineiu, jud. Teleorman, decedat în 7 Octomvrie.

— Preotul paroh Nicolae Măruțescu de la parohia Frățesci-Birnic, jud. Gorj, decedat 1 Octomvrie.

— Preotul supranumerar Iorgu Popescu și Nicolescu de la biserica parohială Adormire (Berevoesci) din urbea Vălenii-de-Munte decedat 28 Septemvrie.

III.

Intre I. P. Sf. Serghie, Arhiepiscop al Vladimirului și Suzdahului din Rusia și între I. P. Sf. Mitropolit Primat Iosif Gheorghian s'a schimbat următoarea corespondență.

Inalt Prea Sântia Vóstră,

Primind de la Inalt Prea Sântia Vóstră în anul 1898 (8 Iunie) cunoștinți despre sfinții români, Vă aduc mulțemiri adânci pentru comunicarea acestor cunoștinți și prea smerit Vă rog a primi din parte-mi un exemplar a ediției a doua din Almanahul complet al Răsăritului, alăturat pe lângă acésta.

Invocând sfințele Vóstre rugăciuni, am onóre a fi:

Al Inalt Prea Sântiei Vóstre
prea plecată slugă,

Serghie Arhiepiscop al Vlademirului și Suzdahului.

Inalt Prea Sântite Stăpâne,

Am primit cu o vie recunoștință Almanahul complet al Răsăritului lucrare plină de merite, al Inalt Prea Sântiei Vóstre, și care a îmbogățit literatura noastră teologică-ortodoxă cu o operă de valóre incontestabilă.

Dumnezeul măririlor, să reverse asupra Inalt Prea Sântiei Văstre toate harurile Sale pentru proslăvirea numelui Lui.

Am primit cu această ocaziune, și scrisoarea Inalt Prea Sântiei Văstre la care grăbindu-mă a răspunde cu evlavie și cu multă dragoste, Vă asigur că mare plată aș de la bunul Dumnezeu, cei ce se ostenesc în lucrări de așa fel care se deștepte în poporul ortodox sentimentele de venerație ce datorim sfinților Bisericii a căror viață și merite neperitoare Ți-aș făcut prietenii ai Domnului, iară nouă ne slujesc de modele vrednice de urmat pe drumul cel bun al sfintei mântuirii în Domnul.

Imbrățișându-vă cu sânta sêrutare în Domnul, sunt al Inalt Prea Sântiei Văstre cu totul devotat frate în Cristos.

Iosif Mitropolit Primat al României.

G...

CUVINTARE

rostită cu prilejul parastasului fondatorilor și donatorilor «Internatului Teologic», în ziua de 18 Noembrie 1901.

«Din rodurile lor îi vei cunoște pe
«dînșii» și «Tot pomul bun, pome bune
«face». (Matei VII, 17).

*Prea Sântiți Părinți
Frați creștini,*

Dacă am da răgaz ochilor minții să-și ridice pentru câte-va clipe privirile de la lucrurile de care ne ocupăm dilnic și am căuta puțin în liniște, la frământările mari în cari se găsesc de vécuri—și se găsesc și astă-đi—popórele đise culte, și am căuta să vedem ținta către care le mână tóte avînturile lor mari, ușor am putea vedea că mai toți pașii lor le sînt îndreptați pe drumul care să le ducă spre o cât mai mare—*lumină*.

Sub acest aspect ni se înfățișeză—și trebuie să ni se înfățișeze—orî-ce națiune cultă în avîntul său; tindînd către lumina la a cărei raze omul să pótă vedea mai cu ușurință adevăratul drum ce trebuie să mERGă în vieță.

Și către acea lumină trebuie să tindă nu numai popórele în masă, ci și fărimiturile din popóre—societățile omenesci,—

Iată de ce și noi, actualii studenți în frunte cu P. S. nostru părinte director, cât și generațiunile viitoare de studenți, câte se vor perinda prin acest internat, vom căuta ca în fie-care an, la anumite zile, să facem pomenirea acestor persoane cu o cât mai mare solemnitate. Pentru noi acesta e o datorie sfântă pe care vom căuta să ne o îndeplinim tot-deuna cu cea mai mare plăcere, respect și recunoscință.

Terminând, nu putem încheia aceste puține cuvinte ce avem de spus întru pomenirea lor, fără să rugăm pe Bunul Dumnezeu, să facă ca fapta lor care e spre binele Bisericii și a Neamului nostru, să găsească cât mai mulți imitatori; și fără să șicem:

Să le fie în veci pomenirea lor. Amin.

Victor Paia.

Student în «Internatul Teologic».

DONAȚIUNI.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Theodor Rădulescu enoriaș al bisericii Alexe care a făcut cu cheltuiala sa proprie, toate strănile numitei biserici din nou, cheltuind pentru acésta aprópe suma de 2000 lei; iar strănile cele vechi le-a luat D-sa spre a le repara și în urmă să le dăruiască la vre-o biserică din comunele rurale, care va avea trebuință.

D-na Elena G. Cantacuzino Râforénul, bine-voind a dona sfintei biserici parohiale cu hramul „Sf. Nicolae“, din com. Râfovul jud. Prahova, un rînd complet de sfinte odăjdii preoțești, în valóre de 100 l. Epitropia aceștei parohii aducênd viile sale mulțămiri pióseii donatóre.

Se aduce mulțămiri publice din partea epitropiei bisericii „Sf. Voevođi“ din cătunul Sabangia, jud. Tulcea, urmátórelor persóne cari au dăruit obecte sus đisei biserici și anume: D-nii Gavrilă Lupu și Anton Comescu o cristelniță în valóre de 60 l. Gavrilă Lupu un finer și un vas pentru apă în valóre de 5 l. Vasile Ștefan un țol de lână în valóre de 15 lei, și Gheorghe Gh. Cudalb o carte de Te-deum, acatistul Cuv. Parascheva, și acatistul Sf. Dumitru isvorîtorul de mir în valóre de 7 l.

Se aduc mulțămiri publice D-nei și D-lui Mihail Atanasiu, din partea Părintelui N. Crivățz, parohul bisericii din comuna Fundeni, jud. Tecuci, pentru că a dăruit bisericii un Orologiú bogat legat

în pele marochin în valóre de 32 lei, asemenea pentru că, cu a sa chltuială întreține biserica cu lumînări și unt-de-lemn.

Se aduc mulțămiri publice persónelor mai jos notate cari aũ contribuit atât cu bani cât și cu ofrande în folosul bisericilor din județul Ilfov și anume: D-l Gheorghe Dobrescu din București a donat suma de 800 lei pentru restaurarea bisericeii parohiale Dudești. D-l N. Filitis proprietarul moșiei Rădulești-Filitis a reparat radical biserica parohială Rădulești cu spesele sale. D-l S. Săbăreanu proprietarul moșii Nefiu, a donat 20 făclii de cöră curată pentru biserica filială din cătunul Nefiu.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Nicolae Stan Bucșe din comuna Brebu, jud. Prahova, care a dăruit bisericeii parohieii „Pietriceaua“ o icónă „Sf. Nicolae“ în valóre de 60 lei, iar D-l Ion Stan al Niți o candelă de argint în valóre de 10 l.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pióse mai jos notate, cari aũ bine-voit a dona bisericeii „Popa-Tatu“ din capitală, diferite obiecte și anume: D-l și D-na A. Vântu o candelă de argint în valóre de 120 l. D-l Anton Bulandra nisce piulițe de oțel în valóre de 40 lei, și D-l G. Calonfirescu o lumînare de 4 kg., cu pedestal, în valór de 30 l.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pióse mai jos notate cari aũ bine-voit a dona bisericeii filiale „Radu-Vodă, din capitală diferite obiecte de valóre și anume: D-na Sevastia Costescu str. Poetului din București, a donat o (Sveră) perdea de mătase fină, brodată cu fir și mătase pentru sf. Uși Impărătești în valóre de 135 l., D-na Ecaterina cu fica sa Elena familia Fundescu N. I. a donat un rînd de (Aere) Procovețe de atlas alb brodat cu mătăsuri și fir în valóre de 50 l. D-na Lucșița Capșa a donat o Sf. Evanghelie legată în catifea verde și poleită cu argint și aur în valóre de 25 l. D-na Zmaranda St. Negrea a donat un rînd de (aere) Procovețe atlas grenă brodat cu mătăsuri în valóre de 45 l. D-na Theodora G. Popescu soția cântărețului bisericeii amintite a donat o pólă pentru iconostas de catifea brodată cu mătase și fir în valóre de 50 l. D-na Maria Marinciu Săpunaru a donat un covor tuns un fotoliũ și o icónă „Maica Domnului“ lucrată în mozaic. D-nii Comercianți Frați I. D. Morănescu, capu podului (Moșii) aũ donat un lanț pentru policandru în valóre de 21 l. 85 b., și D-nii Radu Simion D. Măndică măcelar și Mitică Moronescu aũ bine-voit a dona o Evanghelie legată în pele marochin și ornată cu aur, în valóre de 15 l.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pióse și caritabile, cari aũ bine-voit a veni în ajutorul Bisericii Brezoianu, contribuind cu bani și obiecte cu ocasiunea reparațiilor, ce s'aũ făcut Sf. Locaș și

anume: Majestatea Sa Regele Carol I a dăruit un policandru de alamă cu 24 lumini, Onor. Primărie a Capitalei 20,000 lei. Onor. Minister al Cultelor și Instrucțiunii Publice 7,000 l. D-l Iorgu Dumitrescu, din com. Podul-Bărbierului, a făcut cu cheltuéla sa pictura murală a bisericii în valóre de 7000 l. P. S. S. Arh. Nifon N. Ploesténul, Vicarul Sf. Mitropolii, a îmbrăcat peste tot cu argint Sf. Evanghelie a Bisericii, care avea argint numai la colțuri și la mijloc, a dăruit și 200 lei numerar și a oficiat gratuit la Sfințirea Bisericii. D-l Pană Pencovici și D-șóra Aneta Mihail Pencovici, o pereche sfeșnice împărătești de alamă în valóre de 1000 l. D-na Maria Zenide 1000 lei numerar și o pólă de atlas pictată pentru tetrapod. Păr. Econom Ion Sărindărénu și D-na Zoe Economu Sărindărénu 1000 lei numerar și un policandru cu 10 lumini. D-na Alexandrina Zefcari 776 l. D-șóra Zoe Vlădoénu, un rînd de véstimente preoțesti în valóre de 600 l. Economul N. Abramescu, 342 lei, dintre cari 142 lei proveniți din ziua sfințirii bisericii și la care sumă a renunțat în folosul reparațiunilor. D-l Matei Alexandrescu 500 l. D-na Aneta Zalomit 420 l. D-l Dinică Băldănénu 300 l. D-l General I. Algiu 200 l. D-na Maria Popovici 150 l. D-na Theodora L. Cazzavillani 140 l. D-na Maria Em. Lahovari 120 l. Pr. Petre Nicolescu 100 l. D-l Vladimir Ghica 100 l. D-l Luigi Cazzavillani 100 l. D-l Ghiță Constantinescu 100 l. D-l Colonel M. Algiu 100 l. Dr I. Velan 100 l. D-na Sofia Diamandescu 100 l. D-l G. G. Meitani 100 l. D-na Maria Iosif Nicolescu 70 l. Clubul Tinerimii 60 l. Dr Kiriac 60 l. Dr Drugescu 60 l. Alexandrina Mareș 50 l. Dionisie Zisu 40 l. Ciulei & Blebea 25 l. Elena Nicolescu, Maria D. Nicolescu, Leonida Paclurea, Dumitru Ionescu Mirea, Ecaterina Grigorescu, Elena Dobre Nicolau, D-șóra Marie Rehan, M. E. Schina, Florica Voinescu, Elisa Sion, G. D. Neștian și Diac. G. D. Șerban fie-care cu câte 20 l. Pr. M. Tacian 12 l. A. G. Cociu, Mina A. Cociu, Alexandru A. Cociu, Emil A. Cociu, Alexandru Ralescu, C. I. Polizu, V. Bălăcescu, Elena Georgescu, Elena Rădulescu, Ion Vasilescu, Elena Calianu, Păr. Mihail Popescu și G. Sarapulos fie-care cu câte 10 l. Petre Petrescu, Ana P. Petrescu, Alexandru Demetriade, A. H. D. Brungher (Wandec), Pr. V. Stoenescu și Colonel I. Thorand fie-care cu câte 5 l. Marin S. Popovici 7 l. T. Țintărénu 4 l. G. D. Motaș 2 l. Căpitan M. Nicolescu 4 l. Nicolae Ștefănescu Goran 2 l. Nae Vasilescu 2 l. Costică Vasilescu 2 l. Ion Scorțaru 3 l. Ștefana Ionescu 1 l. Vasile A. Ion 1 l. Ion Ion 1 l. Ion Velicu 3 l. Anton Kratokvil 3 l. Vasile Ionescu 1 l. Radu Răsucénu 2 l. Nicolescu George 2 l. Apostolescu Alexandrina 3 l. Stanciu Predescu 3 l. Speranța Alinescu 1 l. D-șóra St. Nicolescu 1 l. Maria Demetrescu 2 l. Maria Rousseau 2 l. Maria Costovici 2 l. X 1 l. Sub-locotenent Săndulescu 1 l. Căpitan Stănescu 3 l. Ș. Herșcovici 3 l. I. Dumitriu 2 l. Th. Constantinescu 2 l. M. Braunstein 3 l. Sița Bușolanu 1 l. Nicolae Bărbulescu 1 l. Mihail Răpénu 1 l. C. Comănescu 1 l. Petre I. Șanoli 3 l. Ion Sărățénu 2 l. Nicolae Soner 3 l. E. Cristescu 2 l. Anghel I. Alexandrescu 1 l. Anton Lorenz 2 l. Căpitan Popescu 2 l. Sturza Ilie 2 l. Grigore Crișan 3 l. Niță M.

pective cu hramul „Sf. Nicolae“ un Anastasimatar legat în valoare de 26 l., și un epitrahil de borangic lucrat cu fir în valoare de 6 l.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Ivana P. Zănescu, din comuna Bibești, jud. Gorjiu care a bine-voit a dona bisericeii parohiale „Săulești“ județul amintit, patru perechi pardele lucrate cu broderii pentru icónele îndărătești, o sveră la ușile împărătești, un acoperământ la iconostas, uu rînd procovețe și un rînd veștinite bisericești de stofă, tóte în valoare de 120 l.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Stan Șerban din com. Hentești-Smeura, pl. Pitești, jud. Argeș, care a bine-voit a dărui bisericeii parohiale „Surdești“ amintita comună, trei coróne lucrate în aur și argint, pentru icónele Impărătești, în valoare de 160 lei la care a mai contribuit și D-l M. Manolescu prefectul jud. Argeș, cu 20 l.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Pătrașcu Cernătescu, din com. Bălcești, pl. Oltu-Topolog, jud. Argeș, care cu a sa cheltuială, s'aŭ vâpsit turlele bisericeii parohiale din parohia „Linia-Hanului“ comuna și județul amintit.

Preotul N. I. Popescu, parohul parohii „Valea-Boeréscă, din com. Merișani, jud. Argeș și D-l Marin Ghenea Epitrop al acelei parohii, contribuind la facerea unui dulap pentru biblioteca parohială, cel dintâiu cu suma de 26 lei, plata lucrului, iar cel-l-alt cu 12 lei costul materialului necesar, pentru aceste fapte demne de imitat li se aduc publice mulțămiri.

Se aduc mulțămiri publice Onor- Administr. a Domeniilor Corónei, care a bine-voit a dărui bisericeii parohiale din com. Domnița, jud. R.-Sărat, un rînd de veștinite preotești de rips de mătase. Idem D-lui Nicolae I. Seraru din com. Jitia, jud. R.-Sărat, bine-voind a dărui bisericeii „Sf. Dumitru“ din acea comună, un rînd veștinite preotești în valoare de 120 l. Idem la un număr de 39 locuitorii din parohia Știubinu, județul amintit, care aŭ contribuit cu suma de de 90 lei la reparațiunea bisericeii parohiale „Sf. Voevođi“ din acea parohie.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Elena N. Lamotescu care a bine-voit a dona bisericeii parohiale din com. Gura-Dimieni, județul Buzău, un rînd veștinite preotești, un rînd procovețe pentru acoperirea Sf. Taine și un potir de argint, poleit cu aur, tóte în valoare de 280 l.

D-l C. I. Amira din com. Boldești, jud. Buzău, bine-voind a cheltui pentru învelișul bisericeii filiale din acea comună, suma de 1400 lei și Preotul supranumerar Ghiță Teodorescu, de la acea biserică

făcând un giamlâc, în valoare de 300 lei, pentru aceste fapte laudabile și demne de imitat, li se aduc publice mulțămiri.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor: Savin Pitic și Ión Pitic din com. Adjudul-Vechi, jud. Putna, cari au bine-voit a dăruii bisericeii parohiale „Sf. Pantelimon“ din parohia com. Berești, amintitul județ, un orologiū mare, legat cu pele, în valoare de 32 l.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, aduce mulțămiri D-lui L. G. Aslan, fost Primar al urbei Galați și Onor. Consiliū Comunal pe care l'a președat în anul expirat 1900, pentru buna-voință ce a avut de a face trei scări de acces lucrate în mosaic la ușile de la intrare a bisericeii Sf. Ierarch Nicolae cathedrala acestei Sfinte Episcopii, precum și pentru săparea terenului care formeză rontul din fața palatului Episcopal.

Chiriarchia Dunărei de-jos, aduce mulțămire D-lui Primar M. G. Orlénu și Onor. Consiliului Comunal al urbei Galați, pentru buna-voință ce au avut de a da în anul expirat 1900, 250 arbori pentru grădina din jurul Palatului Episcopal și pentru facerea rampei de macadam cu trotuare de lavă din fața acestui palat.

Cu ocasiunea sfințirei paraclisului din palatul Episcopal al acestei de Dumneđeū păzite eparchii s'a făcut acestui paraclis următoarele donațiuni: Eū Parthenie S Clinceni, Episcop Dunărei-de-jos, am dăruit o Evanghelie, îmbrăcată în argint suflat cu aur în greutate de 3 kg., jumătate, lucrată în relief, reprezentând pe partea de asupra Invierea Domnului Nostru Iisus Christos, Sf. Treime și cei patru Evangheliști; iar pe partea versă, Rēstignirea Domnului, Sf. M. M. Gheorghie și Dimitrie, Sfântul Ierarch Nicolae și Prea Cuvioasa Parascheva, o cruce de lemn îmbrăcată în sîrmă de argint a jour suflat cu aur, în greutate de 400 grame, două chivoturi de bronz aurit în greutate de 1 chilogram reprezentând cuvucul Sfintului Mormînt, o cruce de lemn aurită și pictată rēstignirea, o corónă naturală de spinii pentru acēstă sfîntă cruce, o pereche Trichere de argint în greutate de 800 grame fără pedestal, doi clopoței de bronz forma carillon, găurite în greutate de 700 grame, trei clopote acioae curată, unul purtând data de 1804, în greutate de 16,500 chilograme, altul mai mic și mai vechi în greutate de 8,800 chilograme, al treilea și mai mic în greutate de 800 chilograme. D-na Elena Cober, din Galați, a dăruit un rînd sfinte vase de argint suflate cu aur, avēnd iconițe cu smalțuri la potir în valoare de peste 600 lei și așezate într'o cutie îmbrăcată cu pele, un rînd aere (procovețe) de catifea colórea stînjinie brodate cu fir de aur. D-na Ecaterina E., a dăruit un policandru de bronz aurit cu 12 lumînări și cu ornamente de cristal în colorii. D-na Eufrosina Constantin I. D., a dăruit un chivot de argint de china, două sfeșnice de acelaș metal și un miruitor. D-l V. Iliescu, o candelă de argint de china

cu trei lumânări. Tuturor acestor pioși donatori și demni de imitat și de alți credincioși creștini, li se aduc mulțămiri publice.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri D-lui Mihail Dafinoiu, care a bine-voit a dăruii bisericeii din parochia Ulmu, județul Brăile, o pólă pentru Iconostas în valóre de 38 lei, precum și D-lui Marin Necșulescu, care a donat tot dizei bisericeii un Epitrahil în valóre de 16 l.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri persónelor mai jos arătate cari aũ bine-voit a contribui la facerea unui stihar Diacnesc, în valóre de 120 lei, pentru biserica Sf. Ierarch Nicolae Cathedrala din urbea Tulcea, după cum urméză: Stoica Manolache, Ión Manolache, Vasile Palade, Gheorghe Micu, Tudorache Tăvălcaru, Simion Olténu și Marin Matei din urbea Brăila, asemenea Stoian Manolache a oferit o lumânare de céră galbenă în valóre de 25 lei; iar la facerea a doué cutii de stejar, pentru conservarea lumînărilor a contribuit D-nii Constantin Moisil 1 l. Maloschyschy 50 b. G. Gheorghiu 50 b. G. Iuga 1 l. N. Rață 5 l. Anonim 1 l. Anonim 50 b. I. Petrescu 50 b. D. Nițescu 50 b. Ión I. Donea 1 l. S. Constantinescu 1 l, A. Dimisof 2 l. Anonim 50 b. Ión Dróncă 1 l. Alexandru Scarpet 1 l. Stănculescu 1 l. Prușan 1 l. Diaconul Vasilescu 1 leũ, care în total fac 20 l.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri persónelor mai jos notate, cari aũ bine-voit a contribui cu suma prevéđută în dreptul numelui fie-căruia pentru cumpărarea a trei clopote la biserica parohială cu serbarea „Sfinții Voevođi“, parochia Satu-Berești, județul Covurlui: Economul Ștefan Bogatu parochul respectiv, a contribuit cu suma de 1032 l. Consiliul comunei Tîrgu-Berești cu 400 l. Parochienii respectivii cu 150 l.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri persónelor mai jos notate, cari aũ bine-voit a dona biblioteceii bisericeii din parohia Sațișchioi, jud. Constanța, cărțile prevéđute în dreptul numelui fie-căruia: D-l Ministru Cultelor și Instrucțiunei Publice a dăruit 9 volume cărți. D-l Ión Dumitrescu din comuna Podu-Bárbierului, 6 volume. D-l I. Calinderu Administratorul Domeniului Corónei, 14 volume și D-nul H. Șteinberg Editor și Librar din București, 11 volume.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri persónelor mai jos notate cari aũ bine-voit a dona bisericeii „Prea Cuvioasa Paraschiva“, din urbea Galați obiectele prevéđute în dreptul fie-căruia: D-na Zina P. Calude, o candelă veche, în valóre de 24 l. D-na Speranța Antonopol, o candelă de argint, cu zale tot de argint 25 l. Administrației Casei Școlelor, o broșură „20 Cuvîntări“ și 8 exemplare

din biblioteca ante-alcoolică și D-l Iorgu Dumitrescu, o carte intitulată „Mântuirea Păcătoșilor.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri Academiei Române care a bine-voit a dăruii bisericeii din parochia Saraiu, județul Constanța, cărți în valoare de 121 lei și 70 bani precum și Domnului C. Sfetea, Librar din București care a donat tot acestei bisericeii cărți în valoare de 4 lei și 50 bani.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri D-lui C. Sfetea Librar din București, care a bine-voit a dona bibliotecii parohiale din parochia Saraiu, jud. Constanța, cărți în valoare de 48 lei, precum și D-lui Marin Pura, Librar din urbea Constanța, Țisul județ, care a donat cărți în valoare de 3 l. 50 b.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri locuitorilor Dimitrie Nicoră, Coliu Dragnea, Nicolae Nicoră, Constantin Nicoră și Nediș Dinu, cari au contribuit pentru cumpărarea unui Sf. Epitaf și a unei cădelnițe în valoare de 128 lei, pentru biserica Sf. Dimitrie din parochia Sariurt, jud. Tulcea; de asemenea și locuitorilor: Nicolov Petrov și Gheorghe Dragnea, cari au contribuit cu suma de 130 lei, pentru îngrădirea Sf. Prestol a vechei Bisericeii cu grilaj de fier.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri creștinilor: Preotul Sachelar Radu Ionescu, Ilie Trifon, Vasile Crăcană, Mina Ivanov, Timoș Alexe, Simion Denisov, Ivan Bâzgan, Radion Simionof, Theodor Mina Cononov, Constantin V. Crăcană, Lipat Gherasim, Gherasim Petrov, văduva Oxana Mina, Moise Mihaleiș, Ion N. Sibiseanco, Dumitru Mina Ivanov, Ivanuș Savastian, Theodor Filip, Artimon Simionof, Theodor Savastian, Isac Serghiev, Nicolae N. Sibiseanco, Constantin Ismailescu, Ivan Harolașca, Petru Maxim, Danil Ilcov, Ivan Savastian, Macar Aftenie, Taras Alexie, Andron Mina Conon, Petru Arcușencu, Mitea Tănase, Vasile V. Cracan, Ion Filip, Ivan Simion Denisov, Dumitru Crăcană, Ion T. Filip, Ivan Cacencu, Neculaș Hordiențu, Vasile Petro, Simion Alexei, Ignat Artem, Iacob Petro M., Dimitrie Neculaș, Ștefan Matei, Filip Moise, Samson Sevastian, Luca Serghie, Condrat Denisov, Dumitru Miclăuș, Dumitrache din Agighiol și Gheorghe Lungu, cari au contribuit cu suma de 169 lei și 30 bani, pentru îngrădirea cimitirului din cătunul Donovățul de sus, jud. Tulcea.

Chiriarchia Dunărei,de-jos, exprimă mulțămiri locuitorului S. Leocă din parochia Islaz, județul Brăila, care a bine-voit a dăruii bisericeii din acea parochie, două foite de lână și cinci mușamale pentru acoperemîntul, meselor din Biserica, în valoare de 40 l.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, aduce mulțămiri persónelor mai jos notate cari au contribuit cu sumele prevădute în dreptul fie-căruia pentru podóba bisericeii parohiale „Prea Cuvioasa Paraschiva“ din urbea Galați și anume: D-na Ecaterina V. Poenaru, cu suma de 140 lei pentru spălatul și reparatul picturei icónelor: Sf. Mina și Maica Domnului. D-l Alexandru G. Jelescovicu cu suma de 84 lei pentru 14 kg., lumînări de cêră curată și întreg personalul bisericeii și epitropii respectivi cu suma de 60 lei pentru spălatul și reparatul picturei icónei Sfinții Impêrați Constantin și Elena.

D-na Păuna soția rēposatului preot Gh. Călugărescu a dăruit bisericeii din parohia Mierea Birnici cu hramul Sfinții Trei Ierarchi, jud. Dolj, un policandru în valóre de 300 lei, o cazanie ediția Sf. Siuod în valóre de 11 lei, douè perechi complete de veștinte bisericești. o masă pe sfînta masă, una pólă la iconostas, 4 perdele la icónele împêrâtești și 18 lumînări pentru policandru în valóre de 190 lei, veștintele sunt lucrate de stofă naționaliă. D-l Ion Bator a donat un Apostol în valóre de 13 lei. Preotul George Paonin un Epitrahil în valóre de 10 lei. Preotul Petre Georgescu o Evanghelie, 12 minee, o psaltire, un orologiũ mic, un tipic bisericesc și o cădelniță, tóte în valóre de 179 lei, iar D-l Dumitrache Gavrilescu a donat bisericeii filinle cu hramul Intrarea în Biserica, douè candelé în valóre de 28 lei și D-l Ilie Cornilie Tânase a donat bisericeii filiale cu hramul Sf. Ion Botezătorul tot din acéstă parohie una linguriță de argint. Pentru care li se aduc mulțămiri publice.

Comitetul Redactor al acestei Reviste rógă cu tot dinadinsul pe Domniã abonati directi din țarã și streinãtate a înainta D-lui Casier al Revistei, Str. Muselor No. 24, costul abonamentului pe anii neachitati, făcându-se cunoscut că nu li se va mai trimite Revista, celor care nu vor achita abonamentul.